

Ayuntamiento de Madrid

AYUNTAMIENTO DE MADRID

Ayuntamiento de Madrid

XVII-20

1215

W

Ayuntamiento de Madrid

SERENISSIMIS

PRINCIPIBVS

ALBERTO ET ISABELLE

AUSTRIACIS

BRABANTIAE DUCIBVS, &c.

FRANCMVS OCTAVVS

maia sua Geographus Regis Catholici

PHILIPPI III. Celsi Patronus

THEATRVM ORBIS TERRARVM

Ab eodem Regis Maj. Jussu, quod in

Amstelredamum

1612

SERENISSIMIS
PRINCIPIBUS

Reg. 1852.

ALBERTO ET ISABELLÆ
AUSTRIACIS
BRABANTIÆ DUCIBVS, &c.

BRAHAMVS ORTELIVS, insignis
ætatis suæ Geographus Regis Catholici
PHILIPPI II. Cels. V. parentis optimi,
THEATRVM ORBIS TERRARVM,
a se collectum, eidem Regiæ Ma^a. dedicauit, quod in

A 2

Hispa-

Hispanicæ nationis gratiam, Hispanicè transferri curauit Christophorus Plantinus eiusdem Maiestatis Regiæ Architypographus, inscripsitque eum laborem PHILIPPO filio, tum Hispaniæ Principi, nunc feliciter regnanti. Mox quoque Auctor in iter agentium gratiam, (qui tam magna volumina Bibliothecis, ac cubiculis aptiora circumferre non possunt) Enchiridij forma, quæ facile per viam gestari posset, edendum opusculum hoc curauit, auxitque Tabulis aliquot Prouinciarum, Regionum, Insularum, Globis item, ac Regij ad S. Laurentium in Es-

curiaco monasterij imagine, priusquam vita, magno
 sui relicto desiderio, decederet. Ego vero nactus ab
 heredibus, omnes Ortelij vigilias, ac lucubrationes,
 vt, artem eandem tractans, in vulgus typis meis ede-
 rem; hunc libellum nominis Cels. V. auspicio, ac
 patrocinio emitto, quo ab inuidorum telis, atque
 Calumnijs tutus sit, & reliqua, magno Reipub.
 Christianæ bono tempestiue euulgare possim: quem-
 admodum nuper in aduentu vestro Brabantiae Du-
 ces, Iconibus illustratos in vestro nomine apparere
 volui. Huius vero laboris, industriæque specimen,

EPISTOLA DEDICAT.

vt æqui, bonique consulere dignemini, supplex etiam
atque etiam Cels. V. oro, obtestorque. Sic Deus
Opt. Max. Cels. Vestram cum altissima pace Belgi-
cos tumultus commutare, ac Reipub. clauum rectum
tenere quam diutissime patiatur. Antuerpiæ Aduati-
corum pridie Kal. Martias. An. 1601.

Cels. Vestræ

addictissimus cliens

Ioan. Bap. Vrientius

IOANNES BAPTISTA VRIENTIVS,
CANDIDO LECTORI S. D.

*V*M, Lector erudite, opusculum hoc in lucem edere, non minus necessarium, quam utile duxerim; propterea quod variarum non solum Tabularum Geographicarum totius orbis terræ thesaurum, verum etiam quarumcunque partium eiusdem historias quasdam atque descriptiones contineat: visum quoque est auctius id opusculum, & ab auctore, priusquam vita decederet locupletatum atq; emendatum, à funere eius in vulgus commodo publico edere, cū & omnia ORTELII mihi cesserint. Nam cum opus sit (ne suam fallat inscriptionē) ut strictim omnia comprehendat, quæ ORTELIVS ingenti suo THEATRO complexus est: proinde non mediocriter cum animi mei oblectamento magnificum opusculum hoc emendari etiam curavi, ac novas insuper non paucas Tabellas, aliāq; exquisita ad artem

A 4   spectans

VTRIVSQUE HEMISPHERII TAM COELESTIS QVAM
TERRESTRIS BREVIS DECLARATIO.

QVVM legitima ac verum terræ, tum eius partium descriptio absque genuina Cosmographiæ, & Geographiæ cognitione fieri nequeat, non abs re videbitur, ut nonnullis definitionibus ac diuisionibus præmissis, cælorum terræque conglobationem ac connexum paucis explicemus.

Cosmographia enim, mundum, hoc est, cælum, & quidquid eius ambitu continetur & amplectitur describit.

Mundus autem bifariam diuiditur in Ætheream & Elementarem regionem.

Ætherea verò orbes stellarum octo diuersos continet. Horum septem priores, & terræ proximiores, septem stellis Erraticis, seu Planetis attribuuntur, quorum maior minorem semper sphericè complectitur, & singuli hi orbes vnam tantû stellam circumferunt.

Octauus autem, qui & Firmamentum vocatur, continet omnes reliquas stellas, quæ & fixæ dicuntur.

Stellatum cælum seu Firmamentum complectitur suâ circumferentiâ omnes septem planetarum orbes, sed illud è contra cum cæteris inferioribus amplectitur, à nono cælo, quod Primum mobile dicitur, cuius continua reuolutione, omnes hi octo stellarum orbes, super polis mundi, ab Ortum ad Occasum, spatio 24. horarû circumducuntur.

Octo vero inferiores continuè semper in aduersum, super alijs polis (qui Zodiaci vocantur) ab Occasu in Ortum circumuoluuntur.

Cæterum quia nautæ solummodo vtuntur constitutionibus præcipuarum stellarum fixarum, quæ circa ambos mundi polos reperiuntur, meritò hic omittimus Planetarum ambiguos motus, tanquam illis non necessarios, & solum adiungemus duo schemata cælestia, quibus ambo hemisphæria totius Firmamenti, seu cæli stellati ob oculos ponemus, quorum prior omnes stellas Septentrionales, posterior verò, eas quæ ad Austrum spectant, continent.

*Sequuntur duo hemisphæria cælestia, omnes imagines cum stellis fixis
totius firmamenti comprehendentia.*

GLOBVS TERRESTRIS.

AD PHILIPPVM II. HISPANIARVM, &c.
REGEM CATHOLICVM.

Cæsareas moles, atque alta palatia Regum
Ne posthac Latium, aut Græcia iactet ouans:
Pyramides, & aqueductus, mira Amphitheatra,
Et Circos veteres Inclita Roma premat;
Prisca fides sileat vasti Miracula Mundi;
Nam faciunt nostra ad secula, prisca nihil;
Vnus enim Hesperie Rex maximus ille Philippus
Miracula exuperans omnia, condit opus;
Non opus; at Molem qualem neque tota vetustas
Vidit, & hæc ætas non habitura parem.
Nampe Duces olim parti monumenta triumphii
Victi crexerunt ambitione mala;
Atque trophæa Dijs posuerunt capta profanis,
Aut operis magni in secla perenne decus;
Religionis Apostolica verum viuens ille
Defensor, voti Rex memor vsque pii.
Sancti operis dudum æternos molitur honores;
Quo maius vix hic Maximus Orbis habet.

Is Collegium enim Augustum, & Regale dicant.
LAVRENTI sacrum, tempus in omne tibi.
Cui certo numero præsunt Hieronymiani:
O felix Ordo, à corda sacrata Deo.
Non est hic aliud nisi Magni Sponsa Tonantis,
Maiestate Dei terribilisque locus:
Est vbi Maiestas, & magnificentia Regis
Prodiga, inexhaustas & bene fundit oper.
Regia sic summi est ibi Principis, atq; supremi
Numinis. à qualis gloria, quale decus?
Quis gazas, quis splendore fando explicet onnem?
Augustum ingenium est, linguaque nostra nimis,
Quis verò Regi par, atque secundus Ibero?
Miraculum Mundi solus & ille facit.
Macte animi; porro tua tanta potentia crescat;
O Heros populi inuicte Philippe tui.
Euge autem à felix Hispania, & euge Madrida;
Que nisi tam magno band Præsida tanta fores.

B

E V R O P A.

EVROPÆ Regiones (vt hodie eas appellamus) sunt Hispania, Gallia, Germania, Italia, Slauonia, Græcia, Hungaria, Polonia cum Lithuania, Moscouia, aut significantius Russia; & ea peninsula, in qua Noruegia, Suedia, & Gothia. Ex eius insulis primùm occurrit Anglia, Irlandia, Groenlandia, Frislandia, in Oceano sitæ. In Mediterraneo mari habet Siciliam, Sardiniam, Corsicam, Candiam, Maioricam, Minoricam, Corphū, Negropontum; aliàsque ignobiliore, quarum singula nomina & situm ipsa tabula exhibet.

Habet hæc nostra Europa, præter Romanum Imperium toto terrarum Orbe reuerendum, vltra viginti octo, si quatuordecim, quæ Damianus à Goes in sola Hispania numerat, adiunxeris, in vniuersum Regna, Christiana Religione imbuta: vnde huius Regionis dignitatem æstimare liceat. Regio vltra modum fertilis, naturalem temperiem, calumque satis clemens habens. Frugū omnigenū, vini, & arborum copia nullis post habenda, sed optimis Regionibus comparanda est: adeò amœna, cultissimisq; vrbibus, pagis, & vicis exornata, vt populorum, gentiumque virtute alijs terræ partibus, etsi forma minor, tamen præstantior habeatur, atque semper habita fuit, ab omnibus priscis Scriptoribus, cum ob Macedonum Imperium, tum ob Romanorum potentiam maxime celebrata.

B 2

HANC veteres multifariam diuisere : hodie verò ea in quinque partes, secundum eius Imperia, quibus administratur nobis non ineptè diuidi posse videtur. Cuius prima pars, quæ Europæ contigua est, & Magno Duci Moscouiæ paret, Mari Glaciali, Obis fluuiò, Kytaià lacu, & linea inde ducta ad Caspium mare, Isthmòque qui inter hoc Mare & Pontum Euxinum est, terminabitur. Secunda erit, quæ magno Chamo Tartarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, sunt mare Caspium Iaxartes fluuius, Imaus mons; ab Ortù & Septentrione Oceanus : ab Occidente, iam dictum Ducis Moscouiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum profapia occupat, continetq; quidquid terrarum est intra Pontum Euxinum, Mare AEgeum, Mediterraneumque, Aegyptum, Sinum Arabicum, Persicumque, Tigrim fluuium, mare Caspium, & Isthmum, quem inter hoc & Pontum Euxinum videre est. Sub quarta regnum Persiæ, quod hodie à Sophis gubernatur, comprehendetur; habet Ottomannos ab occidente, Magni Chami regnum à Septentrione, & in Orientem ferè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie verò Mari Indico alluitur. Quinta pars ceterum obtrinebit, quod Indas nunc, vti & olim, nuncupant; quæ non ab vno solo, vt aliæ; sed pluribus Regulis (nam qualibet illius Regio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vestigiales sunt) moderatur.

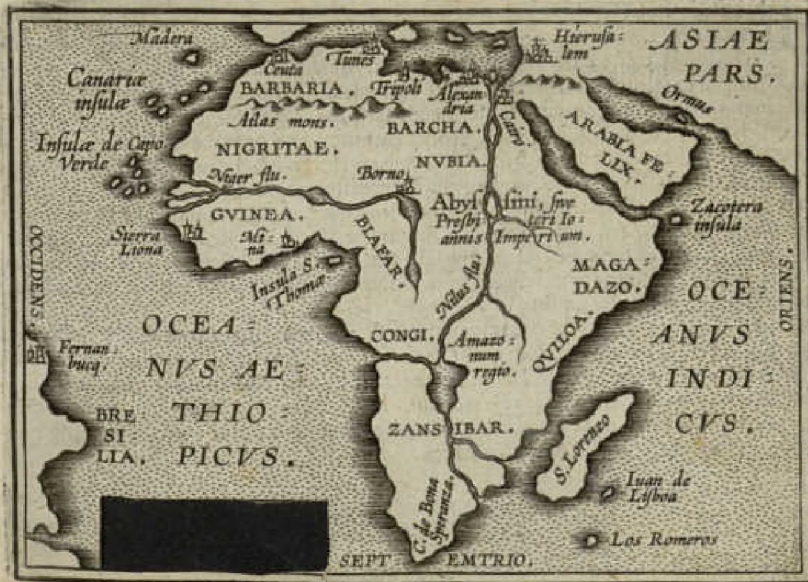
Non tantum apud omnes scriptores profanos, vt vocant, hæc pars terrarum ob primas in Orbe monarchias, vti Assyriorum, Persarum, Babyloniorum, Medorumque imperia, admodum celebris existat memoria; sed etiam in sacris litteris ea præ ceteris illustris est. In hac enim non solum genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoste Satana delusum corruptumque, & à Christo Salvatore instauratum constat; sed omnem ferè vtriusque Testamenti historiam in ea scriptam & completam legimus.

HAnc veteres multifariam diuiserunt: hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor distinguunt partes; Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram. Barbariam, quam meliorem censent, Mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlantice monte, & Barcha regione contermina Ægypto, circumscribunt. Numidia, quæ illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alio nomine quàm *Dactylifera Regio* nominatur,) Atlantico Mari ab Occidente terminatur; & Atlantice monte à Septentrione: Orientem versus excurrit ad Eloacat urbem ab Ægypto centum miliaribus distantem. Libyæ deserta arenosa illi à Meridie sunt. Libya verò tertia pars, Arabica lingua *Saria* appellatur; quæ vox idem quod desertum significat, à Nilo ad Orientem Solem principium habet, indeque ad Mare Atlanticum versus Occidentem pergit: Numidia illi Septentrionalis est: in Meridie Nigritis se iungit. Sequitur quarta pars, quæ Nigritarum terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, siue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, sumpto: Hæc habet à Septentrione Libyam; à Meridie Oceanum Æthiopicum: ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagæ Regnū. Aduertendum, quòd hoc modo vniuersam Africam Mari Mediterraneo, Atlantico, Æthiopico, & Nilo flumine constringunt; vnde & Ægyptus & Æthiopia, Asia ascribuntur, quas tamen propriè Africæ annumerandas ducimus. Vera namque Æthiopia hodie Presbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nos itaque cum Ptolemæo potius mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluuiio circumscribi oportere iudicamus, habebitque Peninsulæ formam; Isthmo, qui est inter Mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Asia iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permansit, vsque ad annum M. cccc. xcvii. quo Vasco de Gama primus Promontorium Bonæ spei prætergressus, Africa circumnavigata ad Calcutium peruenit. Hæc pars à Persis Arabibusque *Zanzibar* dicitur.

NOVVS ORBIS.

TOTVM hoc Hemispherium (quod America, atque ob immensam suam amplitudinem, Novus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum mansisse vsque ad annum à Christo nato M. cccc. xcii. quo primum Christophoro Colombo Genuensi detectum fuit, humane admirationis modum excedere videtur. Considerata namque eum antiquorum in describendo terrarum Orbe diligentia, & amplissimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate opportunitatēque, tum humani generis dira atque insatiabili auro atque argento inhiante cupidine nihil non tentante, quò is potiarur quibus hæ Regiones incredibili copia abundant, tam diu potuisse nostro Orbi latere, non semel mirati fuimus. Sunt qui hanc Continentem à Platone sub nomine Atlantis descriptam opinentur; inquitque Marinus Siculus in Chronico suo Hispaniæ, hic nummum antiquum Augusti Cæsaris effigie insignitum, in aurisodinis inuentum esse, missumque in rei veritatem summo Pontifici, per D. Ioannem Rufum, Archiepiscopum Consentinum.

Tota hæc Orbis pars hodie circumnavigata est, præter eum tractum qui Septentrionem aspicit, cuius littora nondum perlustrata sunt. A Septentrione in Meridiem descendit sub forma duarum Pænisularum, quæ tenui Isthmo discernuntur. Ea Pænisula quæ Septentrionalior est, Novam Hispaniam, Mexicanam prouinciam, Terram Floridam, & Terram Nouam comprehendit. Meridionalior yero (quæ Terra firma Hispanis vocatur) Peruuiam, Bresiliamque continet.

A N G L I A.

BRITANNIA omnis, quæ hodie Anglia & Scoria duplici nomine appellatur, & duo regna in se continet, totius nostri Orbis Insula maxima est; Oceano, mari Germanico & Gallico ambitur. Cuius pars maxima, & Australior, nunc Anglia, ab Anglis qui eam occupauerunt, vocata, proprium habet Regem, & in triginta diuisa est Cõuentus, quos Comitatus vocant. Hi Comitatus in septemdecim diuisi sunt Pontificales Iurisdictiones, quas Græci dicunt Dioceses. Hæc autem Anglia ab Ortus & Austro terminatur Oceano; ab occasu Solis Vallia & Cornubiæ finibus; à Septentrione Tueda flumen est, quod discriminat eam à Scotis. Terra est frugifera, pecore maximè abundans: quò sit, vt incolæ quasi plures pecuarij quàm aratores sint; quòd magis fermè pabulo quàm arao colendo studeat; sic vt tertia propemodum terræ pars tantum pecori relicta sit inculta. Regio est quocumque anni tempore temperatissima, atque calis nulla grauitas, aded vt rari sint morbi, & inde minor Medicinæ vsus quàm alibi. Terramotus hic fere nunquam. Fulmina admodum rara. Solum est fecundum. Sed vinum tellus non gignit. Pro vino cereuisia in vsu est. Colles passim multi, nullis arboribus confiti, neque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuissimam atque breuissimam producunt, quæ tamen ouibus abundè pabulum suppeditat; per eos ouium greges candidissimi vagantur; quæ, siue calis, seu bonitate terræ, mollia, & longè omnium aliarum Regionum tenuissima ferunt vellera. Hoc vellus verè aureum est, in quo potissimum insulanorum diuitiæ consistunt: nam magna auri & argenti copia à negotiatoribus eiusmodi imprimis coemende mercis gratia, in Insulam quotannis vndique apportatur. Canes præstantissimos habet. Piscium omnis generis copia redundat. Ostrea non alibi delicatiora, nec plura. Fert aurum, argentum, stannum, plumbum, & ferrum, sed eius exigua copia.

PLVRIMA habet hæc Scoria miranda, quorū partem ex Hæstare Boëtho collegimus. In Gal-
 loudia lacus est Myrtoun dictus, cuius vna pars aliarum aquarum more gelu hyeme cōcresecit,
 altera nullis frigoribus congelari potest. Sunt in Carickæ regione ingentis magnitudinis boues,
 quorum caro tenera suauisque esui est; ceterū pingue nunquam concresecit, sed olei liquidi instat
 semper fluens. Oceanus huius littora alluens, diues est ostris, haleribus, congis, cōchis, aliisque id
 genus piscibus maxime saxatilibus. In Coyl prouincia haud plus decē millibus passū ab Aër oppido
 laxum est duodecim vix pedes altum, extensum 33. cubitorum spūitudine, haud immeritō ab in-
 colis Surdum appellatum. Nam quantumuis ingentem strepitum sonitumque vel etiam bombarda
 edas ab vno latere, ex aduerso haud exaudiri queat, nisi quā remotissime abis, tum enim sonus
 facile percipitur. In Lenno, quæ Prolemao Celgouia dicitur, lacus est longe maximus, Loumond
 vernacule dictus: supra 24. miliaria in longitudinem extensus, octo in latitudinem. Triginta insulas
 complectitur, quarum pleræque vicis frequentibus habitatae, templa sacellaq; Diuis dicata habent.
 Tria in hoc memoratu digna reperiuntur. Nam pisces illie cui humano suaves pinnis carēt, Lacus
 interdum nullo flante vento ita immensē concitatur, vt vel audacissimos nautas, quo minus sol-
 nant, deterreat. Vnde vento cessante, naues medio cursu correptæ, cum maximo discrimine lætan-
 tur, & nisi portus quispiam forte propinquus adsit, plerumque euertuntur. Denique est insula que-
 dam gregibus armentisque pascendis vber, sed quæ natans fluctuantique, quo venti impellant, huc
 illuc feratur. Constant fama est, lapidem in Argadia nasci, qui si paulo diutius stramentis supelive
 supponatur, incendium faciat. Ad Slanis (castelli nomen est in Butquhania) antrum est admirandæ
 nature. Aqua enim in id insillans tractu temporis in candidissimos conuertitur lapides; ac nisi
 certo annorum curriculo eximerentur, olim iam oppletum illis fuisset. Nullus in hac regione mus
 maior conspicitur, nec si importetur, vitam illic ducere potest. In Fisa regione effoditur ingenti
 numero lapis niger, faciendo igni supra modū accommodus. Ad ostium Forthæ fluminis in medio
 mari altissimus scopulus est, ex cuius summitate fons aquæ dulcis largissimè admirando nature
 miraculo scaturit. Ab Edinburgo plus minus duobus passuum millibus, fons cui olei guttæ inna-
 tant, scaturit, ea vi, vt si nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumvis autem abstuleris, ni-
 hilo minus remaneat. Valet hoc oleum contra varias cutis scabrities. Hactenus de his. Habet Sco-
 tia in regione Drisdalia auriferam, in qua etiam id quod vulgo Lazurum dicitur, inuenitur.
 Habet ferri & plumbi quoque mineras,

H I B E R N I A.

HIBERNIA terra inaequalis est, & montosa, mollis & aquosa, siluestris & paludosa. In summis & aërotum arduorumque montium verticibus stagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca pulcherrimas, sed respectu siluarum modicas. Gleba prae pingui, vberique frugum proventu felix terra est. Pecore montes, nemora feris abundant; pascuis tamen quam frugibus. gramine quam grano fecundior est insula. Tritici namque grana contracta sunt hic & minuta, & vix alicuius anni beneficio purganda. Quod Ver gignit, Aestas nutrit, vix in messe pluuias aquositas colligit. Aëolis namque flatibus, & pluuiialibus inundationibus prae alijs terris orat. Melle & lacte diues est insula. Solinus & Isidorus eam apibus carere asserunt; sed salua ipsorum venia, circumspiciendus est diuerso scripsissent, vineis eam carere, & apum expertem non esse. Vineis enim semper caruit, & caret insula. Apes quidem sicut aliae regiones hanc mellificas habet; in maiori tamen, vt arbitror, copia scaturirent, si non venenosas, & amaras, quibus siluescit insula, fugerent examina taxos.

Gens huius insulae laneis tenuiter vititur nigris (quia terrae istius oues nigrae sunt) & barbato ritu compositis. Caputis modicis assueti sunt, cubito tenus protensis. Sellis equitando non vituntur, non ocreis, non calcaribus; virga tamen, in superiori parte cernerata, tam equos excitant, quam ad cursus inuolant. Frenis quidem vituntur, tam quam freni vice fungentibus; quibus & equi semper herbis assueti, ad pabula nequam impediuntur. Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vituntur armorum generibus, lanceis longis, iaculis & securibus. Gens agrestis, inhospitalis: summas reputant delicias labore carere, & summas diuitias libertate gaudere. In Musicis solum instrumentis commendabilem inuenio gentis istius diligentiam.

T E R C E R A.

Hæc Tercera vocatur, quòd tertia sit ordine, ex Hispania venientibus. Dico tertiam, ex ijs quas *Açores* Hispani, *Wlaemsche eylanden*, nostrates vocant. Insula est frumenti & fructuum fertilis, neque vini omnino sterilis. Magnus incolis prouentus ex rubia quam tinctorum cognominant, qua panni colore rubro inficiuntur. Eius hic magna vbertas, imprimis circa loca quæ vulgo *Los Altares* & *Folladores* appellant. Primaria yrbs est Angra, cum promontorio seu propugnaculo munitissimo, dicto *Brazil*. Hanc insulam Hispani à nostro Seruatore Iesu, *Isola del buen Iesu*, quoque cognominant. Naves mercibus Indicis onustæ, in redeundo vt plurimum ad has accedere solent, priusquam Vlyssiponam aut Gades appellant.

TERCERA INSULA.

SEPTENTRIO.

Ayuntamiento de Madrid

HISPANIA.

DIVIDITUR Hispania in tres Prouincias; Baticam; Lusitaniam, & Tarraconensem. Batica à Septentrione clauditur Ana fluuius; ab Occasu habet eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostium Anæ, & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod est inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc promontorio per Castellonem ad Anam fluuium. Dicta est Batica à Bæti fluuiio memorabili, qui prouinciam totam interfecat: qui ortus in saltu Tygensis, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquivir, quod sonat Fluum magnum. Hæc Prouincia posterius à Vandalis habitatoribus Vandalicia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andalusia dicitur. Lusitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab ostio ipsius, vsque ad pontem, qui est contra Septimancas: ab Occasu eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Baticam; ab Oriente terminatur à Tarraconensi, linea ducta ab Oretania veteri, vsque ad pontem qui habet è regione Septimancas. Lusitania habet nomen à Luso Liberi Partis filio, & Lysa eiusdem Liberi socio, cū Luso Baechate: vnde nunc à Luso, Lusitania; nunc à Lysa Lysitania dicitur. Reliqua Hispaniæ pars pertinet ad Tarraconensem prouinciã, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egrè nata: & in qua Imperatores iurisdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Murciæ regnum, & Valentie, & Aragonum cū Cathaloniam, Castellam veterem, Nauarræ regnū, Portugalliam Interamnem. Galletiæ regnum, Asturias, totam Cantabriam.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hispanos, (vt Nauagierus scribit.) Pons cui aqua superfluit, cū sub pontibus ceteris soleat manare, aqueductum Segouie inuenientes. Ciuitas igne circumdata, Madritum significantes, cuius muri ex filicibus constant. Pons in quo conpue decem millia pecorum pascuntur, quo Guadianam fluuium detorant, qui se ad septem milliaria subter terram immergens, denuo erumpit.

Occidens.

Occidens.

Occidens.

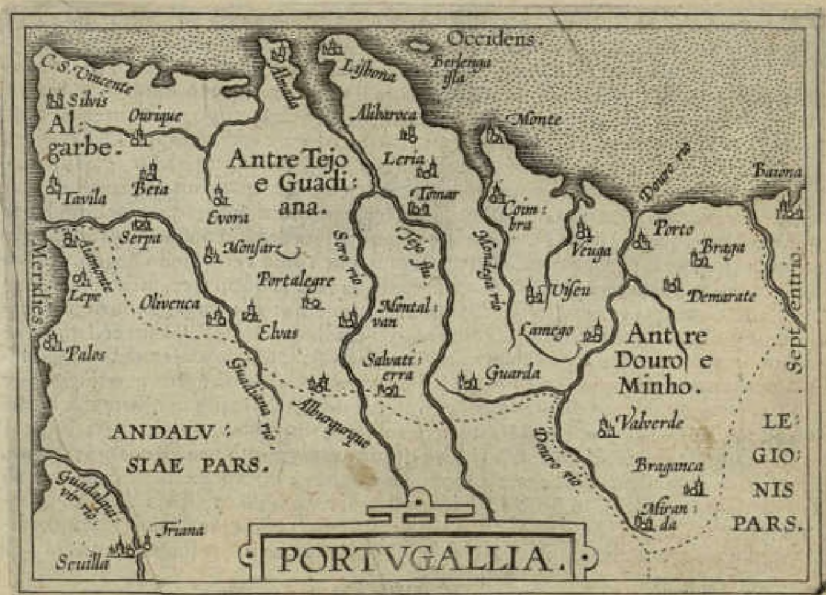

PORTVGALLIÆ REGNVM.

PORTVGALVM impropiè Lusitaniā appellant, cum alioqui nec tota Portugallia Lusitanie finibus circumscripta sit, nec totam Lusitaniam complectatur: illud tamen negari non potest, portiore Lusitanie partem Portugallia regi parere. Diuiditur verò Portugallia in Transagnam, Cisagnam, & Interamnem. Transagana Extica partem carpit, eam scilicet, quæ ab Ana fluuiio ad Regni limites porrigitur. Interamnem appello Portugalliam, quæ est inter Durium & Minium fluuios, Regio non minus amœna quàm fertilis. De amœnitate verò quid opus est dicere, eùm in ea numerata sint vltra viginti quinque millia fontium perennium: Pontes quadrato lapide elegantissimè constructi prope ducenti: portus marini sex. Quod propterea minime tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius Prouinciæ ferè ignoratur. Hanc Prouinciā adhæret ea quam Tran'montanam appellant, Regio optimi tritici, generosique vini ferax, in qua est Brigantia, caput amplissimi Ducatus. Hæc ex Valeo.

Sub Portugallia hoc tempore Algarbix regnum (quæ eius pars maritima est versus Meridiem) pertinet. Eius enim Rex, se Regem Portugallix, Algarbix, Guinæ, Æthiopix, Arabix, Persix & Indiæ scribit. Hoc Regnum primum circa annum M. C. initium habuit. Ad ea enim vsq; tempora sub Hispaniæ nomine (vti & antiquitus) censebatur. Sic autem de eo Marineus scribit: Henricus quidam Lotharingæ Comes, vir in bello fortissimus, à Gallia veniens, magnas aduersus Mauros res gessit. Pro quibus Alphonsus v. Castellæ rex permotus, filiam suam notham nomine Thesiam ei matrimonio collocauit. Et Galleciæ partem, quæ in Regno Portugallix continetur, nomine dotis assignauit. Ex eo postea matrimonio natus est Alphonsus, qui primus Portugallix Rex est appellatus. Primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinque simul regibus vno prælio superatis, quinque scutorum insigne, facti monumentum, posteris reliquit. Oliuernus à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis, paulo accuratius huius Regni arma depingit. Ait enim primò fuisse clypeum argenteum sine aliqua imagine, postea à deuictis quinque regibus, quinque caruleos clypeos impositos, deinde his singulis clypeis quinque argenteos obiculos additos, in memoriam quinque vulnerum Domini nostri Iesæ Christi, quæ illi inter præstandum diuinitus in celo apparuere, aut, vt alij tradunt, quòd quinque vulneribus mortificatus faceretur, Deo Opt. Max. opitulante, non occubuerat.

ANDALVSIA.

HISPALENSIS Ecclesie Diocesis in ea Hispanie Prouincia continetur, quæ cunctas diuite cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Beticam veteres à Betti fluuio, recentiores, VVandaliciam, à VVandalis eam posteriori seculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum atque cõuentuum Hispaniæ, cum frequentia & ciuilitate populorum, tum diuitijs, & beata rerum omnium copia felicissimus iute censetur, fidem etiam accipientibus Græcorum carminibus, qui Elysias amœnitates & delicias huius tractui adtingunt, qui Oceano occiduo obiectus est: longè latèque patet hoc territorium in ducenta ferme egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc sit, quàm omnes quatuor simul in ea prouincia fuere: quos auctore Plinio c. l. x. v. tantùm iura dedisse constat. Nam quora pati hæc fuerit; si centum pagorum millia accenseantur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hispaniensi agro quem Axatahum Arabes vocarunt, cum ipsa vrbe in fidem recepta sunt; Sed ea expulsi Barbaris magna ex parte desolata sunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum descriptione multum recessere, ita ad Vambæ regis formulam cunctis Hispaniæ ecclesijs præscriptam propius accedunt, habet enim hæc Diocesis ab Ortũ Cordubensi territorij, ab Oceasu Algarbiorum fines; qua Septentrionem spectat, eam Lusitanie diuionem attingit, quæ diui Iacobi magistratus appellatur, cetera verò Meridiem versus Gaditano cõuentu, & Oceano clauditur. Oppida in ea præcipua quamplurima sunt, imprimis ipsa vrbs regia Hispalis amplissimo atque amœnissimo situ, & pulcherrimo murorum ambitu ad Bætis oram posita. Bætis ex saltu Tygeni ortus, & egregia adoptata prouinciæ vrbes præterlaplus, iam inde ab hac illustrissima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piscoso alteo ad Gaditanum Oceanum per sexaginta passuum millia decurrit, ripis vtriusque oliueti, vineis, & mita hortorum amœnitate florentibus, & iucundissimo citriorum odore fragrantibus.

lorrocano

C 4

VALENTIÆ REGNVM.

AB vrbe Valentia, totus hic tractus tanquam ab vrbe primaria nomen habet, comprehenditque veterum Hedetaniam, Contestaniam, & partem Ilercaonum. Regni titulu hęc regio accepit, circa annum salutis septingentesimum & octuagesimum octauum, vt mihi auctores sunt, Petrus Merhimenfis, & Petrus Anthonius Beutherus.

Duo, præter cæteros, sunt montes in hoc regno: alterum Mariolam nominant, alterum Pennam golosam, (Rupem cupedinariam Latine diceret) ad quos magnus Herbarioru Medicorumque aliunde confluxus: stirpium namque herbatumque rariorum in ijs magna copia. Habet & argenti fodinam, qua Valentia Tortosam itur, in loco *Buriol* dicto. Lapidet repiuntur aureis venis lineolisve interfuncti, in loco qui *Atoder* nominatur. Ad promontorium Finiftrat sunt Ferri mineræ, item iuxta Iabea locum. Circa Segorbiam lapidicina veltigia: vnde marmora Romam olim deuehi solebant. In Picacent alabastrum effoditur, & passim alumen, rubia calx & gypsum, in magna copia. Sed maximus regionis prouentus est fistilibus, quas ipsi procellanas nominant; an veteribus murrhina sint, incertum. Hęc tam adfabrè & tanta elegantia pluribus in hoc regno locis efficiunt, vt cum præstantissimis Iulie (quorum tanta est apud omnes existimatio) de præstantia contendere, non reformident.

Inter regni huius vrbes Valentia primaria est, & Episcopalis sedes: cuius Episcopu habere annuè tredecim millia ducatorum aureorum, testes sunt Marinæus Siculus, & Damianus Goefius. Coloniam Romanam hanc vocat Plinius tribus millibus passuum remota à mari, vt idem prodit. Hanc prisco æuo Romam appellatam à Rom, Hispanorum Rege, Annus ex Manethone, & Beutherus ex Annalibus tradunt: fides sit apud illos. In antiqua inscriptione nominatur, COLONIA IVLIA VALENTIA. Romæ nomen retinuisse, addit item Beutherus, donec iam Romani sibi subiugauère. Hi eam amplificatam & nobilitatam, Valentiam nuncupauerunt, vocabulo idem significante.

HODIE hanc insulam Hispani *Cadiz* & corruptè *Caliz* vocant. Nostrates nescio quâ ratione *Calis malis* cognominât. In minore Gadiû fuit oppidû. In Maiore Iulia Gaditana Augustâ; quæ antea, vti ex Strabone videtur, Neapolis dicebatur. Hanc hodie Cadiz, vti insulam, vocant. Episcopalis hæc hodie vrbs, cuius Præsul etiam Algezira titulum usurpat.

A Tyrijs Phœnicibus hanc insulâ ab initio nauigatam & excultam, ex antiquissimorû scriptorû monumentis palam est. In hac Geryones postea habitasse à quibusdâ existimatur, cuius armenta Hercules Ægyptius vel Tyrius abduxerit. In altero eius cornu, huius Herculis templû fuit, conditoribus, religione, opibus, & vetustate illustre. Cur sanctum sit (inquit Mela) ossa eius ibi sita efficiunt. In altero Saturni templû fuisse, Strabo auctor est. In Herculis templo hoc, Alexandri Magni imaginè conspexit Cæsar, referente in eius vita Suetonio. Erat & fons ibi potni aptus, qui contratio affectu, sub exundatione maris deficiebat, & eodè defluente implebatur. In eodè templo æreas columnas octo cubitorû fuisse, idè tradit, quibus inscriptus est sumptus factus in templi exedificatione. Iunonis fanû ibidè quoque agnoscit idem, ex Arimodoro. Senectutis etiam templû, item Mortis, in ea describit Dionysius, & idem aras Anno, Mensi, Arti & Paupertati. Hercules columnas in hac ostendi tradit Isidorus, & nasci in ea arborem, similem palmæ, cuius gummi infectum vitrum Ceraunium gemmam reddit.

Incolæ nauigandi peritia olim claruere, atque ab hac auita mariû perlustrandorû ratione minimè hæc nostra ætate degenerant. Præcipuus autem eorû quæstus ex salis confectio, & thynnorû constat piscatione, eorum enim hic solenis captura. Hos frustulatum dissectos, & sale conditos, atque in cadis repositos, per omnem ferè Europam venales distribuunt.

Hanc insulam, extremum versus Occasum notî orbis terminum, credidit antiquitas; Solem hic ex diurno labore fessum, Oceano se immergere atque requiescere, vnde *Solisq; cubilla Gades*, apud Scatium. Nautæ nostrates etiamnum hodie huius insulæ promontorium versus Occidentem (quod ab incolis S. Sebastiani vocatur) *Het eynde der Noer* vocant, quasi dixeris, Mundi ultimam metum.

G A L L I A.

QUICQUID terrarum à Rheno per Oceanum, Pyrenæos montes, mare Mediterraneū, & Apenninum montem usque ad Anconam clauditur, communi appellatione Gallia Latius appellatur. Pyrenæis enim iugis ad Occasum includitur, & ab Hispania secluditur; Ad Septentrionem & Boream, Gallico Britannicoque Oceano; Ad Orientem autem Solem, Rhenus illi paribus pene spatijs & Alpibus in Oceanum, quibus Pyrenæum iugum ex interno mari ad externū procurrat: qua Meridiem spectat, Narbonense illi protenditur pelagus. A candore autē populi nuncupata est Gallia. Nam montes & rigor calii, ab ea parte Solis ardores excludunt; quod fit, ut candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos, Galatas vocant, propter laetum gentis colorem: *γῆλα* enim eis est quod nobis lac: à quo nomine Latini Gallos deslexere; eorumque regionem in Cisalpinam & Transalpinam diuisere. Cisalpinam dixerunt, quam hodie ferè communi vocabulo Lombardiam vocamus, quæ Italiæ pars est; Transalpinam, quæ his quinque metis, Rheno nempe, Oceano, Pyrenæis montibus, Mediterraneo mari, & Alpibus finitur. Hanc Galliam, Cæsare in suis Commentarijs teste, veteres triplicem fecere, Belgicam, Celticam, & Aquitanicam. Belgicam, quæ Oceano, Rheno, Matrona, & Sequana fluminibus includitur, hodieque maiore ex parte lingua Teutonice utitur, & Germania inferior vocatur. Celticam siue Lugdunensem, quæ Garumna, Matrona, Sequana, & Rhodano fluminibus continetur. Hæc nunc Francia dicitur. Celtæ enim à Francis Germaniæ subacti, Franci Occidentales corpore dici, à quibus ipsa provincia denominatur. Aquitanicam, Aremoricam antè appellatam: quæ à Garumna ad Oceanum, & Pyrenæos montes extenditur. A Circio verò Septentrionali vento, Occidentem versus Oceanum habet, qui Aquitanicus sinus dicitur, ab Occasu Hispaniam, à Septentrione Lugdunensem provinciam, à Meridie Narbonensem: corporibus hominum, & lingua à ceteris differt, hodieque Gasconia dicitur.

G A S C O N I A.

GASCONIA alio nomine Nouem populana appellata est, Inter reliquas eius vrbes Burdegala & Tolosa facile principem locū tenent. Burdegala vrbs vetusta & egregia est, sita in paludibus quas exundans Garumna efficit; ornata insigni Academia, in qua omnium artium & scientiarum Professores iuuentutem instituunt, ita vt verē dici possit Musarum domus, aut potius, honorum omnium copiæ cornu. nihil enim est in cæteris vrbibus commendatione dignum, quod ista non abundē possideat: siue annonæ vilitatem spectes, siue armorū gloriā, seu negociationis ac mercaturæ frequentiam, ac in primis literarum studia. Exstant istic adhuc præclara antiquitatis monimenta; in quibus est Tutelæ palatium, quod Belleforestus vrbis Genio Diuisque Tutelaribus olim dedicatum fuisse arbitratur. Aliud extra urbem conspicitur, quod Galieni palatium vocant; fuit id haud dubiè amphitheatrum ovali figura constructū. Tolosam tradunt nonnulli multis annis ante bellum Troianum ædificatam fuisse; alij, Deboræ prudentis illius feminae Iudaicæ temporibus conditam volunt. vt vt sit, multa istic supersunt vestigia Romanæ antiquitatis. Ager suburbanus, opimus est ac fertilis, abundans rebus omnibus ad victum humanum necessarijs. Nobilis est hæc ciuitas Gymnasio quod habet tota E uropa celeberrimum; ac supremo Senatu, quem Parlamentum vocant, nec non Senescalli Curia.

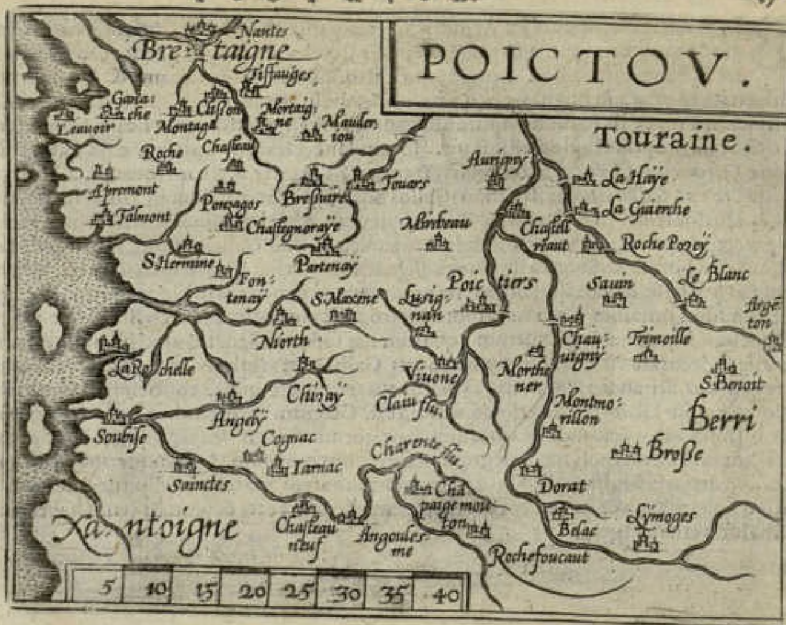

P I C T A V I A .

HAE c. Pictavia hodie in Inferiorem & Superiorem dividitur. Inferiorem appellant, quæ versus Occasum in Oceanum Aquitanicum desinit: Superiorem, quæ Orientem respicit, ad Turones vsque & Bituriges. A meridie contingit Santones, Angolemses & Lemouices. Britanni & Andegauenses sunt illi à Septentrione proximi. Tellus est frugum pecorisque fertilissima; vino frumetoque diues, & piscium abundans. Sed aurum & feratū in primis hic ingens copia: eoque venatio hic & aucupium frequens.

Comprehenduntur in hac Pictavia, ducentæ supra nulle dioceses, aut potius parœciæ, sub tribus episcopatibus, Pictaviensi nempe, Luçonij & Maillezais, ut vulgò sonant. Loca celebriora præter hæc, sunt (incolarum nominibus ea profero) *Roche sur Yon, Talmont, Meroil, Vounant, Meruant, Bressuire, Loudun, Fontenay le conte*; atque hæc in superiore, quam diximus. Inferior habet, *Nyort, Parthenay, Thouars, Marçontoul, Hernault, Mirebeau, Chastelleraule*, &c. Primiti autem inter hæc Pictavia siue *Poissiers* obtinet, omnium Galliæ urbium post Lutetiam amplissima; maxima ex parte Clavio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius satis testatur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aqueductum fornices quæ super sunt, quos *Arceaux de Parigné* vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperij vestigia. Ante horum tamen aduentum alibi hanc urbis aream fuisse ex Ammoinij & Adonis scriptis quis suspicari possit. Hi enim loci veteris Pictavi dicti meminere, in quo inter Carolomanum & Pipinum Reges Francorū, regnum diuisum fuisse narrant. Videtur & in hac tabula locus *Nieu Poissiers* (quali vetus Pictavia dicas) nuncupatus, ad eundem fluium Clavium, versus *Chastelleraule, Talmont*, aut verius *Talon du Monde*, Calcaneum mundi Latine diceret, oppidū, Galli sic appellant, quod in remotissima huius regionis parte ad Oceanum situm sit: ideoque pro ultimo orbis terrarum loco censeri debeat.

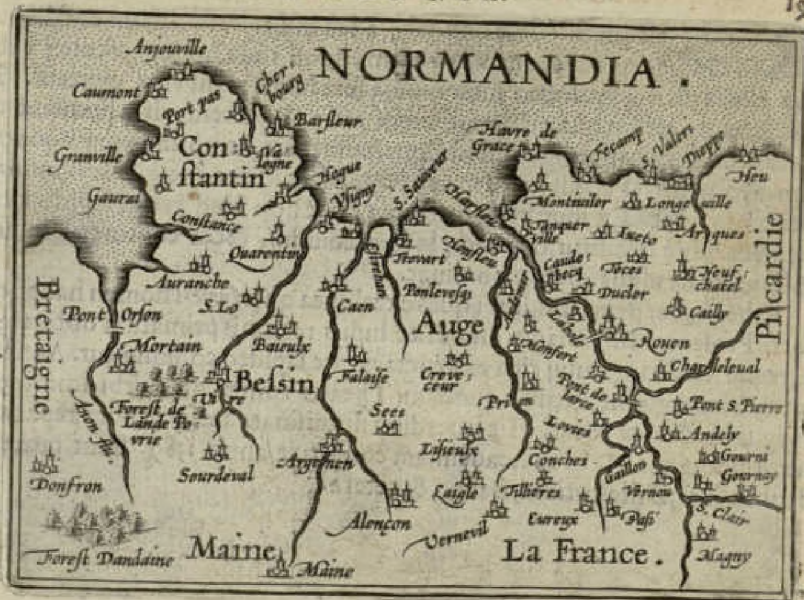
BRITANNIA, quæ olim Armorica, terminatur ab Oriente Conomannis; à Septentrione mari Britanico, & parte territorij Constantinij; ab Occidente Oceano; à Meridie Pictauorum finibus. Diuiditur in Littoralem seu Maritimam, & Mediterraneam. Dispersa est etiam in linguas ites, quarum singule suas habent regiones, & Dioceses ab alijs distinctas. Tres ex ijs sermone vtuntur Britanico (*Breton Bretonnant* vocant) qui veterum Armoricoꝝ proprius fuisse existimatur. Horum Dioceses sunt Catilopuensis (vulgo *Cornouaille*) Leonensis (*S Paul*) Trecorensis (*Treguiers*) Tres aliæ linguam sonant Gallicam, quare vulgo *Bretons-Gallors* (quasi Britanno Gallos dicas) appellantur. Sunt hi Dolani, Rhedonenses, & Maclouienſes (*Dol, Rhenes, & S. Malo*) qui olim Aletei nominabatur. Reliquæ tres vtroque sermone promiscuè vtuntur, modò Britanico, modò Gallico, prout vnicuique lubitum est, aut vsus postulat. Sunt & istis tres assignatæ Dioceses, Nannetensis (scilicet, Venetensis (vulgo *Vannes*) & Briocensis (*Brien*) ita vt in vniuersum nouem in hac prouincia sint Episcopatus; quibus omnibus Dolanus, vt pote Metropolitānus, olim præerat. Britannia: vrbes primariæ sunt Rhedona & Nannetum; quarum illa supremi Senatus, quod Parlamentum vocant, sede decorata est: & antiquitate paucis Galliarum vrbibus concedit. Episcopatus eius inter primos Britannia: numeratur. Senatui qui rerum fisci præest ratioeinijs (Cameram rationum vocant) sedes in hac vbe constituta est. Ceterum vt Britannia: ager amoenus est & fertilis: mira isthic fecunditas aruorū, & patorum vbertas. Campi inculti (Landes vulgo dicti) hic non infructuosi sunt, sed grata pecoris cuius magnum alunt numerum) pascua præbent. Ad negociandum magnam adfert oportunitatem mare quo alluitur: ex cuius aquis æstiuo Solis ardore resiccatis & cœretis, salcm eliciunt. Ferri & plumbi venas habet, ac nonnullis locis etiam argenti.

N O R M A N N I A

NORMANNIA ad Orientem initium capit à finibus Franciæ propriè dictæ (in qua Lutetia est) à flumine Epta, qui Gisorium urbem, pagum S. Claræ, Ganiumq; vicū præterlabitur; vnde præcipiti cursu fertur in Sequanam iuxta S. Genoueuam Ciuerensem, Vernoræ vrbi finitimā, quæ in altera Sequanæ ripa sita est. Quamquā Normanniæ principiū à Pôtoisa vrbe potius ducendū videretur. quidquid enim est terrarū citra pontem Eptæ impositū (quod Vulquessinū Francorū appellatur) id omne sub Normanniæ Generalitate (ita enim vulgò nomināt) cōprehenditur; cui cū à Rege tributū Imperatum est, eius portionē iidem Cispōtani siue Vulquessinij Generali Normanniæ Rothomagi pendere cōsueuerunt. quin etiā quod ad Ecclesiasticū forum attinet, Rothomagēsi Archiepiscopo subiecti sunt, cuius iurisdictio ad Oisam amnē, urbemq; ab eius ponte nominatā, id est, Pontoisam extēditur. Normanniæ limes ab Occidente Britannia est, à qua Crenone fluuiio secernitur. A Septentrione Oceano terminatur; à Meridie Cenomannis. Sequana interluente in duas partes diuiditur. Regio opulenta est omni genere mercaturæ; nec vlla re distituitur ad vitam tuendā necessaria. Gens est præ cæteris Galliæ populis ingeniosa, & circumspecta, cui haud facilè quisquam imposuerit; iterim affabilis est, & humana, studiisque literarum dedita; sed ob rem. Ex plebe plerique lana & tela pannisque texendis victum quæritant. Sunt in vniuersum astuti & callidi; præsertim ad forensem palæstram, litesque aut excipiendas aut inferendas, egregiè instructi.

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

REGIO est amplitudine non vsq; adeò insignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vno enim, quod inde Andegaicum (vulgò *Vin d'Anjou* dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad necessitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, sterilis est: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratibusque passim exornatur. Pecude, armentis, & piscibus sæcunda est, hoc flumina & prata præstant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis cæruleum & fissile effoditur, quo templorum ædiumq; tecta contra cæli iniurias muniuntur, vulgus *Ardoises* nominat.

Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ *Angiers* nomen habet; quæ fortè Ptolemæi Iuliomagus est. Hæc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Meduanæ fluuij ripa exstructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetustæ quædam Theatri ruinæ, quæ vrbi imminet; vulgus eas *Broban* vocat. Hic interdum numismata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus II. in ea Academiam constituit anno 1389. Sunt præterea Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera.

BITVRIGVM REGIO.

HORVM urbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæsare Auaricum appellatam putant. Theobaldus Fagotius, eius ciuis scribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atque omnium ferè rerum quas Gallia habet, fertilissimum: nihil desiderari. Urbem esse vetustam, idque in ea quædam egregia monumenta testari. Omniù rerum mercatura & nundationum frequentia commendari. Esse ibi Academiam in omni disciplinarù genere ornatissimam: adeò vt litterarum decus, atque doctissimorum virorum emporium dici possit. Sed de huius verbis origine & nominis etymologia. Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo scribit:

Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Comer Gallus deductam in Bituricensium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum cõstituit, incolis à Noa auo suo Ogygis nomine honoris causa imposto; quod ab incolis postea pro fauore & amore erga fundatorem suo ex Ogygis genere procreatù mutatù est; qui se Bitogyges dixerunt, quod Armenorù lingua, Ogygis posteros significat. Verùm vt consuetudine corrumpi vocabula plerùque solèt, dum, vt familiaria fiant, aut magis propria, ijs aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potius Principis (quod faciliùs crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factù est, vt Bitogyges dictio, & præcipua Bituricensium vrbs, deinde Bituriges dicta sit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna est eorù qui Biturim, quasi Biturrim, à duabus antiquis turribus quæ olim in ea vrbe fuerunt, dictà arbitrantur: vnde Grammatici cuiusdam antiqui tale carmen exstat: *Turribus à binis, inde vocor Biturris.*

L I M A N I A .

LONGITVDO totius regionis (quam ab alimonijs nonnulli Alimoniam, alij verò à pingui vel limoso solo, Limaniam dictam putant; portionemque Auerniæ continet; & quam hic integram ob temporis briuitatem, & vallium montiumque conglomerationes, sinuosique soli orbiculares flexitudines ostendere, locorumque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vsque (frugibus, vino, melle, pecudibus, iumentis, croco, nucibus, oleribus, pascuis, nemoribus, fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus, argentifodinis, familijs insignibus, locis munitis, mercimonijsque refertæ) leucarum circiter viginti, latitudo verò ferè octo. At nos feraciorem, cultioremque dumtaxat secuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem penè septem complexi sumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis seruantes mensuram. Sic auctor in Dialogo pio & speculatiuo (vt inscriptio habet) Italicè à se scripto, vbi hanc tabulam videre licet.

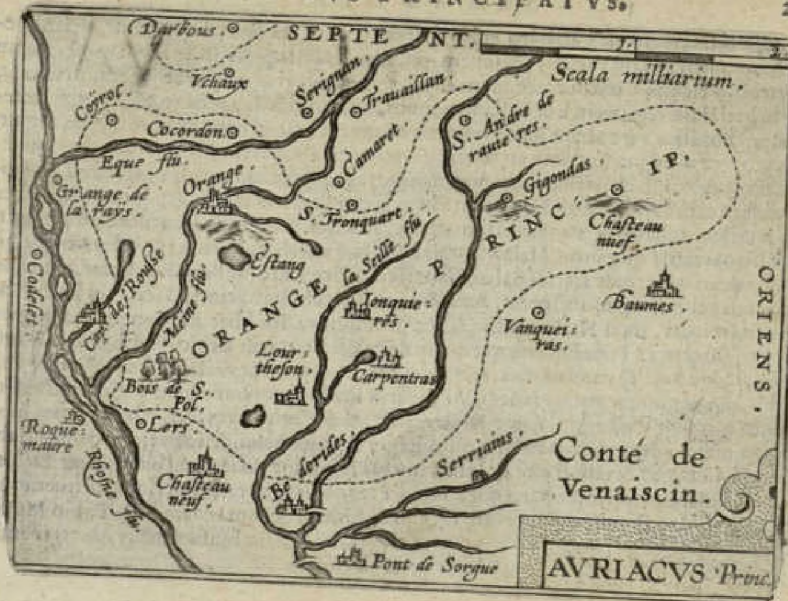

AVRAICVS PRINCIPATVS.

VENVXINVS Comitatus (quem vulgò *Venysim* appellant) in Gallia est: pars eius regionis quæ nunc Prouincia appellatur, quondã Narbonensis Secunda. Primaria huius vrbs Auenio Cauarum, ad Rhodanum sita. Pontificij iuris est, fuitque Pontificum aliquando sedes. In hoc Comitatu sunt tres Episcopatus, Carpentoraënsis, Caballicensis, & Vasionensis, totidemque loca vbi ius dicitur: quæ sunt dicta Carpentoraëte, Lissa & Vaurias. Arausiacus Principatus in hac tabula comprehenditur, sic dictus ab Arausione (Orange) metropoli, Ptolomæi & Sidonij scriptis clara. Plinius & Pomponius eam Secundanorum cognominant. COL. ARAVSIO. SECVNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. legitur in antiquo lapide. Apud Belleforestium & Theuetum de his plura.

AVRAICVS PRINCIPATVS.

23

S A B A V D I A .

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabudiz vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Chamberinum (Ciuato olim dicta, si Cornali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebustianis populis, aut, vt alij, à Sabarijs vadis, nomen accepisse putat. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempe: Fuisse, inquit, hanc regionem olim prælocorum angustia, (vtpote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infestos vi armorum summovit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò *Malvoie* vocabatur) eam in posterum, vulgò *Saulvoie*, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecere. Hæc Carolus Bouillus. Fabula sitne, an historia, fides eius sit apud auctorem. *Sapaudie* ceritè vocabulum, scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Gallix provincias. Sed libet hic quoque adungere eius descriptionem, ex Paradisi historia quam de ea edidit, is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgo *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauerunt. Habet Sabaudiæ Ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam: item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus *Varax*, *Montreuil*, *Pont de Vaulx*, *Bagey*, &c. Anriquorum monumentis constat, totum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: idque temporibus Hannibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptantibus arbitrer factus, discordiam sedauit, maioriq; natu, qui à iunioris regno pulsus erat, imperium restituerat: vt refert Liuius lib. 21. Betultum (aut, vt alij legunt, Bituntum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottij etiam regis (à quo Cottix huius tractus Alpes) meminere plerique auctores, tempore Augusti Imperatoris.

PROVINCIA.

HVIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorū Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus; in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumque non paruum, Arelate: Arelate vicinæ sunt Aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidū sui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condēdi oppidi consilium fuit, vt illic Romanum collocaret præsidium. Illic casos fuisse Cimbros à Mario, scribit D. Hieronymus. Arausio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis, in qua Theatri ingētis ruinas, & stupēdi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui haud scio an Gallia vniuersa similem habet. Est & ad portā qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis cum insculpta equestri pugna, quamdiu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet: Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostendi subterraneū meatum, qui per transuersum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul dissitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotinæ, quam Hadrianus Imperator exædificauit, auctore Spartiano, &c.

E

BURGUNDIÆ COMITATVS.

DIVIDITVR hæc regio hodie in tres dioceses, siue præfecturas, Superiorem, Inferiorem, & Delaniam: quarum ciuitates sunt in Superiore, Graium: hæc inter præcipuas huius Burgundiæ computatur, in ipsa Araris ripa sita est, variarum opum diues, & magnificarum ædium spectabilis, habet ex altera parte patentes & omnium rerum copia fecundissimos campos: Vesulium: sunt huic fortissima moenia, & ædes luculenter extructæ, vitiferum habet solum. Momboosium, Iustium, Palmam, Dubidi fluitio imminuentem, Portuzonam secundum Araris litus positam, Cromarum, montem Iustini & Facognecium. Inferioris sunt Saline, amplissima ciuitas, à falsis & altis fontibus nominata & celebris, sit enim hic sal candore præstans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximè vestigal, munitissima est, & celsissimis turribus, duabusq; arcibus firmata: Arboosium, per amœno hoc loco situm, atque omnium rerum copia, in primis optimi & ad vetustatem durantis vini, florens ac celeberrimum est: magnis circumquaque subarbijs impeditur: fossis cingitur, sed hortensibus. Polichnium non inconcinnum oppidum, moenibus & turribus pulcherrimis munitum: intus adiacente arce. Pontardum in ima duorum montium planitie, secundum Dubidis flumij litus positum, iuxta est arx lura munitissima in iugo editissimo montis collocata, adeo vt inexpugnabilis videatur: Nazarethum aërio colli inpositum, vmbilicū huius regionis agnosceres: ædes in ea sæd omnes lapideæ sunt: Princeps regionis hic arcem habet quæ Plumbea nominatur, ex eo quod plūbo interfecta sit, nundum hic habetur quater in anno. Castrū Caroli à Carolo Imp. cui ob res gestas Magno cognomē fuit, edificatū atq; nominatū, seu nobile & validum est: Mons Moroti in monte non arduo, vitibus confitor: Orgellum mercimoniū florens, incolæ sunt industrij & negotiosi, lanificio operam dantes, ager minimè ferax, assiduis enim collibus & rupibus asper. Dolzax sunt: Dola, regionis huius totius celeberrima, omnium studiorum, in primis juris netricula, pontibus, fœnibus, & stupendis propugnaculis sumptuosa. ædes, templa, gymnasia, et operū magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aspicientium oculos oblectant: Quingium vetustissimum oppidum in Lupa ripa situm: Ornatum inter excelsissimos montes Lupa piscio fluitio interluitur: Loya, pagus amplissimus, Rochafortis oppidulum: Verceilæ moenibus ruina deformibus, Est item in hoc Comitatu Velontio, vrb. Imperialis, & vtriusque Burgundiæ metropolis, cuius, quia pro eius dignitate descriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradinus, item Georgius Bruno, in suis ciuitatum voluminibus hoc satis accuratè præstitere: de ea hic plura dicere superfluum.

BVRGVNDIÆ DVCATVS.

VRBS huius regionis primaria quondam erat Augustodunū, nunc autem Dijois vel Diuionna, vt Gregorius Turonensis lib. 3 eam vocat, incolis Dijon, in qua supremū huius Ducatus Tribunal, siue, vt recentiores loquuntur, Parlamentū. Sita est ad Oiscarum fluium (Oulche vernaculē) pitulentum in agro fertili & admodum secundo, vini quoque nobilissimi in adiacentibus montibus feracis: vt habet dictus Turonensis, qui eam elegantissime describit. Ab Aureliano Imp. conditam hanc, sunt qui credunt, etsi alij sint qui eam multo antiquiorem asserant. Vibs hodie munitissima, & situ naturali, & artifice manu contra omnem hostilem impetum, aliquot propugnaculis nuper extructis, obfirmata. Belna (Beaulne) vrbs secundum locum obtinet, cuius vina Belnensis ab huius territorio sic nominata, nemo non laudat. Hæc vibs ædificijs pulcherrima, & arce à Ludouico XI. extructa, inexpugnabilis reddita. Est & in ea Xenodochium, siue hospitale, vt vulgus vocat, quod structura adeo excellit, vt Regis quamlibet magnifice componi possit. Cancellaria hic quoque siue Iuris præfectura sedē habet. In huius agro Cisterciense Cœnobium extructum fuit circa annum 1098. à Duce Othone. Habet hoc monasterium sub se mille octingenta alia monachorum, totidemque virginum monacharum claustra, teste Belleforestio.

Sequitur Augustodunū, Austun hodie dicitur. Vrbem hanc quondam amplissimam & populosissimam fuisse, ex auctoribus, imprimis Cæsare, omnibus constat. Videntur etiamnū hic magnæ theatri, præterquam statuarū, columnarum, aquæductuum, pyramidum, ruinæ; aliæque innumera vetustatis monumenta. Effodiunturque insuper quotidie numismata, vasculaque, & alia id genus antiquæ suppellectilis fragmenta. Duo excidia paritū hæc vibs memorabilia; prius bello Gallico, duce Cæsare, posterius circa Gallieni Imp. tempora. Hodie adhuc superbis vndique templis, ædibusque publicis coruscat.

Deinde est Matillona Cæsaris, aut Matiscouense castrum Antonini, vbi Legionē x. locat idē. Maseon hodie appellatur. Hæc quondam Comitatus titulo celebris fuit. Ponte hæc vtraq; Araris ripam iungit. Hic primum cepit Dominica dies Christianorū ferijs celebrari vt docet ex Gūttrami edicto Paradinus. Historiam huius vrbis Matillana (vt ipse legit) peculiari & eleganti libellulo descripsit Philip. Bignonius. Cabillonū (Chalon) etiam ad ripa eiusdem Araris, antiquitus Orbandale nominatā, tradit Petrus Sallustianus. Gunttrami aliquando regna fuit, quā tamen Lotharius Ludouici Pij Aug. F. postea egerit, incendioque confuso, aut ita tanto, vt illic fuisse ciuitatē nemo agnosceret. Hodie nihilominus eximie felix, & conuehendis mercimonijs idonea. Est & Semurium in Mandubijs oppidum non inelegans, loco edito. Sunt & alia, vt Chastellon, Flauigni, Soloiigne, Notsen, &c. quorum omnium descriptionem quia hæc pagina non caperet, ad Belleforestium, huius locorum diligentem topographum, studiosos relegamus.

LOTHARINGIA

REGIO titulo hæc regio olim decorata fuit:quo tempore in duas partes diuidebatur:quarum vnam,quæ Coloniz Agrippinæ sedem regni fixerat, Inferiorem; alteram quæ Mediomatricibus Regiam constituerat, Superiorem appellabant. Hæc illa est quâ hac Tabula representamus. In insignibus brachium ostendit è cælo exertum, strictum gladium pugno tenens, quo significatur. Lotharingæ Duces, soli Deo & gladio ditionem suam acceptam ferre. Sub hoc Ducatu continentur Comitatus Valdemontius, Verdunensis, Blamontius, Denmanchius, Marchensis; Marchionatus Pontinus, & alij. Præcipue eius vrbes sunt Nanceium, quæ inter reliquas principem locum tenet; Tulum, Nouum castellum, & aliæ. Vaugionum regio (*Vaugemoitens* vulgò) sancti Nicolai Fanû, & quidquid tetrarum inter siluam Arduennam & Germaniam interiectû est complectitur. Barrensis Ducatus à Lotharingia Mosâ flumine separatus videtur, pertinetque vsque ad Nouum castellum. Vrbes insigniores habet Barum Ducis, Mottam, Ligniacum, Areum, aliasque complures. Hinc descendentes secundum Mosâ ripam occurrunt Commerciû, & Vaucolorium, ditionis partim Gallicæ, partim Barrensis.

CALETES ET BONONIENSES.

DE hoc tractu Bononiensi sic dicit Robertus Cœnalis, de re Gallica libri 11. Perioche 111. De Gessoriaci Morinorum portu rectè cum Meiero dixerim, verè dici Bononiam maritimam, à qua ad Douetium portum Angliæ, breuissimus est traiectus. Gessoriacum autem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) potiùs crediderim esse Castellum, nunc *Cassel*. Sunt qui alio nomine, Petreslam vocant, & Scalas, vulgò *Scales*. Porro ex Bononiæ situ facile est coniectare, an Iccius portus dici debeat. Quæ in re ne quis hæsitet, illud ex Strabone sciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecenta viginti, nec ampliùs, stadia complecti; quæ ex æquo constituunt milliaria quadraginta. Porro Tabulæ recentiores designant à Bolonia ad Douerim milliaria Anglicana sexdecim, nempe Italicis longiora; à Calestio verò octodecim. Quò liquidò constat, à Bolonia in Angliam traiectum esse breuissimum. Differunt itaque portus Gessoriacus, & Gessoriacum nauale: quod nouissimum si quis Castellum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipsam Bononiam his verbis depingit Arnoldus Ferronius: Est autem Bolonia & inferior, quam vocant, & superior. Bolonia inferior, vicus non septus mœnibus ante Anglorum aduentum; ibi fanum Diuo Nicolao sacratum, & aliud Franciscanorum Sodalium. Mare Anglicum, vicum alluit: propè Fanum Sodalium, quod non longè abest à mari, facillimus traiectus in Angliam. Abest à Bolonia superiore centum fere passus, & eo quid fortè ampliùs. At Colonia superior, cincta mœnibus validissimis. Ibi fossæ præaltæ, muros ambientes. Totus ille locus fabulosus, ex eo genere, quod sabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde Bononiæ nomen à feruenti sabulo, Gallico nomine inditum putant, tamen si vetus esse nomen ex Ammiam Marcellino videamus.

HVNC tractum, quem olim Veromandui inhabita-
 runt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois*
 vocant. Hinc duo flumina Soma & Schaldis originem
 sumunt. Hic olim teste Roberto Cœnali fuit Augusta Ve-
 romanduorum, nunc diruta, restante pro reliquiis Cœnobio,
 sedes olim Episcopalis, sed sub Medardo eius Pontifice No-
 uiodunum trāsata, vt Car. Bouillus auctor est. Locus tamen
 etiamnum hodie antiquum nomen tueretur, atque *Vermand*
Abbaye appellatur. Ex quo errare videntur ij qui sancti Quin-
 tini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Augustam
 esse opinantur. Vide de ijs populis sententiam Petri Diuxi,
 in libello Antiquitatum Gallia Belgica.

HAEC regio pars Galliae Belgicae est, olim ab Ambianis, Belloacis, & Veromanduis. (siue, vt Prolomatus legit, Romanduis) habitata. Somona fluuius, quem Phrudim Prolomai putant totum hunc tractum irrigat, omniumque frugum agrum fertilem, vrbisque rerum copia diuites, facit. Adeo enim frumenti fecundus est, vt vulgus id trito prouerbio Parisiorum horreum vocitet. Vinum non fert, sed id potius incolarum ignauiae, socordiaeque quam soli intemperiei, aut celi iniuriae imputandum, sunt qui censeant.

Vrbes in eo, inter ceteras praestantes, sunt: Ambianum, vulgo *Amiens*, antiquitate, & Episcopali sede nobilis. Haec Somona fluuius circumquaque ambitur, hinc nonnulli sunt, qui eam Ambianum ab ambitu aquarum dictam nugantur, munitissima est; si quae alia, & vniuersa Gallia. Vulgus eam ab Alexandri Magni militibus constructam putat. Sub huius dioecesi Abbeuilla deinde est, cuius nomen recens esse, ipsa etymologia docet: *Abbeuille* enim nihil aliud quam Abbatis villa Latine sonat, ex abbacia enim primum in vrbis magnitudinem & formam excreuit. Haec hodie Comitatus *Pontien* nomine, primaria ciuitas est. Habet hic Comitatus nomen à multitudine pontium; regio enim paludosa admodum, & stagnis inuisa, multis in locis est. *Pecquini* eodem tractu visitur: à quodam Pignone Alexandri Magni milite primario conditum, si fides vulgo sit. Est S. Quintini Fanum in Veromanduis, Augusta Veromanduarum à multis credita; Comitum Veromanduorum aliquando domicilium, atque eius regionis caput. Perona, bellicis cladibus saepius fatigata, omnibus innotuit. Guisa etiam, propugnaculum, versus Lutzburgum videtur, vnde Guisianorum familia nomen ducit. Sunt aliae minus celebres ciuitates, vt Corbecum, Roium, Nella. Hana, Castiletum, Mondiderium, &c.

GERMANIA.

GERMANIA Europæ maxima latissimaque est regio, multis distincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, ut quisque sui temporis rationem sequutus est, ad eò variè describuntur, ut triplicem quasi Germaniam, secundum eius ætatem facere videantur; Veterem nempe, Mediam, & Recentem. Veterem vocabimus Berossianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiusque accolis circumseribit Media erit, quam Tacitus Ptolemæus, & Plinius, cogtanci ferè, cognouerunt; quæ cum ex ipsis Auctoribus satis nota sit, non opus videtur hic denuò eam describere. Postò recens Germania, quæ nostra est memoria visitior, ultra Rhenum eatenus est extensa, ut omnes ferme Belgas vsque ad Alpes Tridentinas contineat. Ita quoque ultra Vistulam Ortum versus vsque ad Scythas Alanos, quos hodie Lithuanos appellamus, pertinet: eritque eius longitudo ab secio portu vulgò *Cales*, vsque ad Lithuaniz fines: habebitque latitudinem à Mari Germanico, Venedicoque, ad Alpes vsque.

Hæc Germania quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda est, pulcherrimis munitissimisque urbibus, castris, pagis, incolisque ad eò referta est, ut nec Italiæ, nec Galliæ, neque Hispaniæ, cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piscosos, quibus facillè cum fertilissimis regionibus cettare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ, sunt mineræ salis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, stanni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vnquam cessura est Regnis. Quin etiam urbanitas, & morum ciuilitas, vestitus honestus, rei militaris peritia, apparatusque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa est, quæ olim, ut Cor. Tacitus testatur, in vniuersum aut siluis horrida, aut paludibus fœda fuit.

GERMANIA INFERIOR.

EXHIBET hæc Tabula non totam Germaniam Inferiorem, sed huius dumtaxat partem; eam nempe, quam Philippus Caroli V. Imperatoris filius in ea hæreditario iure possidet. Continetque has septemdecim ditiones; Ducatum Brabantie, Limburgi, Lutzeburgi, & Geldrie; Comitatum Flandrie, Artesie, Hannonie, Hollandie, Zelandie, Namurci, & Zutphanie; Marchionatum Sacri Imperii; Dominia Frisie, Mechlinie, Ultraiechi, Frisylalanæ, & Groeningæ. Regiones, si quæ aliæ, cultissimæ; ut in quibus (teste Ludouico Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggeribus, aut fossis munitæ, & plusquam 6300. pagi, templis turrigeris insigniti; præter villas, castella, & arces, quorum in his non exiguus est numerus. Habetq; hic tractus (principium sumendo ab Orientali maritima parte, ad fluvium Amisium (vulgò *Eemt*) huius ad Oceanum terminus (hos Principes vicinos: Comitum Frisie Orientalis; Episcopum Monasteriensem; Ducem Cluie; Archiepiscopum Coloniensem, & Treuirensen; & demum Regem Gallie, usque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus est ad Occidentem. Aer etsi in eo plus æquo humidus videri potest, incolarum tamen sanitati, nec non digestionem admodum conducere putatur, ut qui homines longævus, præcipue in Campania Brabantie parte, nutrit Fluminibus irriguis undique irrigatur. Nemoribus silvisque, quantum voluptati aut venationi satis est, aut Regionis decor exigit, sparsim ornatur. Montes non habet, nisi circa Lutzenburgum & Namurcum; nec non in Hannonia, ubi uspiam collibus accumulatur. Fertilis est frumenti & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis usus est. Nonnullis tamen in locis, quæ incolæ, ob ericæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta, vocant, veluti sunt in Brantie Campania, &c. horum minus ferax; sed huiusmodi Ericeta miseri quàm læta pascua pecoribus præbeant, adeo ut nusquam gentium (etiam vicinarum Regionum testimonijis) carnes gustum suaviorem habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

F

LEODIENSIS DIOECESIS.

CONTINET hæc regio sub nomine suo Leodiensis diœcessis, Ducatum Bolionium; Marchionatum Francimontij; Comitatu Hasbania, (aut *Haspengorv*) & Loots; multasque Baronias, vt vocant. Numeranturque in hoc tractu, præter Traiectu, cuius media pars Duci Brabantia paret, vigintiquatuor vrbes muris munita, & mille septingenti pagi templis turrigeris ornati, multaque Abbatia & Dominia. Urbium nomina hæc sunt: Leodium, ad Mosam vbi Episcopi sedes, & vnde regioni nomen: Bolionium, Francimontiu, Loots, Borchworm, Tungri, Hoiu, Hasselt, Dinantum, Masacum, Stochu, Bilsenum, S. Trudonis, Visetum, Tuinum, Varem, Beringum, Herck, Bree, Pera, Hamontium, Sineium, Fossa, & Couinum.

Regio est admodum amoena, omniumque rerum fertilis & secunda, in primis versus Boream, qua se Brabantia iungit, ibi frumenti & omnis generis fructu valde ferax, nonnullis in locis etiam vinum ferens; versus Meridiem verò, quæ Lutzenburgum & Galliam attingit, paulo sterilior, montibusque asperior, & nemoribus (Arduenna enim saltus totius Gallia, auctore Casare, maximi, hic passim cernuntur reliquis) horridior. Hæc facies soli exterior: intus autem & in visceribus, metallorum & varij generis marmoru vbiq; diues est; item carbonum lapideorum, quibus loco lignorum ignes exstruunt; atque hæc omnia ea bonitate & præstantia, vt trito prouerbio dicat, se habere panem pane meliorem; ignem igne calidiorem; & ferrum ferro durius.

LUTZENBURGVM DVCATVS.

REGIO est vt plurimum montosa, & nemoribus passim obfessa; in cæteris satis culta indiesque silvæ multis in partibus excindi, solumque in fecundissimos agros conuer-
vidimus, Gens potiore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam spectante, eius quoque nationis moribus linguâque vtens.

Vrbs ptimaria Lutzenburgum, aut si mauis Ducenburgum, vtroque enim modo, sed sine delectu aliquo, scriptum reperio, orthographia enim, vt & etymologia, incerta est. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc urbem percurrente (Aliozontia fortè Antonini) quasi *Elzenburg*, & corruptè *Lelzenburg* dici putant, alij eam ad Melusinæ præstigiatrix historiam anilem referunt, sed huiusmodi nec probare, nec refellere animus est. Hic Consilij supremi sedes & tribunal. Vrbs est satis munita, sed inæquali situ. partim enim in monte, partim in infima & præcipiti valle exstructa, disparili admodû forma se spectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impositum, oppidû satis elegans. Lunam deam hic olim gentilicio more cultam, & inde nomen habere, quasi Ara Lunæ, putant. Deinde est Rodemachera. Thionis villa, in ripa Mosellæ; præsidium hoc totius regionis, & contra hostilem quemuis impetum oppidum tutissimum. Grauemacherum & Coningsmacherum oppidula ad eundè fluuium sunt. Dietrichum ad amnem Suram est. Virtonium & Eichternachum, item Vianda. Bastonacum quoque oppidû, emporium totius regionis ferè, Ardennæ silvæ imminet. Sunt & Malmédium, Nouum castrum. Danuillerium, Maruilla, Boccha & Durbis, vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs, Marza, Luosium, Chinium, & Fetta.

VRBS in hac regione primarie sunt Montes & Vallencenſe: hæc ad Scaldim flumē qua-
 id nauigia ferre incipit, ſtra: amplitudine & vallatis mœnibus inelyta eſt. Plebs mercimo-
 nijs & negotiationibus vt plurimū in dulget; magnumq; ſibi emolumentū ex eo panni genere
 quod vulgus fulſſetas, & in hac vrbe magna quantitate textitur, atq; hinc in remotiſſimas or-
 bis regiones auclitur, parat. Illa fluuiolo Tulle inſidet; mediumq; regionis ferè occupat. Vrbs
 admodū munita, atq; aduerſus hoſtiū inſultus tutiſſima. Plebs opulenta, plerūque rem faciēs
 ex reſta quodā genere, quod vernaculè *ſayam* appellant: cuius ibi ingens copia conſtititur. Sunt
 præterea Condatū, Halla, Angia, Malbodū, Aueſnæ, Bellus-mons, Chimacū, Quercetū, Bin-
 chiū, Mariæ Caroli V. Imp. ſororis à curis diuerticulū, atq; exſtructis ibidē ædibus planè ma-
 gnificis, quondā in deliciis habitum; ſed poſtea ab Henrico I. Gallorū rege incendio & ruina
 fordatū. Eſt itē Bauacū, vulgariter *Bauais*, quod nonnulli Baganū vel Bagacū Ptolemei eſſe ar-
 bitrantur, nonnulli illud Belgiū Cæſari in ſuis Cōmentarijs dictū volunt. Hubertus Leodius
 tamē non exiſtimat Cæſaris tēporibus tam potens fuiſſe; ſed ſub Diuo Constantino Imp. po-
 tius floruiſſe: idque ex numiſmatibus quæ ibi magna quotidie copia huius imagine ſignata
 effodiūtur, colligit. Viſitur in huius foro columna lapidea, ſub qua ab incolis inchoare omnia
 eiufmodi viarū capita referuntur, quæ ab eo loco in omnes Galliæ partes, & ſublimi atq; recto
 rramite exporriguntur. Haſ Brunchildi opera conſtratas fama loquitur. Eius quoq; nomen-
 claturā in hunc uſque diem ſeruant. *Chemins de Brunchauls* Gallicū vulgus, Germanicum verò
de hantiſſe vocat. Durant uſq; hodie harū viarū plurimis in locis veſtigia, ſed interrupta. Hæ id
 præſertim miraculi habeant, (vt ſcribit Bouillus) quòd ſublimiores ſint vicinis vtrimque agris,
 quòd inter inſignia Galliæ oppida rectiſſimū iter conſciunt: quòd ſilicinis lapillis, qui etiam
 vicinis in agris deſunt, ſternuntur; adeò vt vel ab humo ebulliuiſſe ſilices, vel æthere ſublimi
 eos pluſſe quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vnde cunq; roto orbe lectos, in
 eiufmodi viarum ruderationem, quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite verſus
 Moſam fluuium qua in Galliam iter patet, Carolo-mons, Mariæ-burgum, & Philippo-villa,
 in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortiſſima præſidia; à Carolo V. Imp. Maria eius
 ſore, & Philippo eius filio, exſtructa & denominata.

A R T E S I A.

TO T A hęc regio veteri Comitatus titulo insignita, satis latè patet: nam à Cameracēsi, Picardiz, Hannoniz & Flandriz finibus, ad mare vsque Oceanum protenditur. Olim regno Franciz subiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciscum I. Galliz Regem an. 1529. inita, sui iuris facta est. Duas habet insignes ciuitates, Atrebatum, & Fanū sancti Audomari. Oppida sunt, Aria, Hesdinum, Lentium, Bethunia, Bappalma, Fanum sancti Pauli, Lillertum, Perina; quæ loca omnia Regi Catholico parent. Ciuitas Bollonia, Calerum. Guisnea, & Ardea (quæ etiam eiusdem Comitatus sunt) Regi Franciz seruiunt, nam Morinū iam deletum est. Habet & complures arces seu castra, præter innumera nobilium castella quibus pro domibus vtuntur. Episcopatus duos insignes ab antiquo comprehendi, Atrebatensem ac Morinensem; sed post deletam funditus Morinum anno 1553. hic posterior in tres sedes diuisus est. Audomarensē, & Yprensem pro medietate, & Bolloniensem ex altera parte. Balliuatus seu Castellanas maiores tamquam ipsius Comitatus membra aut partes primarias, nouem habet, Atrebatensem, Audomarensē, Morinensem, Ariensem, Hesdinensem, Lentiensem, Bappalmensem, Aueniensem, Bredenardensem, & Aubigniacensem. Habet insuper hæc prouincia cœnobيا quamplurima, & in his Abbatis octo & viginti; insigniores autem sunt, sancti Vedasti Atrebatensis, sancti Bertini Audomarensis, sancti Saluatoris Aquæcinctensis, & Montis sancti Eligij. Plures similiter fluuios habet; celebriores sunt, Lyfa, Scarpa, Aa, Cachia & Authia, præter alios riuos etiam nauigabiles.

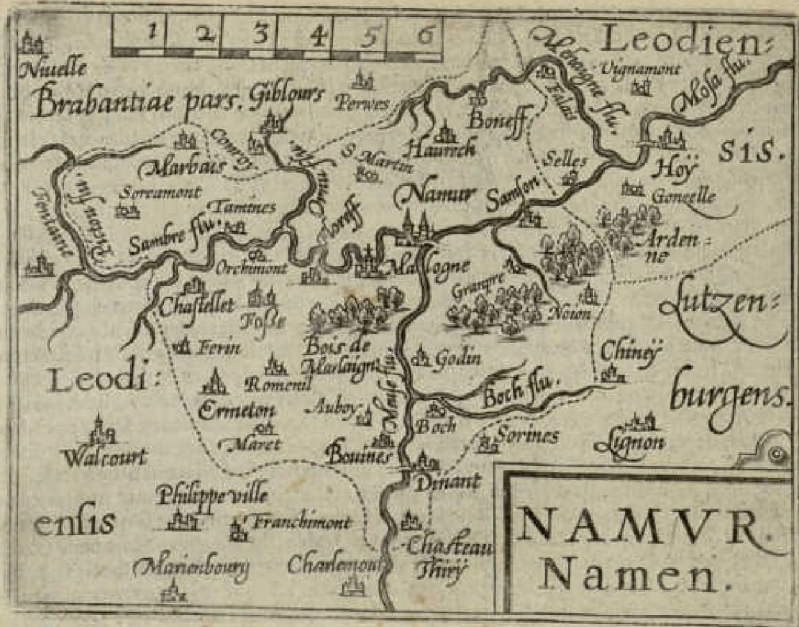
Numerus pagorum & villarum totius prouinciæ ingens est. Solum ipsum omnium frugum & maximè frumenti feracissimum & abundantissimum est. vnde veten lingua Gallica *Atrech* (quod solum panis significat) dictum nonnulli scripsere. Siluis etiam & nemoribus non caret, sed præcipuè qua parte ad Meridiem & Occidentem spectat: pluissē autem lanā apud Atrebatios suo tempore, auctor est Hieronymus, & alij auctores.

FERAX rerum omnium est hæc regio, quibus vitam humanam tueri est necessarium. Ferri fodiri hic multæ sunt. Eruntur quoque lapides attri, aut potius carbonēs lapidei, quos nos Teutones *Steenholen*, incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æque reperiuntur.) *Holle* nominant, *Λιθόβρακκίς* vocant eruditi. Horum lapidum mira est natura: cum cetera namque omnia oleo inflammescant, isti affusa aqua inardescunt, oleo autem exstinguuntur. His indigna vicinaque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur) luculentos ignes in ædibus exstruunt: ferrifabri quoque ferrum facilius quàm alia quavis materia, molliunt. Sunt hic quoque lapicidina ex quibus nigra, subrufa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia, templaque magnificè exornantur, unde huic tractui non parvæ divitiæ accedunt.

Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallencuriam. Namurcum, uti diximus, præmaria est ciuitas, Episcopali sede nuper ornata: sita admodum opportunè in duorum fluminum, Mosæ scilicet & Sambra, confluentia, utriusque fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hic Consilium totius regionis. Bouinum in ripa quoque Mosæ fluminis laeta est, oppidum pulcherrimis ædibus, frequentiaque incolatum olim spectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatum, non adeo elegans. Carolomontium arx est, si quis alia inexpugnabilis, ad ripam item Mosæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Giuet dictum, in montis fastigio visitur, Vallencuria neque est contemnendum oppidulum. Sunt insuper sub huius Comitatus nomine præter Abbatis quamplurimas, pagi octoginta duo inter quos quidam, ut Floreu, Valcia, Sanfon, &c. amplitudine & elegantiâ usque adeo præminent, ut cum oppidulis certare possent.

BRABANTIA.

CONTINET hæc Brabantia vigintifex ciuitates, vallis foſſiſque & muris circumdatur. Suntque hæ: Antuerpia, ad Scaldim ſita, emporium non ſolum Germaniæ, ſed totius Europæ celeberrimū: Aedes prætorias magna impenſa recenter exſtructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix ſimiles reperiās. Bruxellæ, vrbs fontū perenniū ſcaturigine nobilis. hic Principis ſedes eſt, eoque aulicorum frequentia, nobiliumque virorum magnificentia, ſpectabilem ſe reddit. Louanium, ampliſſima vrbs, hortos, vineæ, paſcua intra mœnia claudunt Muſarum domiciliū propriè dicetes, obque id Academiam omnium ſcientiarū reſeruiſſimā ibi conſtituit Brabantia Dux Iohannes I I I I. Sequitur Mechlinia, Concilio regio, quod Parlamentū vocant, inſignis. Buſcumducis vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quondā celeberrima. Tienæ, ad amnem Geta, vnde caſci, qui inde nomen habet, magnus prouentus. Leuua, optima cereuiſia nobilis. Niuella: eſt in hac vrbe Canonicatus ſeminæ ſexus, in quem dūtaxat nobili ſanguine oriundis Heroinis aditus patet. Arſcorū ad amnem Demerā ſitū, olim Marchionatus titulo, poſtea à Carolo V. Imp. Ducatus elogio donatū. Berga ad Somam, à fluuiolo ſic dicto, quod eam irrigat, cognominata, oppidū aliquando nundinis felix, nunc verò ob Antuerpiæ vicinitatē, minus ab externis mercatoribus frequentatur. Megem ad Moſam ſita. Breda oppidum luculentum, ædificijs perpolitum ornatum. Steenoberga in maris littore; hoc olim emporium admodum florens fuiſſe fama reſert, hodie verò ad nihilū ſerè reductū, luget. Lira, elegans oppidū & amœnū, adeo vt multorū huius tractus nobiliū in orio degentiū, à curis & turba reſeſſus ſit. Vileuordum: hic arx munita, & Principis caſter eſt. Gemblouts, ſive Gemblacum: Abbas huius oppidi proſani æquæ atque eccleſiaſtici iuris hoc loco ſupremus eſt. Iudoia, olim ob æris ſalubritatem Principum huius regionis incunabulum. Hanurum, quondam Comitatus, vt fertur, loco fertiliſſimo ſitum. Landen, vetuſtiſſimum Brabantia oppidum nonnullis putatur. Halen, bellicis furoribus penè exciſum iacet. Dieſta, ad profluens Demeræ fluminis vtriusque ripam exſtructa, vrbs ſpectioſa, & lanificio, incolarum maximo è molumento, dedita. Sichenum, ad eundem fluuium oppidum non ignobile. Herentals, lanificio quoque vitam parat. Endouia, in meditullio ſerè Campaniæ ad Dommelam amnem. Helmont, cui caſtrum adiacet.

FLANDRIA.

Hanc Flandriam in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quod nunquam Superiorem præter Flandriæ principem agnouit) nominant. Teutonica Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypram, Curtracum, Aldenardam cum Pamela, Neoportum, Furnas, Bergas, Slufam, Damminum, Biersletum, Dixmudam, Casselum, Dunkerkam, Greuelingam, Burburgum & Hullum. Gallica; Insulas, Duacum, Orchianum. Imperatoria; Alostum, Teneramundam, Gerardimoncium & Niniuā. Flumina eius celebriora sunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compascua, in primis Occidentem versus. Boues, equosque præstantissimos, belloque aptos gignit. Casco, butyroq; abundat. Tritici admodum fecunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hic maxima fertilitas & excellentia est) lanaque (quæ ex Hispania & Anglia huc aduehitur) pannos lincos laneosque magna copia conficit, latissimeque distrahit. Habet hæc Flandria **xxviii.** ciuitates muro cinctas: **mc lxx.** pagos, præter Arces. Castella, & nobilium Aedes. Inter quas est Gandauum maxima ciuitas, tria milliaria nostratia in ambitu continens. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti insulas habitatas distinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia adium, omnes Germaniæ Inferioris ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantius) per eam occasionem vicinas regiones velut obfuscauerit. Ypra, flumen Hypram habet, sillonibus apertissimum: crentque lanificio in vastam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Ganda-uenfibus obfessa, disiectis amplissimis suburbis, magnopere diminuta fuit.

Quemadmodū triualis paroemia Mediolanensis inter omnes Christianitatis Ducatus emi- nere dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecessere prædicant. Habet quoque quasdam prerogatiuas, veluti quod eius Princeps se Comitem Flandriæ Dei gratia scribat, quod cum solo Rege commune habet. Nulli enim Principum Christianorum, extra vnum Flandrum hæc datum esse, scribit Meyerus; cum aliis omnibus solitum sit addere, Dei clemē- tia, Deo adminiculante, &c.

REgio hæc est campestris, montibus omnino carens; sed passim siluis ac nemoribus ornata. Omnium rerum est fertilis, præcipue frumenti fœcunda; & supra modum pascendis pecoribus ob pratorum ubiq; viridantium luxuriam apta, adeo ut ex ultima Dania emacerata armenta hinc saginanda mittantur. Tribus celeberrimis fluuijs, Rheno nempe, Mosâ, & Vahali irrigatur. Nouiomagum in ea Metropolis est, cuius territorium Regni titulo decoratur. Continet in se Comitatum Zutphanensem; nec non eum tractum quem Velaniam, vulgo *de Veluwe*, vocant. Est autem Velania, Insula, quæ inter Rheni ostium, quod Arnhemium præterfluit, & Isalam interiecta, ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis, nemorum, colliumque copia non infrequens. Plurimi, huius insulæ incolas, Caninefates esse contendunt.

Habet Geldria viginti duas Vrbes muris & fossis munitas, & supra trecentos pagos. Sub Othone III. eius Comite, maxima sumpsit incrementa; Ruremundam enim, Arnhemium, Hardereuicam, Boemeliam, Goch & wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit; & ciuilibus Priuilegijs consecrauit. Comitatus Titulo usque ad Reinholdum II. insignita fuit: sed cum huius Reinholdi non solum virtus, sed & potentia vicinis regionibus formidabilis esset, ac fama iustitiæ, pietatis & fidelitatis ipsius erga Romanum Imperium increbresceret; Francoforti in publicis Comitibus à Ludouico Imperatore, Dux consecratus est, præsentibus Rege Galliarum, Rege Angliarum, & Electorum Collegio, Anno Christi, millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Z E L A N D I A.

ZE L A N D I A nomen recens est, ac veteribus incognitum à terra ac mari conflatum, quali dicas, Terram ac solum maritimum: mari enim undique cingitur, multisque insulis distincta est, nempe quindecim, tametsi paucis ab hinc annis magnam cladem huic regioni Oceanus intulit, cuius saxuitia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuulsis ac dissipatis funditus aggeribus, salo oppressa est, atque mari æquata: subsistunt tamen insignes aliquot insulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æstu continenter luctantur, atque immensis sumptibus, aduersum barbarum hoc atque indomitum elementum ægrè se tuentur. Inter has primū ex alto in portum delatis se offert VValachria, vel ab eius cultore sic denominata, vel (vt conijcio) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc VValen vocantur; aut ab ea parte Britannia, in qua versus Occidentem consistunt VValli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Gallis etiam oriundi, quod idioma eorū adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem versus, aut ab Ortū solstitiali opposita est Scaldia, à præterlabente Scalde flumine sic nominata, &c. Suytbeuelandia, quæ à solo Austro opposito sic denominata est, spaciosissimo amenissimoque versus Flandriæ ac Brabantia oras tractu exporrecta, tametsi paucis ab hinc annis maximam iacturam passa, dimidio iam sit angustior.

HOLLANDIA.

REGIO est hæc Hollandia ubique ferè mari, Mosæ, Rhenique ostijs, instar panis insula septa, non admodum spaciola, vt quæ sexaginta miliaribus nostratibus in orbem tantum pateat. Continet tamè vndetriginta vrbes muris cinctas, quæ sunt: Dordracum, ante centum quinquaginta plus minus annos insula maris inundatione facta: hæc quatuor fluminibus alluitur. Vrbs est potens, ciuibz locupletiss. habitata, & pulcherrimis ædibus tam publicis quàm priuatis exulta. Magnus hic mercatorum confusus, est enim hic stabulum (vt sic vocem quod vulgo *Dapel* vocant) Rhenensis vini, frumenti, materiarum, aliarumque mercium quæ Rheno, Mosæque in has regiones nauigio venalia importantur. Harlemum: amplissima hæc est totius Hollandiæ vrbs, sita loco peramceno. Mœnia egressis statim occurrit nemuscolum, quo ciues se festis diebus à labore & curis refocillant, idoneum, Delhium, à fossa quâ *Delft* vulgò appellant, nomen habet. Lanificiû hic ciues exercent. Optima hic etiam cerenissa coquitur, quæ plurima in Zelandiam asportatur Leyda, ad Rhenum non longe ab eius olim ostio, quod nunc arena obfirmatum carnitur. Oppidum huius regionis vetustissimum putatur, à Legione enim Romana hic olim hibernante nomen habere creditur. Gouda, ad Isalam amnem, quo Gouda fluius (à quo vrbs nomen habet) euoluatur, sita. Incolis frequens est, Amsterdamum, ad sinum Tia vocatum magnifice constructum, emporium est his partibus populosissimum. Per singulas ferè plateas Venetiarum instar, nauigio si maius quàm pedestrî itinere, negotia sua quis obire potest. Secundum ea vrbs post Antuerpiam, in mercatura nempe, locum habere, vulgò perhibetur. Enchusa, ad litus maris, quod veinacule *Sundersee* appellat, sita. Nauiû maximatum fabrica, etiam exteris innotuit. Horna, ad eundem sinum posita Nundinæ hic celebrantur mense Maio, vbi butyri caseique maxima ad miraculû vsque copia distrahitur. Alecmariæ hic locus casei butyrique prouentu ceteras huius regionis ciuitates antecellit. Pormerendû, arce Comitum Egmondanorum clarum est. Edamum, fabricandis nauibus, & optimis caseis, etiam nomen meruit. Monichedamum præterea, VVespa, Nardû, & VVoerda. Dein Adaquâ veteres, *Oudewater* dicunt. Cannabis in huius territorio magna fertilitas, adeo vt hic ferè omnia retia, funes atque rudentes quibus Hollandi, Zelandique in piscationibus vtuntur, conficiant. Schoonhovu, quasi ad bellos hortos dicas. Hic salmonum (quorum hic etiam stabulum, vt vini diximus Dordraci esse) assidua piscatio. Postea est IJlstenum, Viana: Item Ierodamum, Aspera, & Hueckelen, vrbecula in orbem ad amnem Linga sita, quingentis passibus dimittitur ab invicem distantes. Gorichum, & VVorichum, ad ripam Vahalis fluminis regione extracta sunt. Sunt deinde Huelden, Roterodamum, Schiedamum, & vterque Mons, alter à Dina Gertude, alter à septenatio numero notus est, *Seuenvbergen*, & *Geertruyden-betge* enim appellant. Alia præter ea quedam oppida habet, vt *Medemblickum*, *Beueroovicum*, *Muida*, *Neoportus*, *Vlaeringa*, & *Gravelanda*. Supra quadringentos in super pagos, inter quos supereminet Haga, quam Comitibus cognominant.

FRISIA.

FRISI veteribus fuerunt, qui littora Germaniæ Aquilonaria tenent; una gens, vnis moribus, longo licet interuallo distans per Germania littora. Ab Hollandia enim in Occiduum sumpto initio, Orientem versus per Gelriam, Isalam Rheni ostium, Diocesces Traiectensem, Monasteriensem, & Bremensem, ad Albim fluuium vsque pertingit: Deinde ex latere Hollatiæ in Iutiam, quæ & Cimbrica Chersonesus, se flectit, intercisa aliquândo paludibus (quas immensos lacus vocat Tacitus) aliquando maris finibus. In horû finibus Amisia iuxta Emdem, in Oceanum effunditur. Iadera amnis, cuius Ptolemæus meminit, qui Iada vulgò appellatur, Frisis lambit; à quo adiacens ora Budiagen dicitur. At Vidrus inter Busactores, nunc V Vestphali, & Frisios fluens, & in mare inter Rhenum & Amisiam egrediens, Nigra vnda dicitur.

Hodie non tam latè patet eorum nomen; diuidunturque Amisia fluuiio, in Occidentales & Orientales. Occidentalis, Frisiæ nomen quasi proprium sibi antiquissimo iure vendicauit, cæterisque semper præstantior est habita: patetque ab Isalæ seu extremo Rheni ostio ad Amisiam vsq; fluuium: & Oostergoam, V Vestergoam, Septem siluas, Groeningam inclytam vrbe, cum circumiacenti territorio complectens, pecore pascuisque exuberans, & pagis ac ædificijs plusquàm vlla alia regio exulta; cui Transisalana cum Drenta, Tuenræque iungitur.

REGIO est satis frugifera, sed earum rerum, quæ magis alendis gregibus quam hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt sunt poma & nuces, item glâdes, quibus saginantur porci; his enim in primis abundat, & horû pernas fumo exsiccatas longè latèque apud exteros distrahunt: nomen enim inter cupedias menfarûque delicias merentur pernæ westphalicæ, vt vocât. Has etiâ crudas edere, incolis non insuaue est. Fertior est circa Susatum & Hammonem; & fertilissima in ditione Paderbornensi ac Lippiensi. Compascua est Monasteriësis diœcesis; item is tractus qui alicubi Visurgim fluuium respicit. Nemorosa est per totam Surlandiam, & Bergensem Comitatum; metallis non caret in ditione Colonienfi, & Comitatu Marchico. Gentem habet venustam, elegantis & proceræ staturæ, fortem, robustamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copiosam, promptamq; ad arma, & mox paratam.

Verè westphaliæ ciuitates primariæ sunt Monasterium, Dusseldorpium, wesalia, Oldenburg, Osnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, V Videnbrugge, & Coesveldt.

DANIA medijs plagis fluctibus intercisa, paucas solidi continuique tractus partes habet, quas tanta yndarum interruptio pro varia freti reflexioris obliquitate discriminat. Ex his Iulia granditatis inchoamentiue ratione Danici regni principium tenet, quæ sicut positione prior, ita situ porrectior, Theutoniæ sinibus admouetur. A cuius complexu fluminis Eydori interriuatione discretæ, cum aliquanto latitudinis excremento, Septentrionem versus in Norici freti litus excurrit. In hac sinus, qui Lymicus appellatur, ita piscibus frequens existit, ut non minus alimentorum indigenis, quàm ager omnis exoluere videatur. Huic etiam Fresia minor adiacet, quæ à Iuliæ prominentia subluentium camporum ac gremij deuexioris inclinata recessu, maximos frugum prouentus beneficio Oceani inundantis assequitur. Cuius reflexionis vis, plus utilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum existat. Siquidem tempestatis magnitudine perturbatis æstuarijs, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi solent, tanta aruis yndarum moles incedere consuevit, ut interdum non solum agtorum culta, verum etiam homines cum penatibus obruat. Post Iuliam, insula ad Orientem versus Fionia reperitur, quam à continenti angustia modum æquorij interiectis abruptit. Hæc sicut ab Occasu Iuliam, ita ab Ortus Sialandiam prospectat, conspicua necessariorum rerum vbertate laudanda: quæ amœnitate cunctas nostræ Regionis Prouincias antecedens, medium Danicæ locum obtinere putatur, ab extimæ remotioris limite pari spatiorum intercapedine disparata. Ab huius Ortusuo latere, Occasuum Scanicæ media pelagi disciscit interruptio, optimam prædæ magnitudinem quotannis piscantium rebus adigere soliti. Tanta siquidem sinus omnis piscium frequentia repleti consuevit, ut interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiant: nec iam præda artis instrumento, sed simplici manus officio capiatur.

S A X O N I A .

ET si hæc tabula Saxonix titulum præ se ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehensa fuit inter Albim & Rhenum, fluuios, secundum eius longitudinẽ; latitudo verò, à mari Germanico, & Eythora amne, vsq; ad Hassiam & Turingiæ confinia pertinebat. Huius umbilicus & centrum ferè erat Brunswicum. At hodie non ita naturalibus limitibus, uti sunt flumina aut montes; sed secundum Principum dominia aut imperia terminatur. Itaq; hodie Saxonia duplex est, diuiditurq; in Superiorem, & Inferiorem. Superior est, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiusque Dux vnus est ex illis Principibus qui Imperatorum electionibus præsunt. Huius præcipua oppida sunt; VVitteberga & Torga. De Saxonia, eiusque antiquitatibus, exstat integrum volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit, de Saxonum & VVestphalorum historijs. Item VVirichindus & Munsterus etiam legendi sunt ab his qui eorum situm & res gestas scire desiderant.

Voithlandia regiuncula his Marchionibus obedit, Hæc Æneas Siluius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulum fingens, cum *Voyt* Germanicè Aduocatum seu Prætorè significet. Nomen ab eo sortita, quod quatuor olim Romani Imperij Prætoribus suberat.

BRANDEBURGENSIS MARCHIONATUS.

MARCHIONATUS titulū huic regioni cōtulit Imperator Hēricus eius nominis primus, cuius incolæ cū adhuc à Christiana religione alieni essent, sermone utebantur Vandalico seu Slauonico: verū posteaquā armis subacti fidem Christianam amplexi sunt, vnā cum ea Saxonica linguā receperunt. Tota Prouincia in duas Marcas dispertita est, Antiquā & Nouā; quarum hanc Odera; illam verò Albis mediam præterlabitur. Irrigatur prætereā & alijs duobus fluminibus, qui vulgari lingua Spre & Hauella nuncupantur. In ripa Spre exstructum est Berlinum, vbi Principū Brandeburgensium curia est. Hauella Brandeburgū præterfluens illud in duas partes diuidit. Ab hac vrbe tota regio nomē accepit. hic sedes est episcopalis, & supremus Marchionum senatus. Brandeburgi vocem nonnulli à Brandone quodā Franco-niæ Principe deductam volunt, qui tractum hunc armis olim in potestatem suam redegerit, quorū opinionem vtrumque probabilem reddit Francofurti vrbis nomen, à Francorum traiectu deriuatū. Hæc ad Oderam sita est, academiamque habet tota Germania celeberrimam, anno à natali Christi 1506. à Ioachimo Marchione institutam. quin & anniuersarijs nundinis frequenter. Havelburgū ad Hauellam amnem positum ad Episcopi spectat iurisdictionem.

H

P O M E R A N I A .

POMERANIA ad mare Balticum sita, à primis eulcoribus, patria lingua, hoc est, VVandalica, Pamorzi, appellata est. Ab indigenis inhabitata, & proprijs Dominis gubernata, alienis autem numquam subiecta fuit. Hæc est ubique fertilis, aquis irrigua, stagnis abundas, nauius peruia, diues agris, pascuis, pomis, lignis, riujs, montibus, venatione, pecore piteibus, frumento, butyro, melle, cera, & alijs his similibus rebus. Est quoque optime culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus est locus in ea vacuus, aut incultus, nisi quem aut lacus aut montes occupant. Huius ripa vallo solidissimo à natura adeo est munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore insigniores eius vrbes sitæ sunt, præter paucas in mediterraneis sitas; vt sunt, Stetinum, Nevgardia, Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piscatoribus dumtaxat inhabitatus, post susceptum verò Christianismum, & destructâ Vinetam, translato illuc Emporio, adeo efflorescere cepit, vt hodie Metropolis totius regionis sit. Habet situm amoenissimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua sensim in aduersum cliuam assurgit. Vallis ac moenibus munitis, fulcitur. Grips VValdum oppidum in Ducatu VVolgastensi, quem alij Bardensem dixeret; hoc ciuilibus malis diu laborans nonnihil extenuatum est; Anno verò 1456. instituto ibidem Gymnasio, paululum respirare cepit. Iulinum oppidum olim nulli clarissimarum vrbiũ, siue opes, siue domus magnifice exstructas respicias, secundum. Nobile erat VVandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequetia, quæ ex Russia, Dania, Saxonia, Sorabis, totaque VVandalia huc confluebat, quondam frequens, vt tota Europa vix simile, excepta Constantinopoli, reperiri posse videretur. At varijs bellorum cladibus à Danorum regibus affecta, tandem ad nihilũ fere redacta est. Ea rerum vicissitudo. Hodie VVolinũ vocant, Stralsund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardensem. Vrbs est incolis & mercatoribus frequens. Vineta, fuit hæc quoque olim vrbs, fortè hodie Archon, aut Iulinum est.

A V S T R I A.

GLEBA huius tractus vber & fertilis omni genere frugum, & quæ minimo impendio colitur. Vili etiam & strigoso equo agricola in eo tractu qui Campus Transdanubianus siue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari & Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, citra quam agri in Bauaria infecundi & macri sunt, quid sit, Austriacis incognitum est. Crocum ita generosum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare potest. Vinum naturæ amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multe; maximè tamen insignes, Styra, Vadenhoffum, Melicum, Castellum, antiquitus Claudionum, Cremisum, Cetro castellum, hodie Zeisselmaur^s, Santohipolitus, Neuburgum duplex, alterum à cœnobio, à frumento alterum dictum. Petronella nunc vicus, magnæ olim Urbis, id quod rudera & ruinæ indicant, vestigium; Noua Ciuitas, Pruk ad ripam Leythæ fluminis situm, Hamburga: Omnium tamen maximè insignis Vienna, olim Flauiana, siue Iulio bona dicta, studio litterarum admodum nobilitata, & quo nullum aliud præstantium Mathematicorum ferax fuit. Eam vineta coronant. Aedes ciuium magnificæ, vt vel Principes hospites accipere possent, & quæ fenestris patentibus ventos accipiunt, & transmittunt; nec vnquam aëre pigro & manente, eo quòd singulæ singulas areas habent, ingrauescunt. Frequens alienarum nationum ad hanc conuentus. Rerum, quæ tuendæ homines vitæ necessariae sunt, magna copia.

VNIVERSAM Bohemiam Hercynia silua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum undique ad Amphitheatrum facie. Unde aqua eiterè longitudo atque latitudo, atque vitraque paulo amplius ducentis millibus passuum extenditur. Inter oppida Bohemix insigniora numerantur, Marcomanniam versus, quæ hodie Moravia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium regine, Parbubicium, Lytomisium. Inde à limite Noricorum, quos Bavaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Misa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Austriam spectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: sicut à Misnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Austria. Nam Quadis, nunc Slesitis, Hiæromirium, Glacium, Curia, & quedam alia oppida proximant. Introrsus porro celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelsina, Verona, Zatecium, Lanua, Slana, Lytomerium, Taborium. Ceterum omnibus antestat Praga, tanta magnitudine urbs, ut vna tres amplissimas urbes complectatur, Veterem, Nouam, & Tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia disunctam. Aedificia in singulis, tam priuata quam publica dignitatis plena, & magnificentie. Duas præterea possidet arces, alteram Vislegradum appellant, quondam regum sedes, nunc bellorum ciuium iniuria, vasta, & penè desolata. Contra, illa altera arx, quæ minorem Pragam despectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non aris modò, sed vrbis potius speciem representare videtur, tantum videlicet loci, moenibus, ædificijsque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, templum & palatium, illud Caroli, cuius statim mentionem fecimus. hoc Vladislai regis, nuper vira functi, opus. Bohemus contemptum libenter erga alios verbo factoque ostentat suum, ipsamque adeò arrogantiam incessu, gestu, pompa, prodit. Est & feroculus, cum fastidiosè tractatur, insuper ausis perinde ut leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, interrim tamen ambitiosus & gloriosus. Rursusque ut leo, cibi audius, atque in eo condiendo, instruendoque immodicè effusus, vicini præterea Saxones eundem docuerunt, nocturno cetrare meto, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Bohemi longè à Germanis diuerunt, propter eandem vicinitatem. Cereuisia in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitur.

HANC urbem his verbis describit Munsterus: Germanos Iulius Cæsar aggressurus, in faucibus montiū Arcem munitissimam extrui curauit, vt milites ad eam refugiū, & satellites ex ea iuuamen haberent. Et inde castrū Iuuaiense appellatū est. Fluius quoq; cui adiacet, Iuuaius dictus. Arci nomen dedisse a quibusdam putatur, a quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta est. Habet hæc Vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua; montes aucupia, & venationes nonnullas. Cū autem hæc ciuitas olim florisset, temporibus Attilæ Regis Hunnorū sustinuit incursiones, vastationes, & incendia. Postea circa Annum salutis D. XX. cū Diuus Rupertus ex Regia stirpe Francorū ortus, VVormatiensem rexisset Episcopatū, & post obitum Regis Childeberti à sede VVormatiensi pulsus esset, Thedo Dux Bavariorum Ratisponæ eum cum gaudio suscepit, baptizatusque est ab eo vnā cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Episcopus per Noricum vsque Pannoniam, prædicansque Christum, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniens autem ad Iuuaium fluuiū, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, sed tunc collapsa, virgultis operta, & desolata; contemplansque locum Cathedrali sedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, extirpatis arboribus & vepribus, repertisque edificijs, Basilicam in honorem D. Petri construxit. Quin & Cœnobium Ordinis S. Benedicti, cum munificentia Ducis instituit, rexitque Ecclesiam Episcopalem annis 44.

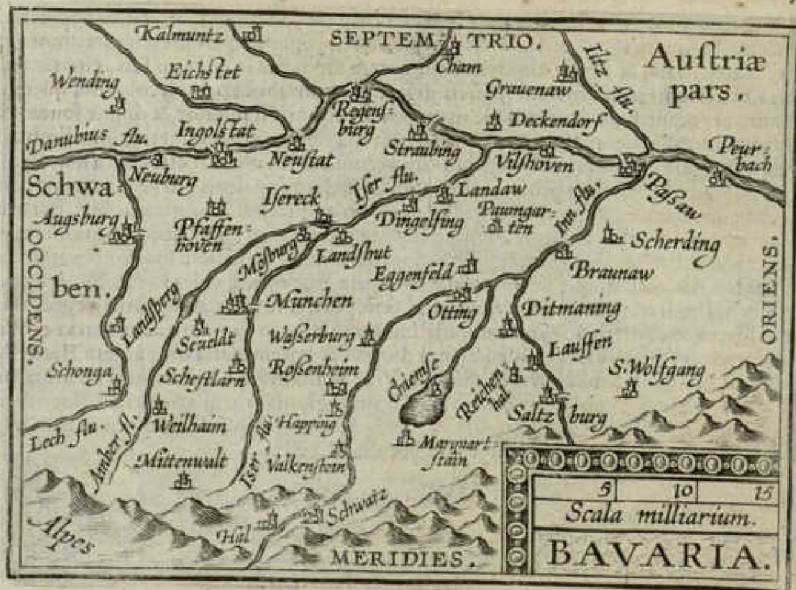

B A V A R I A .

BAVARIA diuiditur in superiorem & Inferiorem. Superior subdita est alpibus, Austroque. Hæc crebris impedita est paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, siluis aspectu horridis: præter vrsos, apros, ceterasque huiusmodi feres, centenarios ceruorum alit greges, quos absque consensu Principis venari crimen est. Pecuarijs, pecoribusque pascendis magis idonea est. Fomiferarum arborum fecunda, trimestris dumtaxat frumenti, non tamen omnis, maxime ferax, rarius habitatur. Vrbes huius sunt, Monachium ad ripam Isaræ, splendidissima præclarissimaque vrbs, & Ducis sedes. Hæc continuo leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nonnullis persuasum est. Ingolstadium, publico litterarum gymnasio ornata. Sunt præterea Frisinga episcopalis ciuitas, V Vasserburgum, Nuburgum, Rosenheimum, Auensburgum, &c.

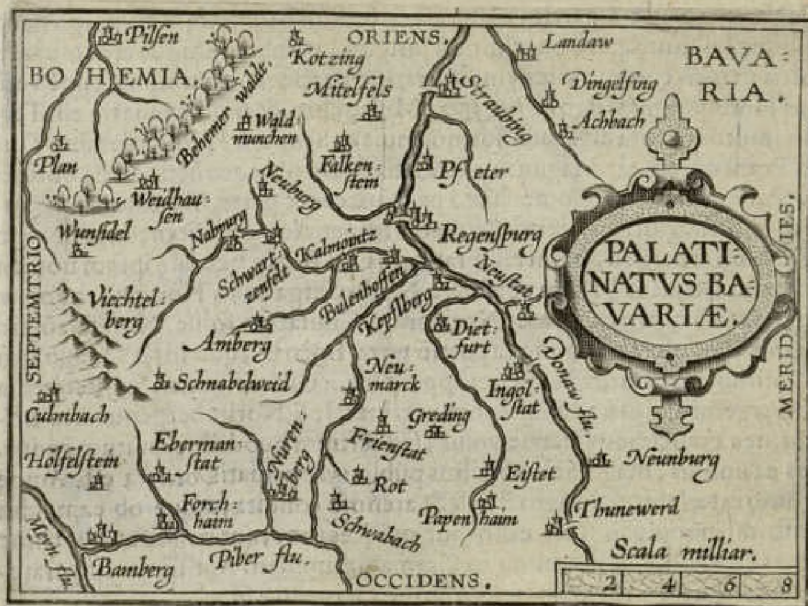
Inferior Bauaria fertilior est, crebrius frequentiusque habitatur; & propter Danubiū, Isaram & Lauarum amnes, vitium ferax. Huius vrbes sunt Reginoburgum, quæ Ratisbona alijs, Augusta Tiberia olim, ad Danubium sita; cuius ab altera fluminis parte suburbium ponte lapideo insigni cum ea iungitur. Patauium, vulgò Passau, ad ostium Oeni fluminis in Danubium, Episcopatus titulo insignis, Straubinga, Landshutum, Dingelsingum, Osterhofum, aliaque plures.

NORTGOIA VEL BAVARIAE PALATINAT.

IN hac regione inter Bambergam & Nurembergam, ad Orientem, versus oppidum Eger, situs est mons magnus dictus *Fichtelberg*, ex quo profluunt quatuor insignes amnes, Moenus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iste in circuitu suo, circiter sex miliaria, & extrudit varias metalli species: gignit & optimam caeruleum colorem, quem vulgo Lazurum vocant. Inuenitur quoque in summitate montis stannum; & multa fouea, ex quibus olim metalla fuerunt eruta: in summa, tota illa Regio turget mineris, potissimum ferri, vnde Nortgoienses annuatim magnam vim pecuniae colligunt. Est aliàs terra dura & aspera, licet quibusdam locis satis proferat frumenti, abundetque pascuis pro pecorum saginatione. Includit quoque hæc Regio Nordgauensis vnum ex quatuor Lantgrauatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerant instituti, nempe Luchtenbergensem, accepitque denominationem istam ab arce Luchtenberg, etiam si Principes domini illius curiam suam teneant in oppido Pfreimbdt: & quandoque in Grunsfelden. Situm eius oppidi vides in tabella designatum. Comes qui hodie regioni præsidet, vocatur Georgius, si rectè memini, sarus ex progenitoribus Alberto & Frederico. Non creuit iste Lantgrauatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum successu multum aucti sunt ditioe & potentia, maxime autem Hassie Lantgrauatus. Hactenus Sebastianus Munsterus. Vide etiam Plu. 1. 1. de origine Palatinatus huius Regionis; lege Franciscum Itenicum. Huius regionis urbem primariam Nurembergam elegantissime descripsit Conradus Celses poeta. Montem Piniferum, quem *Fichtelberg* vocant, deseripit Gaspar Bruchius Egranus peculiari libello.

FRANCONIA partim plana est, & partim montosa; montes ipsi haud difficiles sunt; ager non admodum pinguis; nam plerumque arenosus est. Multis in locis conliti colles vineis, gratum producunt vinum; maximè verò apud Herbipolim (vulgò *Wirtzburg*). Multæ silvæ, & multa venatio est. Terra in multos partita est Dominos, quamvis episcopum Herbipolensem Ducem Franconiæ dicant. Maguntina Ecclesia & Bambergensis plurima obtinet loca. Palatinus quoque Comes haud parvum occupat partem, Marchiones Orantes in ea sunt. Multæ præterea Ciuitates Imperiales apud Francones florent.

De Norimberga dubium est, Franconiæ an Boiariæ cedat; ipsum nomen indicat ad Boiarios Urbem pertinere. Norimberga enim Noricum montem significat; ob quam rem patet Noricorum Ciuitatem fuisse. Noricis autem Boiariæ succedere: & nunc ea portio terræ Boiariæ, quæ inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Paræchia Bambergensi est, quæ ad Francones pertinet. Ipsi Norimbergenses nec Boiarios, nec Francones videri se voluit, sed tertium quoddam separatam genus. Urbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata est. Amne Pegnitio interlabitur, in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industriosò populo: omnes enim aut opifices sunt, aut negotiatores: hinc multæ illis diuitiæ, & magnum in Germania nomen. Aptissima Imperatorum sedes, libera Urbs, & in medio fermè Germaniæ sita,

VVIRTEMBERGENSIS DVCATVS.

REGIO Wirtembergensis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueviæ feliciter occupat, ad Nicri potissimum ripam sita; (Charitinarum quondã fuisse sedē putant) cuius ditio latè patet. Ad Solis ortū Suevos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occasum Comitis ad Rhenū Palatini Principis Electoris, & Marchionis à Baden limites, inde Nigræ siluæ iura cōplectitur; ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Suevicæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Versus autē Septentrionē Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis siluam. Wirtembergensis itaq; ditio nec alibi cōmodè magis initiū sumit, quàm vbi Nicerortū, qui sublimiter montuosis Arbonæ iugis leni fonticulo, in Wirtembergensi Ducatu proximè ad magū Schuenningen oppido Vilingæ vicinū sitienter ebullit, à fonte Danubij non amplius quingentos passus. Ab ipso statim ortu Rotuillensem percurrit agrū, leua Hercinię caput, dextra Suevicas alpes linquens. Wirtembergensem Ducatū flexuoso meatu perlabitur (interea centibus ita sparsim nonnullis nobiliū castris, & Imperatorum Romanorū oppidis) ab origine sua plus minus itinere quinq; dierū, crebris hinc inde fluuiolis accrescens, ac iam nauigabilis, apud Heydelbergam in Rhenum festinè defertur. Nomen habet hic Ducatus à Wirtemberga veteri specula, quæ nunc in umbilico eius dominij sita, non ita procul à Sturgardia, montoso tamē editiore loco, neque muni mine neq; structura formidabilis hosti. Sed pro maiorum consuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuere mœnia, loci potius amœnitate spectabilis, antiquitate solū cōmendatur, iucundo fruitur in orbē prospectu, suprà in fagiferi virgula nemoris, infrà in fertilis vitium colles, &c.

TIROLIS COMITATVS.

COMITATVS Tirolensis adiunctus fuit domui Austriacæ An. m.ccc.
 l. x. à Rodolfo Alberti filio Austriæ Duce. Hic Comitatus argentifodi-
 nis (imprimis apud oppidum *Schwatz*) adeò diues est, vt non modò Ducatui
 valde opulento præferri, sed etiam Regno comparari posse videatur. Nam (vti
 Cuspinianus auctor est in sua Austria) pendet suo Principi quotannis ordina-
 riè tercentum millia aureorum nummùm. Insuper est in ea æris metallum
 omnium præstantissimum, cum vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc
 Regio sedem in ipsis ferè alpibus, inter Bauariam & Italiam. Præcipuæ in ea
 vrbes sunt: Oenipons, vulgò *Inspruck*, sedes Principū eius ditionis. Vbi etiam
 Camera & Parlamentum est eius regionis, & regionum Austriacarū. Deinde
 Bolzanum emporium; & ipsa Arx Tirolis, vnde Regio nomē obtinuit. Item
 Tridentum, nostro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarū: hoc Du-
 cibus Austriæ & ex parte suo Episcopo paret, estq̃ue situm in cōfinibus Ger-
 maniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ sunt. Halla: hic sal coqui-
 tur, quod inde in circumiacentes regiones auehitur. Brixia Episcopatus; &
 Brunecka oppidū cum arce, quod huius Episcopi est. *Schwatz*: hic quotannis
 maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Est mons
 nomine *Nansberg*, tribus milliaribus à Tridento distans; extendit se in longi-
 tudinem duodecim milliaribus, in latitudinem tribus; in eo sunt ccc. l. Pa-
 rochiales Ecclesiæ. xxxi. Castra. Præter sal & aromata, in eo proueniunt
 omnia affatim, quibus vtitur humana natura.

EAM Regionem, aut magnam eius partem, quam Romani olim Heluetiam vocauerunt, hodie vulgò vocant Suiciam, & Confœderatorum terram. Incipit à summis alpi- bus, desinentique ab Ortu ad Rhenu, excurrit in Septentrionem vsque ad *Walshut* & *Lauffenberg*, atque hinc reflectitur in Occidentem secundum tractum Iuræ montis, vsque ad lacum Geneuensem; quovsque rursus pertingat ad Alpes, vbi Superiorem Galliæ olim tenuit locum. Celebrati fuerunt tunc Heluetij supra reliquos Galliæ populos, propter animi, egi-egiorumque in bellis facinorum virtutem. Anno ante Christum natum circiter sexagesimo, inierunt Heluetij fœdus cum Rauracis vicinis suis, atq; alijs adiacentibus populis. Post hæc Heluetij relictis suis, quæ sibi non sufficientes erant, venere sedes peti- tum, incensis mœnibus suis, ne spes vlla esset redeundi, melioresque occuparent terras. Nec defuit illis animus, totam si potuissent, subigere Galliam. Profecti au- tem sunt primùm versus Geneuam, versusque Romanorum Prouinciã, quæ modò Sabaudia & Delphinatus appellatur. Iulio verò Cæsare Duce Romani ex- ercitus præcludente viam multis fossis, aggeribusque, & alijs obstaculis; coacti declinare per Sequanam, quæ hodie est Comitatus Burgundiæ; venientesque ad Heduos, qui iam habitant Burgundiam, ibi post multas dimicationes tandem ventum est ad atrocem pugnam, durauitq; cædes ipsa à septima hora in noctem vsque. Cumque virique fortiter in acie starent, Cæsar tandem victor factus, perdomuit Heluetios, atque gentem bellicosissimam sic in sedes suas veluti gre- ges in stabula pastorum perduxit; veritus, si hoc non fecisset, Germanos transito Rheno sedes ab Heluetijs relictos occupaturos.

ITALIA Prouinciârū orbis primaria, vti nomen pro temporū rerumque vicissitudine sapius mutauerit, nam & Oenotria, Ausonia, Hesperia, Saturnia, &c. dicta fuit; sic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus describuntur; posterioribus tamen sæculis hi statuti: Flumē Varus, inde linea per alpes Coctias, montem Adulam, alpes Rhaticas, adiunctaque iuga porro ad amnem Arsiam, Histriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolomæus eam in pæniinsulæ formam describit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priscis scriptoribus assimilatur querno folio; Recentiores eam integri cruris humani non incōuenienter à coxendice ad inum vsque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorsum, & ceu in piscibus esse videmus à capite in infimam partem, spinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpibus, qua ab Infero mari recedunt, oriundus, cū recto promodum cursu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiti videtur; tamen inde rursus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione M. C. L X V I. vrbes extitisse Ælianus auctor est. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante sexcentos annos de vrbibus Italiæ scripsit, septingentas dumtaxat fuisse eius temporibus scripsit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander nouemdecim.

FORVM IVLIN

SITVS Regionis est huiusmodi : Incipit à planitie mari apposita; moxque paulatim crescens, primum in colles, tandem in montes altissimos euehitur, qui propemodum undique fines aded claudunt, vt hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur; faucibus autem vnus pateat, per quas, vti porta, Sontij fluminis traiectu ab Taruisio aditur. Ceteros itaque terminos Alpes vbique premunt. Sunt in hac nobilissima Regione campi lati & irrigui, maximèque fertiles; abundat enim vitibus generosissimi succi; quarum vinum Plinius in vinorum censura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Fructus hic omnigeni, pomæque nobilissimi saporis, siluæ tum ligno materiæque, tum venatu magnificæ, prata nitidissima, pascuæque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam necessitati mortalium quàm delitijs & voluptati & opportunis per se abundant. Indigenæ quoque non solum ad humanitatis artes, sed etiam ad mercaturam aliæque luculenta viuendi instituta quàm aptissimi sunt. Vrbes in ea maximè celebres sunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus. Felicitas vrbis præcipuè à negociorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob summam loci opportunitatem, & aditum tam mari quàm terra commodissimum, merces conuehebantur. Desijt autem id summum mercaturæ studium, caput dein efferentibus Venetis; qui negotiandi rationem omnem ad se traxerunt; aded vt ex florentissima frequentissimaque nunc propemodum ad solitudinem est perducta. Vtina, campestri loco sita, munitissimam habet arcem, in colle hominum operis factæ. Tergeste in littore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Norcia, multa hic supersunt vetustatis monumenta. Ciuitas Austria, in faucibus montium natura loco munitissimo sita est. S. Danielis oppidum in præcelso difficilique monte situm. Potus Gruatus, in dextra Liminis ripa, Dein Spilimbergum, Maranum, Mons-falconis, & cetera.

HISTORIA.

INTER omnes qui hanc Regionem descripserūt auctores, Ludouici Vergerij
 Icx Histria oriundi descriptionem succinctē pro loci capacitate Lectori offerre
 decreui. Hic in Munsteri Cosmographia dicit hanc Peninsulam, ab intimo sinu
 vbi Tergestum situm est iuxta eius littora, vsque ad oppidum S. Viti, quod in Fa-
 natico ad Flumen amnem est, plusquam c c m. passus haberi. Tota regio, inquit,
 minimē plana est, sed neque arduos montes habet, neque etiam infœcundos; ve-
 rius colles dicendi sunt; vitibus, oleis, alijsque fructiferis arboribus confiti, fru-
 mento, pascuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montē altissimum,
 in ea parte qua ad Fanaticum vergit sinum, quem vulgò Montem maiorem ap-
 pellant. Is nauigātibus priūm apparere solet; in cuius summitate fons exoritur
 vberimus. In hoc monte aliquot rarissimæ herbæ nascuntur, quarū gratia Me-
 dici etiam hinc longē habitantes, sæpius magno labore hunc conscendūt. Fluij
 Histriæ sunt tres; Formio scilicet, Nauportus & Arsia: primum accolæ Risanum,
 vocant; Nauportum, Quietum appellant. Postremus fuit in sinum Fanaticum,
 & est modò Italiæ terminus. Vrbes sunt; Mugla, Iustinopolis, Insula, Piranum,
 Humagum, Eumonia, Parentium, Osara, Rubinum, Pola, S. Vitus, omnes mari-
 timæ, Mediterraneæ verò Pinguentum, Montona, Portulæ, Grisignanum, Bullæ,
 Santus Laurentius, Duo Castra, Santus Vincentius, Vallis Adiganū, Pameranū,
 Albona, Flanona, Petina, Galignanum, Collacum, Pisinum. Celebratima est Iu-
 stinopolis, quam vulgò Caput Istriæ vocant, Plinius Ægidam. Ea est in scopulo
 sita, longē à continēti, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis alijs;
 nam pars oppidorum Istriæ, Austriacis obedit.

ZARA, olim Iaderam vocatam putamus: eiusque territorium Liburniam antiquitus dictam scribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum est Vtraque maritima in littore Hadriatici maris vrbs, sub Venetorum imperio. Et loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapsa fragmenta, Dominicus Niger Essesiam urbem olim fuisse, eamque nunc solo æquatam scribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latinaque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum visuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

MEDIOLANENSIS DVCATVS.

MEDIOLANVM inter maximas Europæ totius censetur. Suburbia longa lataque admodum habet, quibus plurimum augetur, plerisque tam ingentibus, vt cum magnis Italix ciuitatibus certent. Vrbem, ipsaque suburbia, latæ aquarum fossæ cingunt; per quas vndique nauigij annonæ copia deferretur tam magna, nihil vt non vili hic pretio fiat. Summam mercurius admirationem habet, omnium rerum quæ sunt ad vsum mortalium vtilis, huius vrbis insignis abundantia copiaque. Tam multa hic, & tam diuersa artificum genera, tantaq; frequentia, planè vt refecti nisi difficillimè haud possent; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam rescire totam vult, cum destruere Mediolanum debere; nimirum, quò ex his sedibus artificum examina per omnes Italix partes spargantur. Habet vrbis ædificia mirè splendida, magnificaque; nominatim Aedem peraugustam amplissimamque, quam Domum vocant, immenso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omnino Orbis terrarum vniuersi templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue pretia matmorum & opera spectes: etenim non solum vndique foris intusque crustis niuei marmoris intacta nitet, verum etiam mirabilibus ex marmore itatuis arte summa elaboratis est ornata. Præterea sunt nobilia Fana permulta, inter quæ Gratiarum ædes, sodalitatibus Prædicatorum, & regione munitissimi castelli Portæ Iouiæ sita, sumptuosum in primis Hemisphærium à Ludouico Sfortia factum habens; sub quo cum vxore ipse ponti volebat, sepulchro ibi ex matmore nobili constructo. Cœnobium huic Fano insigne Cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; Priuatorum in vrbe domus amplissimæ permultæ conspiciuntur. Est & Arx portæ Iouiæ, munitissimum, præcipuumque totius Europæ propugnaculum, quod villa profecto vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclara ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis causa præterimus.

K

PEDEMONTANA REGIO.

TAVRINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montium; quoniam ad radices Alpium est, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; à Meridie, Ligurum Alpes; ab Occidente, Galliarum Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferisque collibus plenos, qui frumentum, aliasque fruges, & optima vina, cum nobilissimis fructibus producant. Vitis, oppidis, pagisque perhonestis nitent.

Metropolis est ciuitas Taurinum, ad ostium in Pado Duria; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Augustam Taurinorum vocant. Priscis temporibus hanc nobilem fuisse urbem, vel hinc intelligere licet, quòd Colonia Romanorum erat, lacerat ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara, splendidis etiam ædificijs ornata, inter quæ summum templum. Gymnasium habet omnium disciplinarum, mirificeque rebus omnibus ad vsum vitæ necessarijs & vtilibus abundat. Agro est perbono ac ferili, maximè verò versus Orientem & Austrum, cum vallibus ferri copia fecundis. Taurinum Longobardorum sedem fuisse Paulus Diaconus perhibet. His, vsque ad caput bello Caroli Magni Desiderium Regem, paruit: deinde autem in Italia Regum, Imperatorum, Montisferrati Marchionum, & Sabaudiarum Regum (quibus hodie etiamnum parer) fuit. Ad Padi fontem versus Ripellum & Paisana, sunt marmorum nobilium lapicidinæ.

Paradinus in sua Sabaudia scribit Principatum Pedemontanum continere in se præter vrbes insignes & magnitudine celebres, quæ sunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimaque; tum municipia ducenta, muris, propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, aliosque multos Satrapas, omnes Duci Sabaudiarum obtemperantes.

K 1

ROMANVM TERRITOR.

DE Vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiusque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate descriptionem non admittit; atq; omnino de ea tacere, quā pauca dicere, præstare videretur. Auctores, qui eam scriptis suis celebrarunt, hic enumerare, sat visum fuit. Quorum ex vetustioribus sunt: Q. Fab. Pictor; Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentiorib. Blondus eandem in sua Italia; Fabius Caluus Rauennas; Barth. Marlianus, Georg. Fabricius; Lucius Faunus; Andreas Palladius; Pyrrhus Ligorius; & Lucius Maurus. Collegit & descripsit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata; & Vlysses Aldroandus eius statuas, Hubertus Goltzius non minori artificio quam diligentia maximisque impensis eius Fastos æneis Tabulis libri formā expressit. Ædidimus nos nuper Tabulam Romani Imperij (quum maximè floruit) effigiem continentem.

K 3

SENÆ, ciuitas adeò antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperitur. Nam quòd à nonnullis scribitur, eam fuisse conditam à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V. C. 363. spacio septem mensium (vt Polybius & Plutarchus scribunt) eadem Vrbe potui fuerunt, nullo certo, aut saltè probato auctore constat. Etenim Io. Saresberiensis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quòd operi suo Policatrici nomē indidit, propterea Policrates, seu Policarpus à plerisque appellatur) lib. 7. cap. 17. nullum huiusce suę opinionis testem adducit. Ipse autem lib. 8. cap. 23. sē Hadriani Quarti Pontificis maximi familiarem fuisse testatur. Apud omnes autem constat, Hadrianū hunc ab anno, 1154. vsque ad annum. 1159. in solio B. Petri sedisse, & proinde huius Iohannis testimonium de origine Senæ longè ante ipsum conditā, recipiendum non esse.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senensem eam appellans. Quæ Verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Picceno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi possunt, vt aliqui falso opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Picceni, non iam amplius Sena, sed Senogallia, seu Senagallica, vel Senegallia appellabatur. Quod ex verbis Plinij & Claudij Ptolemæi liquido constat. Plinius enim Coloniam Senensem inter mediterraneas Etrurię colonias discretè enumerat, idemque paulò post etiam Senegalliam in sexta regione Italię collocat. Ptolemæus vero, non solum in Latinis, ac typis excusis, sed etiam in Græcis, iisdemque antiquissimis, & manu scriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etrurię ciuitates, Senam vero Gallicam (sic enim eam appellat) inter alias Senonum ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recenset.

EST in huius territorio quondam Romanorum clade nobilis Transumenus
 lacus, quem Plestinum cur nomet in suis Annibalicis Appianus, ignoro.
 Complectitur hic, vt habet dictus Campanus, in suo ambitu circiter triginta
 millia passuum. Lucidus est & perspicuus, nec recipit alienas aquas, nec refun-
 dit suas. Insignis huius aquæ suauitas: adeo vt viuo manare fonte videatur. Tri-
 bus insulis adornatur, quarum duæ sibi fere contiguæ, ad septentrionem vergen-
 tes: vna Maior, altera Minor vocatur. Hæc inculta & deserta, tantum templum
 fert in acumine. Illa, quæ ad Cortonensem spectat agrum, ducentis propè familijs
 habitatur. Tertia, quæ versus Meridiem consistit, & maior ceteris, frequens ho-
 minibus est. Harum incolæ solis fere piscationibus incumbunt. Frumentum vix
 ferunt. Vineta autem plantare non negligunt. Lignatum pabulatumque in fini-
 timos campos siluasque egrediuntur. Littoris oram nulla interfusa stagna aut
 paludes impediunt: hæc oliuetis abundat, quæ in collibus, qui circum lacum exor-
 nant, mira fertilitate cõspicua. In planicie verò inter lacum & colles, canabis &
 lini tanta copia, vt ne in reliqua quidem Etruria maior. Paucis in terris meliora
 vina: poma quoque suauissima. Piscium genera in lacu non sunt multa, copia ta-
 men inaudita, qua ceteros Italiæ lacus antecellit: cuius piscationes toto fiunt
 anno, (etiã ipso Brumæ tempore, quod nullus alius ad mittit in Italia lacus.) Hi
 pisces aduehuntur hyeme ad Etruscos, Vmbros, Picentes: Romam quoque,
 plurima quotidie iumenta comportant. Lucium hic piscari vario colore, & quasi
 viridibus aspersum maculis, ait idem Campanus, de quo mira refert, eum nempe
 coire cum serpentibus, indeque illum hunc variũ sortiri colorẽ. Item remansisse
 aliquando lucium in sicco, quem cum vulpes capere contenderet, alterũ pedem
 eius dentibus esse deprehensum; atque ambos inuentos esse mortuos.

VRBS huius regionis primaria Oruietum est. Sita est in excelsi præcipiti-
 que montis spatiosa in vertice planitie, sine muris: quorū vice rupibus
 vndique præruptis altisque cingitur: natura hoc modo creatis, vt ex summa
 crepidine despectum in ima perquā horribilem habeant. Cælo est iucundis-
 simo, præterquam autumnali tempore, quum in amne finitimo Palia cannabis
 solet macerari: tum enim aer eo fœtore corruptus colonus permolestus est.
 Templum hic sumptuosissimū, cuius frontem pernobiles ex marmore statuę
 summorum artificum operis elaboratas decorant. Inter cetera est historia co-
 stæ Adamo extractæ ex qua summus Conditor Euam figurauit. Hæc tanto
 artificio facta sunt vt haud putē humano ingenio vinci posse. Templi fene-
 stræ alabastreticæ sunt, non aliter ac vitrum pellucidæ. Seruatur hic magnus
 honoribus linteum quod Bolsenæ magno miraculo sanguine intinctum ex
 hostia sacra stillante effluxit. Id quotannis die qui corpori Christi festus agi-
 tur, per urbem ingenti cum religione deferunt, memoriæ tanti miraculi cau-
 sa. Sunt hic etiam ædes splendidissimæ ab Urbano V. Pont. Max. factæ. Vrbs
 frequens olim admodum fuit. ceterum auorum nostrorū memoria partibus
 Muffatorum & Marcolinorum pernitiolissimis desolata propemodum per
 plurimas illorum inter se cades, expulsionēsq̃, quamquam extinctis dein-
 de factionibus paulatim inter res pacatas satis se tum populo, tum opibus re-
 fecerit.

OLIM hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blondus prodit. Ab Ifauro flumine vsque Druentum amnem, inter Adriaticum mare, & Appenninum montem exoritur. Pícenos, Vmbros, & Senones hunc tractum quondam incoluisse litterarum monumentis constat. Habet hæc Regio agrum fertilem, omnis generis frugum copiam producentem, sed lignarijs quàm frumentarijs fructibus longè est præstantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vt diximus) Ancona est, à situ nomen habens; quòd in Cimmerico promontorio, tanquam cubitum in Adriaticum mare promineat. Vnde huius vrbs antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numismata, cubito calamus manu tenente, insignita conspiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exædificatum, quod ex eius marmorea inscriptione ibidem ostenditur. Est & Aelia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte situm est, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus penè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc est diuæ Mariæ Lauretanæ phanum, validissimo muro cum vico illi adhærente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta est, vt in ipso statim introitu rem non in admirationem rapiatur. Phanum hoc omni bellico instrumento, tum ad defendendum, tum ad feriendum, ne à piratis diripatur, egregiè munitum est. Vicus ferè caupoibus, stabularijs, calcearijs, alijsque id generis hominibus constat, à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorum causis maximo numero confluentibus necessaria subministrantur. Est & oppidum cum arce Fabrianum. huius incolæ ferè ex charta nobili, quæ inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hac regione oppida, quorum descriptionem apud Leandrum luculentam habemus.

LACVS COMENSIS, olim LARIVS.

LARIVS LACVS (quem hodie *Lago di Como* ab oppido sibi adiacente, vocant) à Laro aue, Græcè sic dicta, quæ Latinis fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Austrum ad 60. millia passuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, castanearum arborum nemora habent; latera, vineæ oleæque, radices verò, siluæ; in quibus ferarum venationes frequentes. in margine autem Lacus, Castella confidunt; inter quæ in Meridionali ripa, Comum est, clarum oppidum, à Gallis Orobijs, aut vt quidam vult, à Cenomanis conditum, Romana Colonia postea à Diuo Iulio ibi deducta, in quibus quingenti illustres fuere Græci, vt auctor est Strabo, ex quo Nouum Comum appellatū est; in amenissimo loco positum, adeò vt ad solas delicias excogitatū videatur: nam à fronte pulcherrimum Lacum, à tergo campestria culta, & omni genere fructuū feracissima habet; accedit etiam aër saluberrimus iucundissimūque. Hoc oppidum duos Plinius æternitate viros dignos nobis protulit, in quorum memoriam elogia in fronte Ædis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergò marmoribus incisa, Anno 1558. ex Italia redeuntes legimus.

AGER Patauinus (quæ Marchiæ Treuisanæ portio) olim latius, nūc his terminis continetur: A Meridie Athesis fluuius procurrit; à Septentrione Matio paruus amnis dilabitur; ab Oriente æstuaria Venetiārū; ab Occidente autem Colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen peruerteri vrbis Patauinae sigillo insculptum legitur: *Myso, mons, Athesis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic citrenitus centum & octoginta passuum millia: in quo spacio sunt tercentum & quadraginta septem villæ seu pagi. Patauio municipali iure hoc tempore subiacent septem insignia oppida, quæ sunt: Montinianū, Castrum Baldum, Atheste, Mons Silicis, Sacci opidum, Campus S. Petri, & Citradella. Item sex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Luianum, Arquadū, Francisci Petrarchæ sepulchro celeberrimum, Consylutium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Poëtis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminere; Item Caesiodorus in epistolis, vbi Theodoricus Rex eos restaurandos curat. Huius agri Patauini tanta est fertilitas, vt ex abundanti frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, absque vlla suorum ciuium inopia, quæ ad vsum vitæ necessariæ sunt, largè multa suppeditat. Generositas vini magna est. Venationes, aucupia, & piscationes frequentes. Adeo fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarum commodo & vtilitate) nullus agrestis vicus vltra quinque passuum millia distat à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundantiam vulgò triuali proverbio demonstrant, dicentes: *Bononia la grassa, Padua la Passa*, ac si Latine dicas, Patauium fertilitate Bononiam (quæ fertilissima est) superare.

BRIXIAE TERRITOR.

QVIA nemo recentiorum (ne dicam quoque veterum) hanc urbem doctiori aut luculentiori stylo descripserit, quam Pighius in Hercule suo Prodicio: de eadem hunc eundem audi: Brixia, quæ ad radices montis est posita, antiquitate amplitudineque ædificiorum cum multis urbibus Italiae certare potest. De hac autem epigramma non inelegans tale prodidit Iulius Cæsar Scaliger, nostri sæculi poeta præclarus: Quæ pingues leatebras specula despectat ab alta Postulat Imperij Brixia magna vices. Cælum hilarum, frons lata urbi, gens nescia fraudis. Atque modum ignorat diuitis vber agri. Si regeret patrias animis concordibus oras, Tunc proterat dominis ipsa iubere suis. Propter dissensiones etenim urbs olim Gallorum & Insubrum vicinorum iugo oppressa, varias passa est calamitates: nunc tandem sub Venerorum Imperio quieta floret opibus, ac mercatura frequenti, rebus omnibus affluens, solertis ingenij populo ac nobilitate magna frequens. Agro item olei, vini, frumentorum, fructuumque omnis generis excellentissimorum fertilissimo locuples: habetque metallorum venas fecundas, in primis ferri & æris: vnde maximus ciuitati reddit quaestus. T. Lælius alijque magni auctores tradunt, Brixiam regum, Romanorum tempore à Gallis Cenomanis esse conditam, quam postea Romani, Transpadana Gallia in potestatem redacta, suæ diuisionis item fecerunt. Constat ex Livio, fidem populo Romano constantissimè quondam præstitisse, atque præcipuè difficillimis Annibalicæ belli temporibus. Coloniam Romanorum factam esse volunt bello sociali confecto, cum Veronam & alias trans Padum urbis Cn. Pompeius Strabo Põpei Magni pater colonias deduceret. Nec diu postea C. Cæsaris auspicio simul cum alijs Transpadanis ius Romanæ ciuitatis accepit, atque sub Imp. Romanis deinde, quamdiu Imperium in Italia stetit, admodum floruisse constat. Testimonio sunt antiquitatis monumenta varia, quæ adhuc in eadem urbe, vicinoque territorio passim reperiuntur: nimirum pulcherrimæ marum inscriptiones, statuae, statuarumque tituli, atque illustrium hominum epitaphia plurima, ex quibus urbis illius amplitudo prisca facile colligi potest.

VERONENSE TERRITOR.

DITIO siue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello oppidulo Riuam vsque (quæ est in vltimo Benaci lacus recessu) 65. milliaria Italica in latitudine, quæ sumitur à Turre confinium ad vsque Riuoltellam 40. Comprehenditque in vniuersum 1443378. campos, (sic Italicum vulgus mēsuram, qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 1223112. fertiles, 220266. verò steriles sunt: qui tamen indies colonorum diligentia feraciores redduntur.

Est in hoc tractu altissimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Athesim fluuium ostendit) Baldum vocant. Herbilegis hic maximè notus est, qui ad hunc vndique confluentes, multa herbarum radicumque genera, in medicinis necessaria, & vitæ humanæ opitulancia, colligunt.

Est etiam hic in valle quadam, Policella dicta, locus Negarina nomine; vbi saxum durissimum visitur, in quo mammae ad iustam muliebrium formam sculptæ; ex quarum papillis perpetuæ stillant aquæ: quibus si lactans mulier papillas adsperserit & lauerit, exsiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio casu, illi lactens humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minùs ornamento à natura quàm vsui attributæ.

CREMONENSIS AGER.

SITA est hæc vrbs in Gallia Cisalpina, sub Cenomanis populis, vt Ptole-
mæus, vel in decima Italiæ regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padî
fluminis. Agrû habet planû, omnis generis frumenti, etiam vini, fertilē. cetera
quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affa-
tim in urbem afferuntur. Multas calamitates perpeſſa est, frequētibus afflicta-
ta ruinis: Primû Antonianis temporibus quando ab Augusto Imp. rerû po-
tito, ager est militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebriacû peracta pu-
gna, cum quadraginta millia armatorum irrupere; calonû, lixarûque amplior
numerus, vt Tacitus refert; quam omnia sacra profanaque in igne confide-
rent, Solum Mephitis templû stetit: ita mœnia, loco seu numine defensum.
Gothorum quoque tyrannide, deinde Longobardorû sub Gedulpho rege.
Anno à Christo nato D C. XXX. euerſa. Frederici etiam Aënobarbi vim per-
tulit, deiectis vsque mœnibus. Post hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibel-
linos in ea exarſit, Anno M. CCC. XII. Tandem sub Mediolanensium Vice-
comitibus & Ducibus aliquantisper vires reſumendo, reſloruit, atque hæc-
tenus sub ijsdem feliciter & tranquillè reipublicæ statû conſeruat. Habet hæc
vrbs arcem, ſi quæ alia in Italia, munitiſſimam, hoſtibusque formidabilem, est
in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis ſi cum Italis conferatur,
vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cum aiunt: Vnus Petrus
in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

EST Crema Venetorum oppidum, præsidium & arx, in confinibus Mediolanensium. Hoc, vt Leander scribit, sub eorundē Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, adificiorumque elegantia, vt inter maximē Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicunt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuscana, Crema in Lombardia; horum trium in Italia locorū nobilitatem, splendorem & diuitias, denotantes. Veneri sæpius tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hætenus resistere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida censetur, vix tum inter ciuitates mediocres nomen sit habiturum, Situm est in amœna planitie; loco amplum & spaciosum; mœnibus munitissimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium necessarijs affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multisque aquarum riuuli, piscium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc oppidum à Friderico Barbarossa, post afflictam Cremonam, in eius ciuitatis damnum, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teste Leandro, qui putant à ciuibus Parasij vrbs, ab Episcopo Mediolanensi ob hæresim destructæ, conditū: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

T V S C I A.

TVSCIA terra pernobilis, pulchra lautaque est: Indigenæ ad omnia pacis bellique tem-
poribus, ingenio promptissimo: nec minus ad studia literarum, quam negotiationes.
Gentem ceremonijs & cultui diuino maxime semper addictam fuisse, ex priscais Auctoribus
constat. In ea hæc sunt. Vrbes maximè præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Peru-
sia, Pisa, Viterbum, &c. Florentia sita est in vtraque Arni fluminis ripa, quatuor pontibus
iuncta: Splendore ac elegantia summa est, quam ob rem vulgò Florentia Bella nominatur, vt
quæ flos videatur Italix. Nobilissimis enim ædificijs tum Diuino cultui, tum Ciuium vsui
paratis niter. Imprimis est admirabile Fanum D. Mariæ floridæ, totum ex marmore crustatū
cum Hemisphærio stupendi operis; iuxta turris stat eximia tintinabulorum, tota item mar-
morea; modicoque post intervallo veterrimum Martis templum, forma rotunda. magno in-
genio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valuas habet ex ære, fusili opere, tam
raro ratificio factas, eas præferri, quæ contra Fanum D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes om-
nino, quibus ingenij vis adsit vlla, reliqua in Europa tota similes esse nusquam arbitrentur.
Sena iacet in colle, præcellis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum
nitens; è quibus ædes maxima D. Virgini Matri facta, splendidis ac sumptuosis quæ in tota
Europa sunt Fanis annumeranda, siue pretium matris, ex quo tota constat; siue excellen-
tiam operis ac artificij, quo facta, spectes. Perusia colli insidet Apennino, maiori agri parte
fructiferis, & amœnis assurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumque
optimorum fructuum fertilibus. Pisa, vrbs olim felix & admodum beata, non solum ante rei
Romanæ florem, sed etiã illa iam vigente; ac item postea multis annis fuit. Docent id insignes
victoriæ navales, quas habuit. Viterbum iacet amœno spatiosoque loco, iugis Cyminijs, à ter-
go imminentibus, plurimis haud poenitendis operibus nitens; inter quæ fons est insignis, &
maxima cum admiratione spectantium copiosus. Luca in planitie sita est, non procul à colli-
bus, ædificijs præhonestis; gens lauta, prudens, ingeniosa; vt quæ libertatem sibi diu sapientissi-
mè conseruauit integram; et si finitumorum bellis haud rarò fuerit petita.

REGNUM NEAPOLITANVM.

VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Hadriaticum & Tyrrhenum mare, ab amne Tuentio, & Fundis, vsque ad Fretum Messanæ, continetque nouem opulentissimas amœnissimæque Italix regiones: Ex sunt, Latij pars, Campanania felix, Lucani. Calabria, Magna Græcia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni & Aprutium. Vrbis, quæ regno dedit nomen, laudissima ciuitas Neapolis, maris littori & amœnissimorum collium radicibus apposita est; Aërem habet placidissimum & mollem, agrum iucundissimū; eoque hac ætate Principes illustresque viri non minori frequentia quàm olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuersi ferè regni huius reguli maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, adeoque splendidissimas ferè omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitū, Equitum, Doctorum, Baronum ac nobilium hominum plena confertaque adeo est, vt paucissimas Orbis terræ ciuitates huic exæquari incolarum nobilitate posse censeam. Vrbis spatium amplectitur magnum, inter mare amœnissimosque colles ædificata magnifice, mœnibus firmissimis, præsertim haud pridè iussu Caroli V. Imp. consecrata, munitaque. Arces fortissimæ sunt hæ; Castellum nouum, hoc Alfonso primus institauit, operibusque maximis sep̃t, adeo vt firmissimis Europæ totius propugnaculis adnumerari merito queat, Castellum hinc Capuanum, quod nunc concilij habendis, & Imperij, ciuitatisque negotijs attributum est. Item Castellum Oui, modico extra urbem spatio in scopulo (Meagrum veteres appellabant) cinctum mari. Præter hæc, Castellum Santemerense est in rupe mœnibus vrbs imminente, superioribus annis à Carolo V. mirifice communitam. Extra muros Australi parte moles in mari, opus arte summa factum conspicitur, ad portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus ferè orbis partibus perpetuo pleni. Gymnasium etiam omnium disciplinarū Neapolis habet; ad quod studiorum ex toto regno maximus fit concursus.

Extra magnificentissimam hanc ciuitatem, ager amœnissimus atque iucundissimus est, non solum rebus ad hominum animaliumque necessitatem, sed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vadique confertus. In primis omne genus frumentum, vini que nobilissimi summam abundantiam fundit, adeo, vt qui non viderit, tantam vius iugeri cum frumenti, tam vini vberitatem esse posse, haud facile credat. Colles item hoc in agro feracissimi, pleni que nobilissimorum fructuum; & aliqui thesaurorum iustar arearum planas cingentes, venationibus ferarum oportunas,

TERMINOS huius hodie faciunt mare Hadriaticum à Septentrione; Trontum, olim Truentū, à parte Occidentali; Fortorum, quondā Frento flumina, à parte Orientali: à Meridie habet Apenninum montem: quamvis & ultra hunc aliquibus in locis sese extendat. Hanc autem Alfonso Magnus Arragoniæ rex diuisit in duas, in Aprutium Citeriorem nempe & Vteriorem: quam Vteriorem solam hæc tabula comprehendit. Diuiditur hæc à Citeriore, flumine Pescara, ab antiquis Aternus dicto. Tradit Scipio Mazzella in sua Regni Neapolitani accuratissima descriptione, hanc regionem esse situ naturæque munitam, & incolis strenuis habitam: eius agrum esse vini & armenti secundū. Vrbes huius primariæ sunt Aquila, Interamna, Amatrice, Atria, Pinna: & quondam Amiternum atque Furconium: ex cuius ruinis Aquillam hinc quinque millibus distantem ædificatam in colle scribunt Volaterranus & alij. Vrbs hæc sita est in agro omnium rerum fertilissimo: vt cuius brassica capitata (cauli capucci vocant) triginta, interdum quadraginta libras adpendere tradit Mazzella; adeo vt non frustra Martialis dixerit, *Nos Amiternus ager felicibus educat hortis*. Croci in huius pomærio tam insignis proventus, vt inde singulis annis pretium quadraginta millium ducatorum aureorum recipiant. Forum hîc rerum venalium celebratur quotannis à populis circumiacentibus. Habet centū & decem templa. Circa hanc urbem describit Blondus saxum, sub quo fons olei, Petronici vocati, maneat: quod oleū à multis petitum adducit diligentius à Teutonibus Hungarisque colligi & Asportari, quàm ab ipsis Italis. Idem supra hanc urbem, circa Aterni fluminis fontem dicit sibi ab accolis ostensam pyrum colli innatam taliter fastigiato, vt aqua pluens in eam arborem, triplici facta diuisione in tres magnos amnes, diueras petentes regiones, Velinum, Truentum, & Aternum, dilabatur.

Nemo veterum Historicorū vel Geographorū non meminit, atque studiosè hanc Insulam descripsit; imprimis Strabo, Plinius, Solinus, alijsque. Hanc optimam Insularū omnium appellat Diodorus: Solinus item, quicquid hæc sine soli, siue hominis ingenio gignit, proximū esse his quæ optima iudicantur, scribit. Ex Neotericis verò sic eam describit Vadianus: Sicilia non fertilitate modo (ob quam tamen Cereri & Baccho à veteribus cōsecrata fuit, & horreum etiam Urbis Romæ credita) sed frequentia atque verustate oppidorum, annuum commoditate, & rerum gestarum memoria, victorijſque Pœnorum & Romanorum alternantibus, super omnes alias insignis. Urbes eius septuaginta duas Plinij ætas numeravit. hodie duodecim Episcopatus feruntur, latè patentibus diœcesibus. Tenuere eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuasaque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones sumebantur. Postremò in Regum Arragonum Hispaniæ manus peruenit, hodièque ijsdem obsequitur. Neque alia est, quòd quidem sciam, toto Orbe Insula, quam ex æquo Græci & Latini scriptores partim nobilitate Insulæ, partim autem occasione rerum gestarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum Insulas vno volumine cōprehendit; Leandrum Albertum; Dominicum Nigrum; Franciscum Maurolicium; Marium Aretium, qui eam doctissimè; & tandem Thomam Fazellum Siculum, qui eam exactissimè plenissimèque; describit, legat: apud quem quoque Aethnæ montis historiam habes; de quo etiam Petrus Bembarus peculiarem libellum edidit. Sed lege etiam Ciceronis Orationes in Verrem.

S A R D I N I A.

SARDINIA Insula quæ priscum nomen adhuc retinet, ad Meridiem Corsicæ iacet. Hæc quia conformis esset cuidam quasi humano vestigio, ideo illam Timæus Sandaliorum, ab effigie soleæ appellavit: item Manlius: *Sardiniam in Libyco signat vestigia plantæ.* Quod etiam Silius in carminibus suis refert, ipsamque frugum abundantia, præcipuè tritico, spectatissimam esse: atque adeò, ut ab Aristæo quondam subactam fabulæ dicant, quæ præstantissimum omnium agricolam existisse ferunt. Sed solo quàm calo melior: nam ut fœcunda, ita pestilens est; quod æstivo tempore, ac in locis maximè fertilibus, ubi paludes multæ insident, veluti in Australi parte accidit, quæ planitie tota sternitur: nam quæ Arcton respicit, scopulis aspera, ac immitis Aquilonaribus flatibus est, at morbosa minus. Solum argento dives est. Serpentibus caret, at Solifugam parit, animal exiguum, araneis simile. Aliud hic quoque malum in herba est Sardonica nomine, quæ in fontaneis aquis nascitur: nervos enim vescentibus contrahit. Hibernæ pluviæ in æstivam penuriam conseruantur; nam rarò isthæc imbres cadunt. Stagna pisculentissima sunt. Similiter fontes calidi & salubres aliquot locis scaturiunt, qui medelas hominibus adferunt. Hæc, Romanorum rebus collapsis, Saracenis aliquando paruit: ab his interim à Pisanis vendicata fuit. Nunc verò vna cum Siciliæ regno Hispanis subest.

M 2

C O R S I C A Maris Mediterranei Insula, varijs olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam distinguunt. Plagam quæ orientem Solem respicit, Latus interius; partem verò huic obuersam, Latus exterius vocant, Pars quæ Italia propinquior est, Cismontana; & quæ versus Sardiniam excurrit, Ultramontana dicitur. Incolæ tamē alter alterum Ultramontanum, se ipsum verò Cismontanum, ad montium situm respicientes, appellant. Insula est ab omni parte aditu difficilis, quum præruptis vndique collibus comprehensa sit. Interius similiter magna ex parte montosa, ideoque frumenti non adeò fertilis est, Vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corsicumque à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos spectatæ magnitudinis: Musmo quoque animal, Plinio auctore hic est, arietis genus, quod lanæ loco villum fert Caprinum. Mosoli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia describitur. Incolas pro strenuis militibus Italia habet. Mel amarū veteres hic inueniri scribunt. Hęc insula primū à Tirrenis occupata fuit, deinde à Carthaginensibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vsque dum Saraceni eos expulerunt. Hos ex ea proffigarunt Gentenses. Tandē capta à Pisanis. Pontificibus cessit. Vltimò ad Genuensium iura redijt, quibus hætenus obedit. Hanc insulam tam accuratè, ex Augustini Iustiniani commentarijs describit Leander Albertus, vt omnino nihil in ea desiderari posse videatur,

I S C H I A I N S V L A .

Terramotibus hanc insulam ab origine obnoxiam fuisse, ignes, calidasque aquas sæpius exinde eruptas, ex Strabone Plinioque discimus. Epomeum montem ille vocat. hic Epopeon (S. Nicolai hodie indigetant) quem ex eadem causa e fundo emicuisse; concussum, interdum ignes emicuisse tradunt. Hinc fabula nata de Tiphone gigante, (apud Homerum, Virgilium, Silium, Lucanum, aliosque,) vt idem interpretatur Strabo, quem iacere sub ea, obuersique corporis flammis expirare & aquas, fabulantur: vtriusque enim ad miraculum, vique teracem docent etiã ex recentioribus Io. Elysius, Franciscus Lombardus, Io. Pontanus, Solenander, Andreas Baecius, & instar omnium luculentissimè huius tabulæ auctor Isafolinus: qui numerat in ea, præter octodecim balneas naturales ab alijs descriptas, triginta quinque à se primum detectas. Idem præter hæc balnea ostendit in eadē nouemdecim sudatoria, (fumarolas vocant) & quinque arenas medicatas, ad suburationis, in medicis, vsum. De igne subterraneo hoc Aristoteles in Admirandis, nempe æstiuaria hic esse, ignea quidem vi, feruenteque arde, e supra modum ardere, nec tamen flammam emittere, at contrã accipe hanc historiam ex Elysiõ, Pandulpho, & Pontano. Est locus in hac insula M. P. fere ab vrbe cognomine, qui Cremate à fœdō incendio, quod hic sub Carolo I. l. Anno millesimo trecentesimo primo accidit, nomen retinet. Hic enim ruptis tunc terra visceribus, ex anhellato incendio, non modica sui parte ita conflagrauit: vt viculum igne absumptum, post vō agine aborperit, prouolutisque ingentis magnitudinis in sublime taxis, fumo, flammis puluereque immittis, postque per agros sparsim impetu suo iactatis, maxime vberem atque amœnam insulæ regionem vastauit. Durauitque hoc incendium binos continuos menses. quo factum, vt multi homines & animalia ea clade perierint: multique inde concensis nauibus in vicinas insulas, continentemque aufugere coacti fuerint. At non minus aliarum rerum hæc insula ferax. Vina enim in ea celeberrima & multi generis, vt quod Græcum, Latinum, Sorbinium, & Caudam caballi nominant. Frumenti, idq; optimi, circa Epomeum montem, diues. In ea cedrus, citrus, cotoneus vbique. Alumen, sulfur, ex eius subterraneis effoditur. Neque autō immunis, contestantibus hoc olim Strabone, quondam Elysiõ, & hodie Isafolino. Circa Ligorum (vulgò sic dictum) montem multa venatio fasiliorum, leporum, cuniculorum, aliorumque animalium glustrium. Ad promontorium S. Angeli piscationis magnus protuentus, etiam corallij. Haud procul inde est Ficus (sive Fichera) portus, vbi aqua è terra ebulliens, in qua carnes & pisces exiguo tempore coquantur: eaque nihilominus est boni saporis. Inibi fons Nitroli dictus, in quo illud admirandum, præter eius in sanandis morbis virtutes, quod in eo lignum impositum, spacio trium dierum, ad summam perducit albedinem.

M E L I T A.

HÆc procul abest à Pachino Sicilia promontorio, sexaginta M. P. periculoso freto disjuncta. centum triginta M. P. in ambitu colligit. Ea nunc corrupto vocabulo Malta dicitur: & in ea ciuitas eiusdem nominis. In duo ad Aquilonem promontoria prominet. quorum alterum Iunoni, alterum Herculi olim sacratum erat; in quibus celeberrima deorum templa fuere:que non ab incolis tantum, sed ab exteris quoque, etiam hostibus, maxima in veneratione habita fuere. Habet etiam optimos portus, ex quo opibus aucta. Et præcipue in componendis ex lino telis, potens quondam fuit. Cumino hodie & xylino lino fertilis. Hanc olim Diuus Paulus adpulsu suo naufrago nobile reddidit. Sed & his annis proximè elapsis, fugata illa Turcarum maxima classe, Hierosolymitanis Equitibus eam fortiter atque immortalis gloria defendentibus, multo celebrior facta est.

CORCYRA vel CORFU.

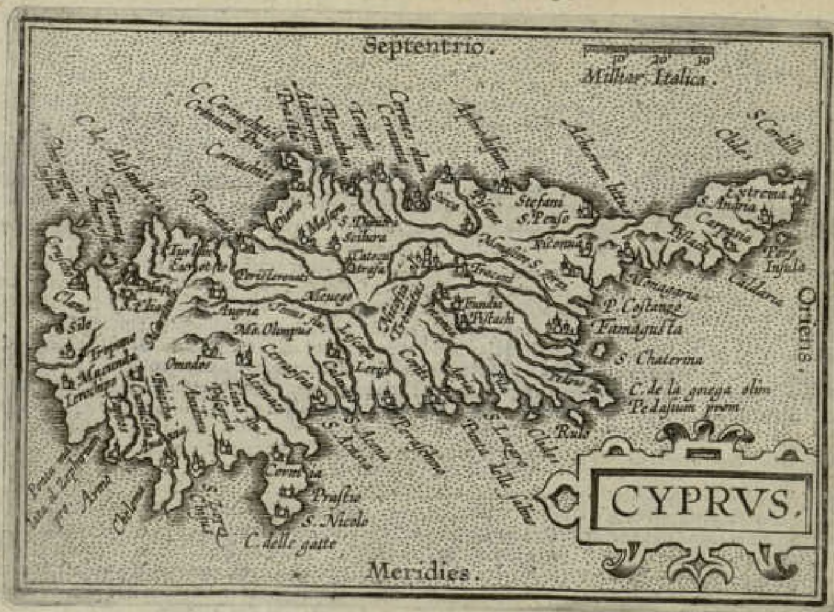
CORCYRA Insula sic dicta ab vna ex filiabus Afopi, quam Neptunus rapuit, & in hanc detulit, vt scribit Diodorus. ex qua natus est Pheacus: à quo deinde Pheacia, quæ prius Scheria vocitabatur. Callimachus Drepane, nostra verò ætas Corfu nominat. Decem M. P. à continente est. Forcûda quidem, Homero teste: & vbi felices viri nascebantur, rerum maritimarû maxime studiosi. ait enim, Phæacibus nullam esse sagittandi curam: sed in malis, remis, nauibus occupati, alacres spumofum mare fulcant; & alio in loco dicit vt Phæaces in nauigando cæteros viros præstât, ita in texendo mulieres. Hoc enim muneris illis Minerva largita est, vt & scitè manibus operarètur, & bonam mentem haberent. Insula qua parte Septentrionem spectat, plana; qua verò Meridiem, alpestris ac importuosa est. Habet tamen hæc pars aliquem sinum à cautibus liberum, & à vento tutum. quo in loco ex fonte fluuiolus quidam mare inuadit. Opidum primarium in ea, vnà cum insula Corfu vocatur. Aliquando Corinthiorum, aliquando Samiorum colonia fuit: nunc Venetorum ditionis est; qui arcem munitissimam opido adiunxere, præsidio contra Turcarum insultus.

CANDIA olim CRETA.

CRETAM hodie Candiā vocant: maior est Cypro, minor autem Sicilia & Sardinia, quibus solis in toto mari Mediterraneo cedit; interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centum urbibus claram fuisse prisca scriptores tradunt: earum circiter quadraginta Plinius ætas nouit. hodie verò, Bellonio auctore, tres tantū alicuius nominis habet; quæ sunt: Candia, Venetorum colonia, vnde insulæ nomen; Canea & Rhetimo. Ambitus insulæ quingentorū viginti milliū passuum est. Vbiq; montosa, obque id incolæ admodū venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluuius. Sed neque noxium animal gignit. Hanc insulā nobilē, & toto terrarum orbe cognitā, facit optimū vinum, quod incolæ Maluasiā vocant, indeque per omnes Orbis ferē partes auctitur. Hoc viri antiqui Pramnium vocarunt: auctor Bellonius. Cupressorum arborum ad naues fabricandas, hic maxima copia. Hæ tantæ altitudinis nascuntur, adeo vt spectabilius nihil humano visui sit, inquit Dom. Niger. In hac Insula Labyrinthus fuit à Dædalo ad Aegyptij exemplar (Plinio teste) fabricatum. Huius adhuc extare vestigia Georgius Alexander eius insulæ Præful, apud Volaterranum auctor est. Mons est effossus (inquit) ac vndique concauus, vna tantum & angusta via aditur. Dux loci peritus præcedit cū ardente funali, inextricabilē errorem per tenebras monstrādo. Petrus Bellonius verò, antiquorū operū diligens inuestigator, & qui hanc insulam nostra tempestate non otiosē perlustrauit, lapidicinam hic olim fuisse, non Labyrinthum ait, vulgo Cretensi sic tamen vocari: quod verisimilius est, cum Plinius scribat suo tempore nulla exstitisse eius vestigia. Sed huius loci ex Bellonio hic adiciam descriptionem: Locus est inter Gnosium & Cortinā, qui cū olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi construxerunt: ex qua cū multi lapides indies exciderentur, multa subterranea excisa sunt diuerticula, ita vt cū quis per lapidicinā incedit, in multos anfractus incurrat. Lertho flumini vicinus est Pseudolabyrinthus ille, in quem cū quispiam est ingressurus, necesse est eum rusticos è vicino pago accersere, vt eum candelis ingreditur. Sed in ea tot vespertiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant.

VT in genere describamus omnium incolarum huius regionis viuendi morem, operæpretiū vifum est, Nobiles & ciues à ceteris plebeiis, inuicemque fortunæ hominibus discernere: nam qui in maiori existimatione haberi volunt, Principum, quorum imperio subiant, more vestiti conspiciuntur; ita ut qui sub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcas vestitu expriment. Cetera plebs ius cuiuscumque ditione sit, tam in continenti quàm insulis, aliquid suæ antiquitatis hædenu: retinet; nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte incipit tondent; vtunturque magnis duplicibusque pileis. Inuicem in religionis exercitio vtuntur omnes ferè eisdemque ritibus eademque forma ceremoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum suppellectilibus habent, nec lectis plumis refertis vtuntur; at eorum loco culcitra quasdam habent, ex tomento siue lana contextas. Omnes odio habent vinum aqua mixtum, & vsque in hunc diem antiqui opinandi morem obseruant, & precipuè Cretenfes: in eo autè differunt à Germanis, quod isti inuicem vrgent magnis culullis: Græci vero paruos haustus inuicem propinent, vnde vt olim antiquitus, ita & nunc Græci pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendo certas quasdam leges seu ceremonias obseruant, easdem prætermittere nolimus. Primò vtuntur valde humilibus mensis, & bibunt per vices; nunquam ordinem præmittentes, ita vt si quis antequam ad illum peruenisset bibendi ordo, vinum poiceret, magnæ inciuilitatis notaretur. Et qui promptissimus est ad infundendū, poculū tenet, ceterisque omnibus solus per ordinem infundit. Viuntur in istis cōporationibus paruo quodam vitro sine basi aut pede, ita vt minimè è manu reponi liceat, illudque omnino ebibunt, ne guttam quidem vini relinquentes. Interdum sese inuicem proo cant ad bibendū Germanorū more, & tum quidem amplectuntur se mutuo, manumque alter alterius contrahit, illamque osculatur, frontique admouet; deinde in alas siue genas tam dextram quàm sinistram exoculantur, sed tunc non obseruant bibendi ordinem. Et quia fortissimum illud vinū paruis haustibus potitant, & inde valde incalescunt, semper cantharum aqua plenum pressu habent, & similiter magnos aquæ haustus ingurgitant, vt sese iterum refrigerent: aliter haud quaquam sitim sedare possent. Mulieres non adsunt illorum comestationibus. Vetus ille mos ethnicorum deplorandi mortuos, etiam hodierno die per totam Græciam obseruatur, vti & in vicinis regionibus. Nam postquam aliquis vita defunctus est, mulieres certo quodam in loco conueniunt, & summo mane vlulatum quendam ordiuntur, percutientes pectora, vnguibz genas lacerantes, extrahentesque capillos, ita vt planè miserabile spectaculum exhibeant. Et vt melius hæc mythena peragerentur, mulierem conducunt egregie canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermissiones, pausas vocant, & accentus huius nante melius intelligerentur: atque in hoc planctu laudes virtutisque defuncti recitant, ab ipsius natalitate, vsque ad exitum eius habitum.

ILLYRICVM, aut vt alijs placet, Illyris, regio est in ora maris Adriatici, Italix opposita. Huius termini non ab omnibus iisdem limitibus circumscribuntur. Plinius enim hanc inter Arliam & Tiriū fluuios constringit. Ptolemæus verò eam ab Histria ad Macedoniæ usque confinia secundum maris littora producit; mediterranea eius ad Pannonos & Moesiā Superiorem expandit. Multo ampliorem eam describit Pom. Mela, & Dionysius Alexandrinus, totam enim maris Adriatici oram à Tergesto ad Ceraunios usque montes, Illyrijs ascribit, eosque ultra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat.

Illyricum nomen habet ab Illyrio Polyphemi scribunt auctores: quidam ab Illyrio, Cadmi filio eos denominatus ait. Totam Illyrici oram maritimam cum insulis vicinis, commodis instructam portubus scribit Strabo; cum quidem contra Italica ora huic obiecta, sit importuosa. Calida est vt Italia, & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egestia; nisi quod loca quedam prorsus aspera sunt. Quæ supra hanc sita est Regio, montosa est tota, frigida & niualis; maxime quæ ad Septentrionem vergit. Incola huius olim latrocinij admodum dediti; hodie verò paulo mansuetiores, ligneis plerumque habitant ædificijs culmo contectis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt. Inter has primi nominis est Ragusi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Repub. nobilis, quondam libera, nunc autem Turcis tributaria, eoque nomine (vt Nicolaus Nicolai in suis Observationibus testatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit. Hæc de Illyrico in genere; nunc de nostra hac tabula, quæ totum Illyricum secundum horum auctorum descriptiones, præterquam Plinij, minime continet. Sunt verò in hac tabula, Histria, Slauonia, Dalmatia, Bosnia, Carinthia, Carniolæ & Stirix pars: omnes ferè regno Hungariæ vestigales, præter pauca maritima, quæ Venetis parent. Turcæ autem non minorem earum partem sibi subiugauit.

N 2

HUNGARIA.

HUNGARIA à Drauo ad Meridiem sumit initium; à Septentrione, Sarmatis quos Polonos, & Getis quos VValachos dicimus, terminatur, ab Occasu Austriæ habet, superioris quondam Pannoniæ caput; ab Oriente Mysiam, quam Rhetianam nunc appellat. Danubius omnium quos Europa habet, fluminum maximus, mediâ interfluit, atque in patres, nempe in citeriorem & ulteriorem scindit. Citerior est ea ubi olim Pannoniæ fuerunt: hæc ab ulteriore Hungaria Danubio, ab Austria, & Norico, radicibus Cæcij (sic olim dicti) montis: à Slauonia Drauo, à Bozædes. Nobiliora in ea opida, Alba Regalis, coronatione & sepultura regum insignis, Strigonium metropolitana, Quinque ecclesiensis, Episcopalis sedes, præterea Sopronium, Taurunum, & Sabaria Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria erat. Ultra Danubiana Hungaria montibus Carpatijs supra Pofoniû incipientibus, & longissimo flexu ad littus Euxini maris porrectis, à Moravia, Slesia, Polonia, & à Russia distinguitur, usque ad eum locum ubi regio est quam Maromarusiam vocamus. Ibi iam alij montes & silvæ ab eo loco Severinum versus tendentes, à Transilvania & VValachia Transalpina separant. Hanc ulteriorem Hungariam Tibiscus fluvius piscosissimus, in montibus Maromarusijs ortus, mediam interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionem Pofonium, Tirnaviam, &c. ad Meridiem verò Colociam, Bachiâ, Zegedinum, &c. ultra Tibiscum, Varadinum, Dedrecinum, &c. cum fodinis auri & argenti. Severinum, ubi pontis olim à Traiano Imperatore extructi vestigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas historica nunc prolixius vetat enumerare.

Incolæ Scythica lingua videntur, ab omnibus finitimis diversa. Nulli regioni terrarum hominum robore, pecorum fecunditate, vbertate soli, metallorum copia cedens, cæli benignitate, & pulchritudine situs, omnibus Orbis regionibus suo iure possit anteferi. Tellus rerum omnium copia à natura donata; ubi aurum, argentum, sal, lapillos, colores effodere licet. Frumenti, pabuli, leguminis, & pomorum abundantia præstat. Neque deest amicorum copia piscium, & cupri confectura, in plerisque fluminibus auri optimaamenta inveniuntur: quin & in vitibus in aurifero solo satis aurum quandoque legitur.

N 3

HÆc est Regni Poloniæ, qua Silesiam attingit,
 portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertine-
 bat. Oswieczimensis ditio Polonis cessit sub Cazimiro
 III. anno 1454. Zatoriensis verò sub Sigismundo I.
 anno 1548. post quadringentesimum ferè annum ad cor-
 pus & compagem Poloniæ redijt. Auctor Cromerus in
 suo Poloniæ Chronico. Sita est regio ad oram Vistulæ
 fluminis. Carpathum montem habet à parte Meridiona-
 li. Hunc *Crpack* vulgò appellant: Rusci *Biescid*; & Hun-
 gari *Tarczal* vocant. Germanis multis nominibus inno-
 tuit, eam enim *Munch*, *Vatter*, *Wurtzgarten*, *Chremnitz* &
Semnitz nominant.

TRANSILVANIA Daciæ olim pars; eius caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæsare, vel ab Hiula potius quodam Hūnorū Principe, ita dicta. Oppida complura nobilissima, in quibus Cibiniū, Brassouia, Colosium, Bistricia, & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea sunt Siculi, genus hominum ferox & bellicosum: inter quos nullus neque nobilis, neque rusticus, omnes eodem iure censentur, Heluetiorum instar. Transilvania ipsa rerū omniū est feracissima, præcipuè auri, argenti, & aliorū metallorū; adhæc Salis montani. Equos generat nobilissimos; vino abundat; sed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia, Transilvaniā duæ cingunt VValachiæ; Transalpina, & Moldauia: illa Danubio; hæc Mari Euxino admota: vtraque cum Transilvania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iste tractus Transdanubialis, qui nō solū Hungariā vltiorem, sed Transilvaniā quoque cum vtraq; VValachia continet; Danubio, montibus Carpathijs, Mari Euxino, & rursus eodem Danubio ex omni parte includitur. Est hæc regio pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feracissima; vbi amnes nonnulli aurea ramenta ferunt, auriq; fragmenta quandoque sesquibralia trahunt, quum montibus sit vndique circumsepta in coronæ speciem. In siluis iubati boues; & vrsi, ac siluestres etiam equi, vtrisque eorum mira pernitas: at equi iuba sunt ad terram vsque demissa; domesticis per se est mollis alterno crurum explicatu glomeratio.

PRUSSIA, Latine Borussia, olim vocata Hulmigeria, sicut adhuc quædam portio Regionis iuxta Vistulam, appellatur Culmigeria. Putatur primum per omnem Prouinciam inhabitata à populis qui olim federant iuxta Tanaisii fluium, Europam determinantem ab Asia: sed qui pertæsi sterilis illius terre, & egressi quæsitum fertiliorē terram, venerunt in Hulmigeriam, ibique confederunt, illecti bonitate illius soli, nomine suo totam illā cognominantes regionē. Est Regio frumenti ferax, aquis irrigua, & hodie colonis plena, habēs multa ambitiosa Oppida, sed & multi maris sinuosi flexus reddunt eam amœnam. Est in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piscatio. Habet autem Prussia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liunioniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in Urbibus & Arcibus Teutonica est; at in rure interiori, pauci priscæ linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montem regium, opus Regis Bohemiæ, vbi Principis nunc sedes est; Elbingen, & omnium nunc locupletissimam Gedanum (Dantiscum vulgò vocant) urbem insignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munsterus. Hæc Prussia etsi Regem Poloniæ agnoscit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui se Ducem Prusiæ nominat. Isque Regiomontem, nonnullaque alia in ea oppida possidet.

In huius Regionis littore, Succinum, antiquis Glessum, incolis *Pirnstein*, ab alijs Germanis *Augstein* dictum colligitur.

POLONIA quæ à planitiæ terræ, (quam ipsi vernaculè etiamnum *Pole* vocant) nomen habet, vasta regio est, quæ Slesie ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem. Maior dicitur quæ Septentrionem aspicit, habetque Guesnam, Posnauiamque, insigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habetque nobilem urbem Cracouiam, ad caput Vistulæ, quæ regionem diuidit, sitam, reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex marceria domos ferè omnes componunt, pleasque luto linunt. Plaga regionis palustris est, & nemorosa. Potus genti cereuisia. Vini rarissimus vsus; nec vinearum cultura cognita. Equitatu in bello maximè præstat. Ager ceteris fetax, multa genti armenta, multa ferarum venatio. Melle abundat. Habet & salis maximam copiam, quod ex terra eruitur. Habet & aris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis & Ais; nec non sulfuris, Cromerus scribit Polonus ab Hungaris *Lengel* vocari, à Lecho eorum genitore. Comprehenditur sub Poloniæ regno etiam Lithuania, quæ magna sui parte palustris, plurimumque nemorosa, & cò difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis omnia obuentibus; hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & stagnis alta glacie concretis: niueque superinfusa, fiunt omnia mercatoribus peruia. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens. Accolarum diuitiarum pecora, pellesque pretiosæ multigenum ferarum, quibus regio insigniter scatet. Cereæ ac mellis abundans. Vtus pecuniæ genti nullus. Bifontes hæc regio producit; animalis genus est, quod incolæ *Saber*, Germani *Ur-ochs* vocant; quale nos Antuerpiæ vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elands* nuncupant. Sermo genti vt Polonis Sclauonicus. Caput Regionis Vilna est, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contiguæ in ea non sunt, sed velut in rure, horti intermediant & pomaria. Omnis illa roborea materia quæ *Waghensicht* nominatibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuersa ferè lignea opera Archirectionica tam publica quam priuata, domorumque magna ex parte utensilia fabricantur, his partibus creditur, illincque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduehitur.

L I V O N I A.

LIUVONIA porrigit se in longitudinem iuxta mare supra quatuor stadiorum millia; in latitudinem minimum ad M. ccc. stadia patet. Prussi, Lithuani, & Russi eam circumhabitanti; cetera Liuonicus sinus lambit. Habet hæc Liuonia, Curones, Estenos, Lettos; nationes tam moribus quam lingua diuersas. In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, si maius Germanica, præualet. Regio est nemorosa, plana, & sine montibus, fluuiisque irrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam si vinum & olenum, & alia quædam mitiori celo subiectis terris concessa diuinitus, excipias (nam his aduenticis tantum vtuntur) cetera ad vsum humanum necessaria, in ea reperiuntur tanta copia, vt cum exteris omnino largè communicentur. Piscibus enim & venationibus abundat. Lepores in hac regione singulis anni tempestatibus colore mutare, Munsterus auctor est; hieme enim albi, æstare verò grisei sunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quæ Ther vocamus; item illud frumentigenus, quod Secale Latini, nos *Regghe* appellamus, in magna abundantia quotannis ad nos adferuntur. Habet ciuitates amplas insignem ad elegantiam exstructas, inter eas principe loco sunt Riga, Bremensium Germanorum colonia, sita commodo loco ad amnem Duna. Emporium est, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Roliuam vocant, à Rege Danorum Voldemaro condita, portu in sinu Maris Baltici insigni clara. Hæc non est minor quam Riga in commercijs. Tertia Dorpatum, Russis finitima, qui eam *Iuryongorod* appellant. Huius moenia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Russis peropportunus. Hic fluuius vno fertur alueo in Oceanum; qui cum de præruptis scopulis præcipiti lapsu ruat, idem vicinioribus accidit quod vsu venire habitantibus ad Nili cataractas acceperimus (inquit Levvelclaus) vt nimirum paulatim surdescant. Secundum hæc ciuitates oppida sunt alia minora, magnificis arcibus munita; primum Venda, propter aulam Magistri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis sita, Deu Velinum, Pernouia maritima, Volmaria, Veseburgum, Vitescenum, Narua, & alia.

SEPTENTRIONALES REGIONES.

Comprehendit hæc tabula tria Regna, Noruegiam, Sueciam, Gothiam; & partem Regni Danicæ, aliæque multas Prouincias; vti sunt, Bothnia, Finmarckia, Finlandia, Lapponia, &c. Noruegia interpretatur Septentrionalis tractus aut via. Hæc mittit in reliquam Europam piscæ ex genere Asellorū, frigore indurati & extesum in fuisse, vnde & cū Germani dicūt *Stoth-fisch*. Captura eius laudatissima est Ianuario, quādo superest frigus vt induretur; & qui clemētioribus mensibus capitur, marcescūt; neque sunt idonei, vt exportentur. Tractus totus littoralis Noruegiæ est mitis: mare nō congelatur, nives non diu durant. Suecia, Regnū est diues argenti, æris, plūbi, & ferri, frugū, pecoris; & prouenit immenso piscium ex fluminibus, lacubus, & mari; venationibus quoque ferarū. Stockholm in ea est Regia & emporiū, vrbs munita arte & natura. Sita est in paludibus instar Venetiarum. Inde sortita est nomē quod sita in aquis, fundamēta sint palis stabilita. Gothia, id est, bona terra; Regi Sueciæ parer. In ea est Portus & emporiū Calmar, vrbs magna, habetque Arcem quæ operū magnitudine certat cum arcē Mediolanensi. Apud Tingualla oppidum sunt fossiones optimi ferri. Hæc Zieglerus. Est in hac Tabula Islandia insula (veteribus Thyle dicta) miraculis, si quæ alia, clarissima. Etia Groenlandia, paucis nota. Est hic quoque Frislandia insula veteribus prius ignota; neque aquæ Neotericos Geographos aut Hydrographos eius vlla sit mentio præter vnum Nicolai Zenum Venetū, qui anno à Christo nato M. CCC. LXXX, varijs diutiusque in hoc Oceano iactans procellis, tandē naufragus ad hæc insulā appulit. Mare huic insule ab Occidēte proximū breuius & scopulis plenū, Icarū, & insulā in eo Icariam ab incolis nominari scribit. De Groenlandia itē insula dicit, hyemem ibi esse nouē mensū, ibidemque eo tēpore minime pluerē; neque inuentis hyemis nives vn quā ante eius finē dissolui. Sed mirandū quod de monasterio Prædicatorij ordinis in hac Insula D. Thomæ dicato addit: Esse nempe non procul ab eo montem & tūc instar igniuomum, ibidemque ignitarum aquarum fontē, cuius aquis nō solum omnia huius monasterij monachorūque habitacula hyemaliorū in modū calefaciunt, sed etiā, omne genus ciborum, etiā panem, aliō nullo adhibito igne coquant. Tota huius monasterij fabrica ex topis cōstat, quos idē mons inter ebullientes flammās eructat. Hi ardentes topi enim, cū natura aliquid pingue habeāt, & solidi sint, hac aqua super insula extincti, aridi & foraminibus rari atque leues relinquuntur; aqua verō in bitumen tenacissimū mutatur; quo postea cum hi topi in fructū cōsiliuntur, conglutinantur, solidissimæque opus contra omne temporis iniuriā constituunt. Hortos etiam suos hac aqua irrigatos, vario florum, frugumque genere cidentēs ferē semper habent. Situm est hoc monasterium in Oceani littore & portum habet satis capax, in quem hic fons suas aquas euomens, adeo rapidū efficit, vt nunquam, etsi plaga sit frigidissima, congelatur. Inde hic tantus aquatiliū pisciumque ex frigidioribus locis concursus, vt non solū hi monachi, sed circumuicini etiam accola suauiter vnde viuāt, habeant. Hæc inter alia de his Insulis Zenus, qui Zichimni aliquot in hoc tractu insularum Principi, classis Præfectus factus, omnes has oras Septentrionales percultrauit.

R v s s i a aut potius M o s c o v i a .

DE huius regionis incolarum religione, ritu, viuendique more, hæc pauca. In religione ferè Græcorum ritum sequuntur. Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in templis colunt. Infantes cum baptizantur, ter in aquam tori immerguntur; aqua verò baptismatis singulis infantibus consecratur. Confessionem quamuis ex constitutione habeant, vulgus tamen eam Principum opus esse, & ad nobiles pertinere existimat. Finita confessione, poenitentiaque iuxta delicti qualitatem iniuncta, signo crucis frontem pectusque signant, magnòque gemitu clamant, Iesu Christe fili Dei, miserere nostri. Hæc est communis illorum oratio. Dominicam enim orationem perpauci sciunt. Communicant sub vtraque specie, miscentes panem vino, seu corpus sanguine. Pueris septem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque eum hominem peccare. Festos dies viri præstantiores peractis factis, epulis, ebrietate, & vestitu eleganti venerantur; vulgus & serui plerumque laborant; dicentes feriari, & à labore abstinere, dominorum esse. Purgatorium non credunt: pro defunctis tamen sacra faciunt. Aqua benedicta nemo se aspergit, nisi à Sacerdote aspergatur. Ieiunant in Quadragesima septena perpetuas septimanas. Matrimonia contrahunt; Bigamum concedunt, sed vix legitimum matrimonium esse putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, nisi quis alterius vxorem habuerit. Mulierum conditio miserrima est: nullam enim honestam credunt, nisi domi conclusa viuat, adeoque custodiatur, vt nusquam prodeat. Gens astuta & fallax, & quæ magis seruitute quam libertate gaudet. Omnes se Principis seruos faciunt. Tunicas oblongas, sine plicis; manicis strictioribus, Hungarorum ferè more gestant: ocreas ferè rubeas, easque breuiore, vt quæ genua non attingant; soleasque ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquam, sed femora cingunt; atque adeo pubetenus, quò magis promineat venter, cingulum dimittunt. Iustitiam strenuè exercent in prædones. Furta & homicida raro capitali poena puniuntur. Moneta argentea habent, non rotunda, sed oblonga & ouali quodammodo forma. Pellibus nobilibus ac pretiosissimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & ybique ferè siluosa est.

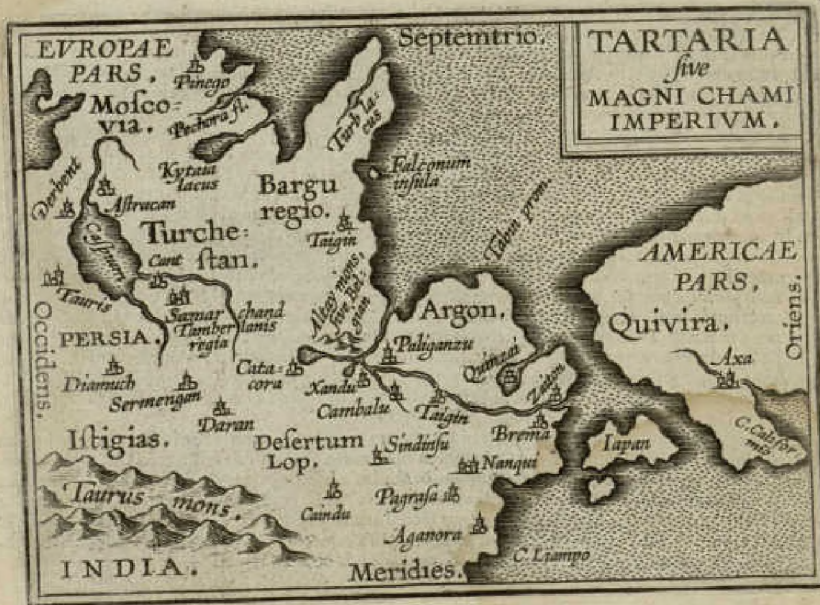

TARTARIA.

TARTARIA hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, siue Mangi-
co, positum est inter Septentrionalem Oceanum, & Meridionales regiones. Sinam, In-
diæ partem extra Gangem, Sacos, Iaxartem (hodie Chæsel) fluuium, mare Caspium & Mæo-
tidis paludem; & ad Moscos præne Occidentem versus: quia hæc omnia ferè occupauerunt
Tartari, & in iisdem locis resederunt.

Tartarorum nomen anno salutis. M. C. C. xii. primùm in Europa auditum est. In *hordas*
diuiduntur; quæ vox illis significat conuentus aut multitudinē. Homines statura quadrata, lata
facie & obesa, oculis contortis & concauis, sola barba horridi, cetera rasi, corpore valido, ani-
mo audaci: equis aliisque animalibus quoquo modo interemptis suauiter velcuntur, demptis
porcis, à quibus abstinent: inedia somnique patientissimi: equitantes porro, si fames sitisque
illos molestauerit, equis quibus insident venas solent incidere, haustoque eorum sanguine fa-
mem pellunt. Et quoniam incertis vagantur sedibus, stellarum, in primis verò Poli Arctici, quæ
ipsi sua lingua *Selesnicol*, hoc est, ferreum clauum (teste Sigismundo ab Herberstein,) vocant, af-
fectu, cursum suum dirigere solent. Vno in loco non diu commorantur, rati granem esse infe-
licitatem diu in eodem loco hære. Iustitia apud illos nulla. Homines sunt rapacissimi, nempe
pauperrimi; vt qui alienis semper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vsus.

Vides in hac regione Tanguit prouinciam; hinc omne Rhabarbarū quod per totū terrarum
orbē consumitur, ad nos & vbique gentiū defertur. Est hic quoque Cataia regio, cuius Metro-
polis est Cābalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodeciginta Italica miliaria in am-
bitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus scribit, triginta duo. Quadrata est forma, in singulis an-
gulis arces constructæ videntur, quatuor milliariorū circuitū habentes, in quibus continuo Imp.
præsidia sunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem versus ad Oceanum Eoum
conspicitur, hanc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa an-
num à natiuitate Domini 1260. ibidem habitasse constat, centena miliaria comprehendere
scribit. Idem Odericus asserit. In lacu dulci sita est. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam
tantæ altitudinis sunt, vt naues onerariæ paucis velis subter eos transcant.

TOta hæc regio vni subest regi, tamquam monarchæ, quem Mundi Dominum, & Cæli filium vocant. Paquin vrbis versus Tartariam, regia eius ledes est. Ex hac numquam nisi tempore belli egreditur. Manquin ciuitatem quondam eius prædecesores habitauere, in cuius memoriam ibidem aurea tabula magno honore custoditur. Hæc, regis qui hodie regnat, nomen inscriptum tenet, tegiturque preciosissima corina, quam nisi festis diebus non retegunt, eamque tunc superstitiosa quadam obseruantia, quasi ipsam Regiam referret maiestatem, venerantur. Aiunt huic cum bellum aduersus Tartaros gerit, in exercitum ducere trecenta peditum millia, equitumque ducenta: at gentem non adeo belliciosam esse addunt. Habet sub se gubernatorem, quasi protegem, quem ipsi Tutan nominant. Hinc caussatum totius regni disceprator & iudex, in iustitia administranda huic magna seueritas. Latrones & homicidæ perpetuis carceribus custodiuntur, donec aut flagris, fame, vel fugore vitam finiant. Quamuis enim ultimo supplicio (quod fere flagellatione constat) condemnentur, sententiæ tamen executio adeo tarda, vt maxima horum condemnatorum pars in vinculis naturæ cedat. Hinc tantus incarcerationum vbique in ciuitatibus numerus, vt in vna vrbe Canton sapenumero millesimum decimum quatum excedat. Finita, (quo nullum crimen his partibus odiosius) flagri verberibus crudelissimis puniuntur. Flagellationis hic modus est. Hominem primum ponunt, manibus à tergo relegatis, hunc flagro ex arundine aut calamo facto, suras erurum percutiunt, cuius ictus adeo vehemens, vt primo verbere sanguis eliciatur, secundus ictus adeo facinorosum excruciat, vt in pedes consistere nequeat. Singula crura singuli carniæces flagellant, tanta vehementia, vt plurimi ex quinquagesimo aut sexagesimo ictu vitam finiant, omnes enim necri disrumpuntur. Lusitani referunt singulis annis eo mortis genere vltra duo hominum millia interire. Flagrum hoc latitudinis est quinque digitorum, crassitudinæ vnus, quod continuo aqua tingunt, vt flexibilis sit, & maiori impetu exdat.

Quod ad religionem huius gentis attinet, credunt omnes res creatas, omniaque inferna, atque horum gubernationem pendere à supernis, atque Cælo, quem maximum omnium deorum credunt, eumque primo alphabeti charactere exprimunt, Solem, Lunam, & Stellæ adorant, etiam Cacodæmonem, (quem ea forma quam nos Europæi, depingunt) ne mala eis adferat, vt ipsi ferunt. Sumptuosissima habent tam in viribus quam in agris templa. Etiam duplex genus sacerdotum: alterum candido vestitur, raso capite, & in commune viuunt, vt nostri monachi, alterum atro, promisso crine, & seorsim habitat, vt nostri presbyteri, Neutrum vxorem ducit, hominum vitæ tamca satis impudica & obscena,

NOBI LYSIMAM totius Orbis terrarum partem INDIAM esse, neque maiorem regionem vno nomine comprehendere, omnes fere scriptores unanimiter produnt. Ab Indo flumine nomen habet. In duas regiones, Gange flumine interluere, dirimitur: quarum altera, quae Occidentalis est, intra Gangem dicitur; altera ad Orientem magis, Extra Gangem cognominatur.

Haec India vniuersa non gentium tantum, atque oppidorum propè innumerorum, sed omnium rerum prouentu (are tantum & plumbo excepto, si Plinio credimus) felix: flumina cum plurima, tum maxima: quorum irriguo procursu fit, ut in vdo solo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmisque, quibus pra omnibus aliis mundiregionibus affatim abundat, totum fere Orbem implere videtur.

Multae illi contiguae sunt insulae hinc inde in suo Oceano sparsae, adeò ut meritò Orbem insularum dicere quis posset. In primis in eo est Iapan, M. Paulo Veneto Zipangri dicta: quae quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit; de ea hic nonnihil dicere visum fuit. Insula est latissime patens; celi eandem fere eleuationem cum Italia habet. Incolae religiosi, litteris, & sapientiae sunt addictissimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more nostro factis in delubris exercent. Vnum agnoscunt Principem, à cuius imperio & nutu pendent: Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum, penes quem summum est rerum sacrum & religionis imperium. hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro assimilari posset. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiunijs in poenitentiae testimonium corpora macerare student: Crucis signaculo contra daemonum insultus, uti nos, se muniunt: adeò ut in religione, & viuendi more Christianos imitari videantur: quos tamen Patres Societatis IESV maximis laboribus in totum Christiana religione imbueri satagunt.

PERSIA REGNUM siue SOPHOR. IMP.

DE Sophorum origine, ex Ioannis Barrij Asiæ Decadibus hæc transtulit Cælius Curio, in sua historia Sarracénica: Anno salutis nostræ M. CCC. LXX. erat quidam Regulus inter Persas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui se ex Alis Muamedis generi, stirpe, per Musam Cazinum eius nepotem, oriundum gloriabatur. Hic Babylonio Calyfa extincto, aduersa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depressa cœpit liberius iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod sectæ suæ, quo à ceteris dignoscerentur, signum imponere, instituit, ut qui suam sectam amplecti vellent, riaram sub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt, (tulibantem appellant) purpuream gestarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim fastigia emitteret. Eoque mortuo successit filius Guines appellatus, qui tantam sibi in toto Oriente doctrinæ sanctitatisque opinionem conciliavit, ut Tamerlanes ille clariss. Parthorum Imp. qui Balazerem Turcarum Regem cepit, per Persidem iter faciens, eum quasi sanctum aliquem virum inuisere voluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos secum adducebat, millia dono impetrarit, quos ipse post in secta sua instituit; eorumque opera Secaidar eius filius in bellis usus est: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, suis finitimis, sed Christianis, (horum viribus fretus) bellum intulit, multisque illos cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta sint. Hi cum Turcis continua bella ob Mahumetanam Religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ Religionis interpretem sequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter se sunt dissidentes, adeo ut Sophiani hæretici sint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis est, & ciuitatis amans, litteras & artes colunt, nobilitatem agnoscunt: in eo à Turcis differunt, quod hi nullum sanguinis aut stemmatum discrimen norunt.

TURCICVM IMPERIUM.

TURCICI Imperij originem, incrementū, & quomodo in eam quā vides magnitudinem
 170. annis excreuerit, paucis habe. Anno 1300. OTTOMANNVS Turca, à quo familiae
 Imperatorum Turcarū nomen Ottomanni adhaesit, Ziehi cuiusdam filius, tenuis conditionis
 homo, ingenio & rei militaris peritia nomen ac dignitatem inter suos adeptus 27. annis quibus
 imperauit, Bithyniam, Cappadociam, plurimaq; ad Pontum loca munita obtinuit. Successit illi
 filius ORCHANES; qui Prusiam urbem amplissimam expugnauit, & Regni caput fecit; ac à
 Tattaris 22. Imperij anno casus, illud filio AMVRATHI reliquit. Hic à Gracis dissidentibus
 euocatus, primus ex Asia in Europā traiecit. vbi Callipoli, Cherroneso, Abydo, Philippopoli,
 Hadrianopoli, & regionibus Scruia Bulgariaq; subactis, superiorē Mysiā ingressus, cū regnasset
 annos 23. pugione percussus, interijt. Filius eius BATAZETHES, post occupatā Phocidem &
 bonā Thraciæ Graciarq; partē, victus à Tāberlane, ignominiatū extrema passus, inglorius obiit.
 Capto patre, CALEPINVS regno adscitus, cū Sigismundū bello funditus deturbasset, plura
 adgressus, in ipso etatis flore, sexto Imperij anno, exstinguitur. MAHOMETES post hūc Impe-
 riū arripuit, & VValachia ac Slauonia maiori parte cū Macedonia deuictis, ad Ioniū vsq; pe-
 lagus peruenit. Hadrianopoli autē, quod Regiā sedem translulerat, è vita excessit, regni anno 14.
 Hinc AMVRATHES II. debellauit Epirū, Aetoliā, Achaia, Bœotiā, Atticam, Venerotūq;
 urbem Thessalonicā. Qui huic successit MAHOMETES II. Athenas euerit; Constantinopolim
 29. Maij. anno 1451. expugnauit; Trapezuntū Imperiū, Corinthum, Lemnum, Eubocam, Mity-
 lenen, & Genuensū urbem Capham bello subegit, regnauit an. 32. BATAZETHES II. Naupa-
 ctū, Methonā, & Dyrrhachium Veneris abstulit; Dalmatiāq; omnē depopulatus, veneno subla-
 tus est. Inde eius filius ZELIMVS Imperiū inuasit. Hic, Sultano cæso, Alcairum, Alexandriam,
 totāque Aegyptū & Damascū suo imperio subdidit. Successit patri vnicus filius SOLIMAN-
 NVS, Belgradū, Budā, Strigoniū, ac totam ferē Hungariā occupauit, Rhodū deditione obtinuit.
 Quinque ecclesias enertit, Iula vrbe capta, in obsidione Zigethi obiit. Eā filius ZELIMVS II.
 diruit, qui & Cyprū Veneris ademit an. 1570. Iam regnat AMVRATHES III. magnāmq;
 Africæ maiorem Europæ, maximā Asiæ partem, à maioribus acceptam, imperio possidet.

PALESTINA, siue Terra promissionis, in duodecim tribus distinguebatur, quarum nomina, Ruben, Simeon, Iuda, Zabulô, Issachar, Dan, Gad, Aser, Nephtali, Benjamin, Manasse, Ephraim: & ita cuiusvis filij Iacob appellatio in posteritate sua & eiusdem loco hæsit.

Deinde sub Roboâ, cum terra Israel & Regnû per seditionē in duas partes discernereretur, Iuda & Benjamin tribus sub vna comprehense Iudæ nomen, retinuerunt. Quod ideo factum est, quia Iuda propter potentiâ, & quia ex ipsa nasciturus erat Messias, fuit celeberrima, & sic à digniori facta est denominatio. Sed reliquæ decem tribus, quibus Reges Samariæ præterant obtinuerunt nomen Israël.

Hæc pars post captiuitatem Babylonicam iterum in duas regiones est distincta, videlicet in Samariam & Galileam: Samariæ Metropolis vnde regio nomen habuit, fuit sedes Regum Israël. Sed Galilæa ab alienigenis gentibus est occupata. 3. Reg. 9. 4. Reg. 17. Vnde reliquis Iudæis cepit esse inuisa: Vt etiâ conuiuij loco Galilæos insectarentur. Huius Boreæ pars per contemptum Galilææ gentium, & propter situm Superior est appellata: Reliqua versus Austrum: dicta est Inferior. Sequentibus ergo temporibus vsque in ætatem Christi & Apostolorû, atque deinceps, terra Canaan vel Israëlita in tres partes distincta, triplici quoque appellatione est vsa. Superior versus Sidonem & Tyrum fuit Galilæa: media Samaria: Inferior ad Austrû & Arabiam Petream propriè dicta est Iudæa, quod testificantur Mat. 2. & Ioan. 4. Hæc tantum duas tribus Iuda & Benjamin complectebatur. Quanquam etiam vniuersa terra Canaan, vsque ad Thraconos montes, & Ammoniticam regionem nuncupata sit Iudæa. Mat. 19. Marc. 10. Itaque & Plinius exterioris Iudææ mentionem facit. Strabo lib. 16. & Lucanus lib. 2. eandem quoque Iudæam appellant: quod nomen, vt dictum est, à tribu Iuda occasionem sumpsit. Ptolemæus & alij eam vocant Palestinam, à Palæstinis, quos sacri libri Philistijm nominant, cum & hæc gens propter potentiam & bella quæ cum vicinis per aliquot sæcula gessit, magni nominis fuerit. Herodorus in Polymnia, & Dion. lib. 37. Syriam Palestinam vocant eam partem Syriæ quæ respicit à Egyptum. Ptolemæus Palestinam Iudæam vel Syriæ dicit, quia Palestina est pars Syriæ: sicut Pomponius Mela existimat, qui eam Syriam Iudææ vocat. Huius Palæstinæ pleraque loca in sua tabula sunt explicata: ideo hoc loco omittuntur.

NATOLIA olim ASIA MINOR.

PETRVs Bellonius in Peregrinationum suarum doctissimis Obseruationibus, inquit hanc Asiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natoliam, aut Anatoliam appellari, à Græco vocabulo, ἀνατόλια, quod Orientem significat. Eoque vocabulo comprehendi omnē Asiæ Regionem ultra Propontidem, & Hellespontū (cui Ottomannorum prosapia præest) sitam; nempe viniuersam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magnesiam, Cappadociam, & Comagenam. Quarum Regionum conditionem, viuendique morem atque ritū hodiernum scire qui desiderat, eundem Auctorem tanquam testem oculatū cōsulat. Videat & Andree Theueti Cosmographiam Orientalem (vt vocat:) Nicolai Nicolai obseruationes Orientales; & Petri Gillij Bosporū. Ex omnibus Asiæ regionibus Paphlagoniam solam æ proferre, eiusque Regem (quem Ismaëlem vocat) ex ea quotannis tributi nomine quinque myriades staterum auri accipere, scribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hic eum non de vniuersa Asia hoc velle intelligi, quum addat, hoc æs, secundum Iberiæ æs, optimū perhiberi. Iberia enim Asiæ regio est ad mare Caspiū. Sed de Asia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia est, hoc fortasse verū erit. Rhodum Insulam, quæ huic Asiæ Minori adiacet, descripsit Theodoricus Adamæus Suallebergus.

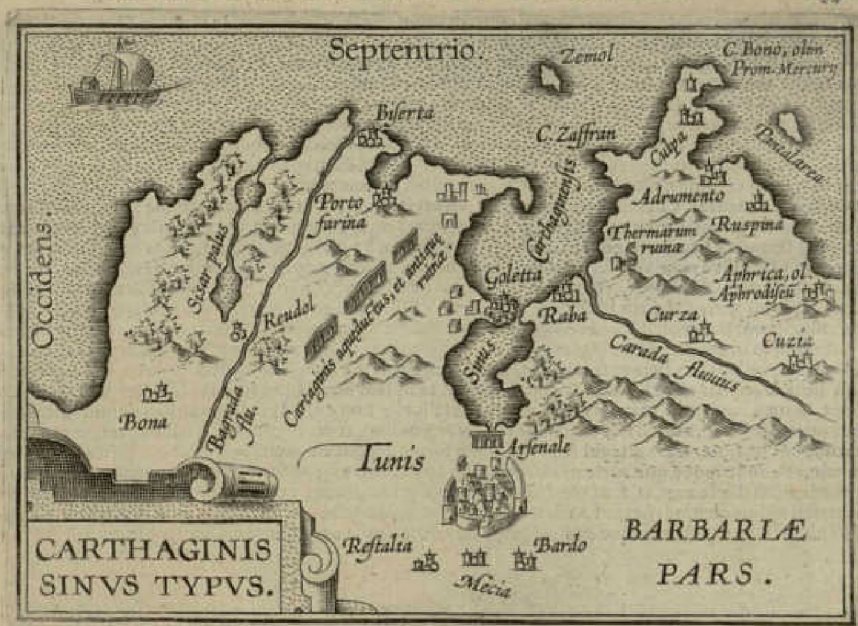
ÆGYP TI apud omnes Auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclarè gestas, memoria & claritas nemini nō nota est. Hæc mari Mediterraneo, Sinu Arabico, Bugia Regione, & Libya desertis clauditur. Nilus fluvius totius Orbis maximus eam per mediū secat. In ea sunt Alexandria, Emporium olim celeberrimum; & Cayrus, hodie inter maximas Africae vrbes numerata; & demum stupenda illæ ob altitudinem omnibus sæculis decantata Pyramides, inter septem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat Diod. Siculum lib. 1. Strabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurent. Coruinum Nouosorensem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. cap. 24. sed imprimis Ioannem Leonem, qui eam diligentissimè perlustravit, omnesque eius vrbiū antiquitates, situm, populosque, sigillatim describit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inscriptum Timotheum, siue de Nilo. Scripsit & Ioannes Goropius Becanus Niloscopiū, inter sua Beceselana. Edidimus nos olim Tabulam Ægypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem simul & nouam eius delineationē pro nostro modulo continentem. Hanc autem, quam hic cernis, ex tabulis in Italia impressis habemus.

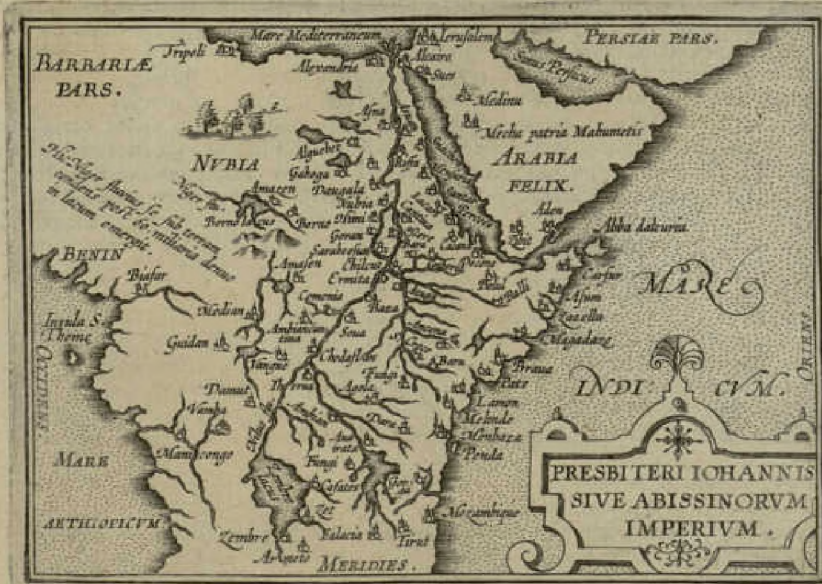
CARTHAGINENSIS PORTVS.

CARTHAGINEM Romani Imperij æmulam, & alterum post Romam Orbis terrarum decus, describere, nostri non est instituti; sed quia hunc eius sinum prostare in Italia hac forma vidimus, cum hoc nostro operi etiam inferere non ingratum Geographiæ candidatis existimauimus; atque hisce Pauli Iouij verbis exprimere visum fuit. Carthaginensis sinus ea forma est, vt eius ingressus ab alto ad nauigantibus abscondatur; quoniam Clupeæ promontorium, antiquis Mercurij & Pulehri vocatum, multum in Occidentem Solem sese extendit, & introrsum demum se reflectens, alterum efficit promontorium, olim Apollinis, hodie Zafranum à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuruatur; & ad læuam Radæ Urbis calidarum aquarum salubritate celebris, regionem relinquit. Ex aduerso autem collapsæ Carthaginis situm spectat. Hæc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina lustrare licebit.

BARBARIA & BILEDVLGERID.

RECENTIORES Africa scriptores, qui Africam in quatuor partes distinguunt, hanc Barbariam primā appellant; illatūnque illi ab ortu Solis Marmarica (quæ hodie Barcha dicitur) deserta, ad montis usque Atlantis partem hodie *Meres* vocatam. Hæc Africa nobilissima pars hodie censetur, atq; in quatuor regna, seu maius, provincias diuiditur; in Marochum nempe, Fessam, Teflesinē, & Tunetē. Ab hominibus subfusci coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, sunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facillè ex eorum artificiosis structuris colligere potest. Probissimi (si Ioanni Leoni credendum est) sunt viri; nullus illis fucus; simplicitatem atque veritatem non amplectentes modò, sed & re ipsa comprobantes. Validissimi sunt atque robustissimi; & inter hos præcipue illi qui montes incolunt. Fidei omnium obseruantissimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò vt vel mori mallent, quàm ex vxoris parte aliquam ferre contumeliam. Diuitiarū atq; honoris auidi, obque id per vniuersum ferè Orbem mercatū proficiscuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc est, qui pecorum curam gerunt, pijs sunt & animosi, patientissimi, comes, cæconomi, vitæq; integritatis amantissimi, si ququam alij. Sed cum nemo ex omni parte beatus habet & sua vitia; nam Oppidani, quos diximus, multa superbia tumidi sunt, iracundi vt nihil super, adeò vt vel minimam iniuriam durissimo (vt aiunt) insculpant marmori. Ruricolis rusticitas, atque morū ruditas tam in animo sedet, vt vix exterius quisquā illorum amicitiam sibi conciliare possit. Simplicioris sunt ingenij, plus satis fidei etiam impossibilia referentibus adhibentes. Physicæ Philosophiæ tam ignari, vt omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Regionis pars quæ mare Mediterraneum spectat, montibus occupata est. Ab his montibus usque ad Atlantem, planitiem habet spatiosam, & quosdam etiam colliculos. Maxima hic fontium copia tiuulisque amœnissimis irrigatur. Dactylorum, malorumq; Punicorū feracissima; sed frumenti non adeò fertilis; frugumque vbertate felix, ficuum & oliuarum copiosa. Mons Atlas frigidissimus & sterilis, omniq; ex parte nemorosus, atq; niuib; oblitus; omnia ferè totius Africæ flumina procreat. Frigus nunquam hic adeò intenditur, vt quis ignem ob id accedere vellet. Autumni finis, tota hiems; bonæque veris pars impetuosius plena ventis, quin & grandinibus, fulguribus, & tonitruiis horridis interdū disfrugantur neque deest aliquibus in locis nix copiosa, &c.

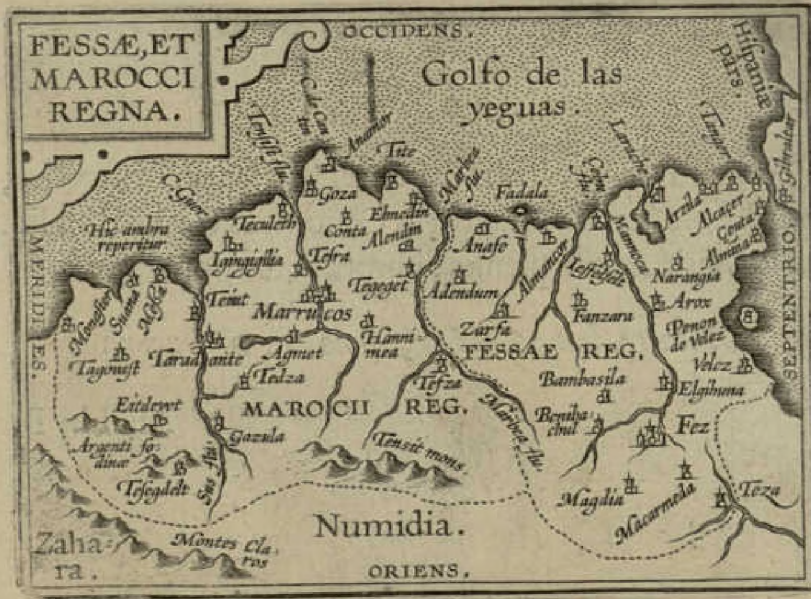
BARBARIA, ET BILEDVLGERID.

FESSA ET MAROCCHI.

REGNUM Fessæ, nomen à precipua eius vrbe, Fessâ nominata, obtinuit, quæ magna ciuitas reperitur, imo maxima totius mauritanîæ, bene murata, & quasi ab omnibus partibus, inter montes, & colles sita, sic vt meditullo sui, tantum planities reperiatur. Plusquam quingentesimum complent numerum, illorum templa, quorum præcipuum, ad miraculum vsque grande, quod miliare cum dimidio, in circuitu continet, & triginta portas ingrediendi. Incola parum ciuiles, nec vlla erga extraneos, ciuilitate vtuntur. Sed delectabile, conspiciere hortos, extra Ciuitatem, omnium arborum fructiferarum plenos, ita vt pro siluis iudicari possent. Tamen aër circumcirca crassus, & insaluber, & idcirco, Incolæ omnes fere, sunt pallido, & lurido colore, laborantes sæpius febribus. Marochiam non hodie, vt olim, sed diminuta plusquâ ex tertia parte veteris sui circuitus, ita quod difficillime, per veteres plateas incedere liceat, propter magnam ruinam domorum destructarum, & iam in his locis sic vacuatis palmæ & horti reperiuntur. Est & hic arx pulchra visû, & Palatium Regiû, quod Manfor, Rex ibi extrui iussit, vt quasi magna Ciuitas videatur, & magis hic iam ab Incolis habitatur locus. Taradantû vrbs antiqua, vbi olim locitens Regis Fessæ, habitare solet, & nostro tempore emporium celebre, Non longe ab hac, altera maritima, nuncupata Messa, in qua (vt ab Incolis fertur) balenam Ionam Prophetam, quem deglutiuerat, euomuisse.

APPROBATIO.

VIDIT & admisit D. Michaël Hetsroey, Bruegelius, sacrae Theologiae Licentiatus, & Canonicus Cathedralis Ecclesiae B. Mariae Antuerpiensis, librorum Censor.

Antwerp. hac 26. Maij, Anno M. D. LXXXIX.

M. H. B.

INDEX TABVLARVM.

A.		Belgica.	33	Cremona.	67	
A	Byſſinorū Regio.	108	Bituriges.	21	Croatia.	75
	Aegyptus.	106	Bohemia.	53	Cyprus.	88
Africa.	4	Brabantia.	39	D.		
America.	5	Brandeburg. Marcha.	49	Dania.	47	
Ancona.	71	Brixia.	74	E.		
Andaluſia.	12	Britannia.	18	Europa.	2	
Andegauenſium Ducatus.	20	Burgundie Comitatus.	26	F.		
Anglia.	6	Burgundie Ducatus.	27	Flandria.	40	
Asia.	3	C.		Forſon Iulij.	62	
Aprutiam.	80	Caletes & Bononienses.	29	Franconia.	57	
Asia Minor.	105	Candia vel Creta.	87	Friſia.	44	
Arteſia.	37	Cartbaginenſis Portus.	107	G.		
Auriacus Principatus.	23	China.	100	Gades.	14	
Auſtria.	52	Comenſis Lacus.	72	Gallia.	15	
B.		Corecya vel Corſa.	86	Gaſconia.	16	
Barbaria.	109	Corſica.	83	Geldria.	41	
Banaria.	55	Crema.	77			

T A B V L A.

Germania.	32	Lithuania.	80	O.	
Grecia.	89	Liuonia.	96	Orbis Terrarum.	1
H.		Lotharingia.	28	Orbis Nouus.	5
Hannonia.	36	Lutzenburgum Ducatus.	35	Oruierum.	70
Heluetia.	60	M.		Osviczimensis Duc.	92
Hibernia.	8	Malta vel Melita.	85	P.	
Hispania.	10	Mediolanensis Ducatus.	65	Palæstina.	104
Histria.	63	Misnia.	48	Patauium territ.	73
Hollandia.	43	Monasteriensis Diocesis.	45	Pedemontium.	66
Hungaria.	91	Mosconia.	83	Persia.	102
I.		Marocchi.	110	Perusia.	69
Illyricus.	90	N.		Picardia.	31
India.	101	Namurcens Comitatus.	38	Pictavia.	17
Ischia insula.	4	Natolia.	105	Polonia.	95
Italia.	61	Neapolitanum Regnum.	79	Pomerania.	50
L.		Noricum vel Noricoia.	56	Portugallia.	11
Larius lacus.	72	Normannia.	19	Presbyteri Ioan. Imp.	105
Leodienfis Diocesis.	34	Noruegia.	97	Prouincia.	24
Limania.	22	Nouus Orbis.	5	Prussia.	94

T A B V L A.

R.	Sicilia.	81	Turingia.	48
Romanum territ.	67	Silesia.	51	V.
Russia.	89	Suedia.	92	Valentia Regnum
S.	T.			Veromandui.
Sabaudia.	24	Tartaria.	99	Veronense territ.
Salisburgensis Diocesis.	54	Terçera.	9	VVestphalia.
Sardinia.	82	Terra Sancta.	104	VVindorum Regiones.
Saxonia.	48	Thietmarsia.	45	VVirttembergum.
Scotia.	7	Tirolis Comitatus.	59	Z.
Sclauonia.	75	Transsilvania	93	Zara.
Sebenicum.	64	Tunetum.	92	Zatoriensis Ducatus
Senense territ.	63	Tuscia.	78	Zelandia.
Septentrionales Regiones.	97	Turcarum Imperium.	103	

F I N I S.

Typis Henrici Swingenij.

Ayuntamiento de Madrid

ADDITAMENTVM

EPITOMÆ

THEATRI MINORIS

ABR. ORTELII

Geographi Regij.

Q

LEM OV I E V M.

PRIMARIA eiusdem superioris Prouinciæ vrbs, Lemouicum, inter celeberrimas, ac vetustissimas, totius Galliæ censetur. Sita enim partim in Valle, qua fluium Viennam, & finitimam huic S. Stephani urbem ac ædem respicit, partim in crepidine quadam collis, qua S. Martialis urbem attingit. Longior autem multo, quam latior est, à Septentrione ad meridiem sese extendens; muris ac fossis satis munita; aquis maximè affluens, quæ ex præclaro quodam fonte deriuatur, in summitate ipsius urbis conficuto: qui & equis potando suppeditat, & purgendis plateis inferuit. At verò veterum mœniorum rudera, quæ in proximis vinetis conspiciuntur, urbem olim, quam nunc ampliorem fuisse ostendunt, quod non sine causa. Siquidem Romani primi eam inuasere; deinde Gothi, testante Sidonio Appollinare, cùm singulas Aquitaniæ vrbes, à Gothis oppugnatas, aut dirutas recenset. Franci etiam miserimè eam afflixere, post eos Carolus Martellus dirupit, atque vastauit; ac denique Angli postremam cladem intulere. Nihilominus hoc æuo, pro rata amplitudinis suæ parte, inter opulentissimas regni ciuitates estimatur, optime morata atque constituta, propter curiæ ibidem principatum, ærarij regij & Francaleni quæsturam vicecomitis iurisdictionem, ac denique consulum in causis mercatorum concilium, quana Bursam vulgo vocant.

Primaria huius regionis, vrbs & Ciuitas est Troia, agrum quam fertilem habet, ac eius Iurisdictio longe patet, alta maria, & cingulū quo mari cingitur, inter precipua, & spacioſa Franciæ poſitū. Et magna vetuſtaq; extat ciuitas Rhenis, mater quondam totius Belgicæ, vt fert Cæſar in Commentarijs. Habetur adhuc Bar ſupra Seinam, Muſſij Episcopuſ, Ferta ſupra Aubam, nogent, &c. Quod ad nomē huius Prouincię Campaniam, modernum eſt, quia apud veteres, eiſ parua ſit mentio, tamen populuſ valde famoſuſ, peculiariuſ ciuitatuſ, vt Tricaffini, Troiæ, Rhemenſiſ, Rheni, Meldei, & Meauſi, & ſic de ceteriſ, & hoc eo uſque, particulareſ dominationeſ ſurrexere in Gallia, ac nomina Ducuſ, Comitum, nouaſ appellationeſ Prouincijs impoſuere. Hic tractiſ nomen fert Campaniam, ob planitiem in qua ſituſ eſt.

T U R O N I S .

QUOD non adeo longe extendit se hæc prouincia, ob id, quod quamplurimis vicinis prouincijs cingitur, à ponente scilicet Andegauo, à meridie Pictaui, & Berruyensibus, versus Orientem Blesiensi agro, à Septentrione vero Cenomanis. Primaria huius vrbs Turonis, quæ opulentissima totius Regni reperitur, tum propter agrorum vbertatem, quos delicias & hortos Regum, vocare merito solent, tum optimam Reipublicæ formam, ciuiumque industriam; mercaturæ imprimis amantium: Sed & sericum conficere pridem coeperunt, quo non prestantius, aut subtilius Italia submittat. Ad Orientalem Turonum partem, Ligerim Ambasiâ attingit, structa loco optimo, amoenissimo, & purissimi aeris, adeo uti hanc potissimum ad secessum Reges sibi delegerint. Monrichardi urbem in plano sitam, hinc rupes, & siluæ muniunt, illinc prata & campi amoeniores cingunt. Extra urbem, domus etiam subterraneæ conspiciuntur, & super eas horti ac vineta. Loches ad Agnerem flumen, arcem pene incomparabilem habet, si amoenitas, magnitudo, munitio, ac situs denique spectetur: situs inquam tam ab ingenio humano, quam loci ipsius natura inexpugnabilis. Pautruy, Castillon, Cormery, Beaulieu, &c. quarum insipias Belleforestium.

TERRITORIUM BLESIENSE.

TERRITORIUM hoc iactare se potest quod pauci sui similes reperiuntur. Quod ad fertilitatem, frumenti, bonorum, aliarumque frugum, quæ in vitæ humanæ vsum expetuntur, nullis certe provinciis, Blesiensis hæc cedat. Nam tota nemorosa est, & siluis plena, vinetis, fluminibus, riuis, stagnis, ac fontibus, vnde maxima quædam pinguedo terræ, huic insita est, & caloris temperies, in collibus vrbi vicinis, vineas magis nutrit. Itaque Beauciæ, & Soloniæ commoditatum particeps, vtramque his ipsis superat. Nam frumentorum, haud minus quam Beaucia, abundans vinorum, frugum, & aquarum copia merito præ illa gloriatur. Cum Solonia amœnitatem communem habet: à qua et si Ligeris tantum fluij diuidatur, nullum tamen ab arenis eius fertilitatis suæ incommodum sentit. Ac proinde Beauciæ illa pars, in qua Blesia sita est, maiorem quam alibi lignorum, aquarumque copiam, Solonia, qua ipsam respicit, fertilitatem vberiore huic vni debent. Itaque dictum vetus, quo habitatio in Solonia, hereditas in Beaucia optima perhibetur, ad Blesiam minime spectat. Inter præclaras huius Blesicæ provincie raritates, vna maxime eminet, qualem nec in vniuerso hoc Regno facile deprehendas, scilicet, quod inter hanc Ciuitatem, & Orchesiam, quam Lemniam vocant, fodina eiusdem cum vera Lemnia potentie atque virtutis.

TERRITORIUM BLESIENSE.

4

Q5

C E N O M A N I.

Hic ager (vt habet Belleforestius) multis pulcherrimisque siluis, landis, imbutus, ad venationem aptior & bestiarum nutrimentum quam ad agriculturam: ita quod territorium fertile & sterile repertum est: & Cenomani potius venari, quam vinū vel frumentū tibi porrigere malunt: non quod indigeant, cum in partibus adeo abundans, quod nec Andegauum vel Turonis, illos excellunt, vinetis nec frumentis: Sed hoc nisi in aliquibus locis, qua causa gens, adeo dedita laboribus, industria, acuti ingenij sunt, non fallax, boni conductores familiarum, ac industriosi plus quam illorum vicini, tali modo quod exacti in omnibus illorum negotijs, non mendaces, ita quod vulgo dici solet, Cenomanum Normandū cum dimidio valere, vrbs præcipua Cenomani, ~~Mans~~ Manes vocatur teste Theueto, maxima ac valde populata, in pulcherrimo loco extructa, quam forsitan in Francia reperitur, alluitur Haygne, Orne, & Satira fluminibus, quæ simul muros huius attingunt, & hinc Pontem Noianum, Aluzium, ac S. Ioannem Siluæ, ac postea malicornium vetustissimam domū affluunt. Aliæ adhuc vrbes paruæ, ac pulchræ insunt, veluti Fronay, Mayette, Chasteau du loir, Champenay, S. Aignan, Benestable, & quæ plurimæ similes.

P R O V I N C I A .

HÆc pro fertilissima totius Galliæ regione, semper habita fuit, habetur. que in hunc vsque diem, vt que profert omnia genera fructuū, ac arborum odoratiferarū, scilicet citronum, oliuarum, ficorum, ac vinetis abundans, pulcherrimis, quam vnquā contemplari possint, & maxima pars vinetum, alijs generibus fructuum circumflexa, eo quod clausura exterior hortorum, quam interior, æquam vtilem fructum faciat. Quod ad agros vacuos huius tractus, non cessant quoq; fructum ferre, eo quod cooperti, mirto, geneueris, rosemarino, ac alijs similibus odoratiferis reperiuntur: vti quoque palmis, fructus ferentes, quæ cū Africis ac Barbaris æqualificari possent. Et vt ait Belleforestius, saccari hodie ferax, & circa Yeres oppidum, mannam hic quoque colligi, idem auctor est. Abundans Oriza, & alia quadam substantia, qua tinctores vtuntur, (quod vulgo Teutonice sonat) *Weet*, Olea hic meliora totius Europæ: vrbes huius primariæ, Massilia, antiqua Græcorum Phocæensium Ionica colonia, quæ ex tribus (vt Cæsar S. Ciuil. partibus mari alluitur, reliqua parte habet aditum à terra, Postea habet ciuitatem Arelatum, primariam, locum supremum totius Prouinciæ Parlamentum quod vocant, hic, Cæterę vrbes sunt Tolon, Episcopalis, Cauaillon, Eres, Cisteron, &c. Insulæ huic regioni adiacentes sunt Eres, S. Honorat, Corallum laudatissimum circa has nasci, Plinius testis, quam in mari ligustico reperiatur.

FRANCIÆ INSULÆ

IN Itinerario quodam Galliarum hæc scripta reperio. Insula Franciæ à S. Dionisij urbe, usque ad Rossy & montmorencij extenditur: atque adeo omnem terram intra Sequanæ fluminis, & volumina, versus Normandiam ab una, & Picardiam ab altera parte complectitur. Nomen Insulæ Franciæ (teste Andrea Theueto) accepit ex eo, quod Franci venientes ex Germania, primas his in locis sedes fixerint, ac Duces ipsorum titulo ac nomine regio, exornari ibidem coeperint, tum etiam quia Matrona, Sequana, & Isaria totam fere ambient & claudant. Non tamen omnis tractus, qui fluminibus istis cingitur, ad hanc Insulam pertinet, sed qui Parisijs magis vicinus. Ego ergo credidi, hanc factam diuisionem, quando filij Clodouei regnum inter se partiti, imperium eius limitarunt, & finibus suis incluserunt, qui Parisijs agebat, solus Rex Franciæ vocabatur. At vero nulla diuisionis huius ratio modo habetur, cum Picardiæ, Briæ, aliarumque prouinciarum aliquot urbes, eadem comprehendantur. Sed Belleforestij sententiam audiamus: Post obitum magni regis Clodouei, noua diuidendæ Galliarum forma inuenta est: nam ex vno plures facti sunt reges, & is solus Franciæ Rex dictus, qui Parisijs præsidebat. Vnde Insula Franciæ verum ac vetus dominium est regum: etsi in stirpe Pipini negligi cepit, ac postea diuisionem, & Comitatum Parisiensem hereditatis loco accipere, qui vniuersæ Franciæ corona.

DELPHINATVS.

VARIE conspicitur hæc regio: in aliquibus partibus valde fertilis frumenti ac vini, & in alijs sterilis, sed non adeo quin castaneis ac maronibus abundet, quamuis ad lubitum non pecudum, qua de causa victualia reperiuntur vili pretio: ita vt vicinis suppeditare posset. Hactenus satis de generalibus. Accedamus loca particularia. Hæc regio in duobus Archiepiscopatibus diuiditur, scilicet Ambran & Viennam. Sub Ambran sunt. Digna, Senez, Glandæua, Nice, Vence, cum Grassa: ex quibus nulla in Delphinato excepta Metropolitana. Subsunt Viennæ Episcopatui sequentes, Geneua, Grenobla, Maurienna, Dia, Valencia. Incolæ huius regionis, quondam fuere inuidi illarum libertatum: ac defenderunt ad sanguinem vsque. In bellis constantes, illorum negotia secure assequentes, illorum bona conseruare queunt: etsi aliqui reperiuntur inurbani, ac barbari, inter campestros tamen, ciues ac nobiles ciuitatis, valde ciuiles, bonæ indolis, capaces scientiarum, præcipue Mathematici curiosi, ac scrutatores naturæ secretis, honesta loquela, haud dissimulatores, associantes, & qui extra propositum non loquuntur, sed ratione soluunt, nec se leuiter mouentes.

FLORENTINVM DOMINIVM.

MAGNIFICENTIA ac latitudo huius Ciuitatis, pro præcipua totius Tusciæ haberi meruit. Quod ad situm, non solummodo in medio, sed etiam in parte interiori totius Italiæ sita. Amplitudinem eius quadraginta quatuor parochias, ac septuaginta monasteria, tum virorum, tum mulierum ostendunt, præter Hospitalia innumera Ecclesias & Sacella. Suburbia habet, quæ simul iuncta, nihil minus, quam ipsam Ciuitatem præberent. Dux Alexander de Medicis, Papæ Clementis septimi nepos, arcem hic extrui iussit, quæ pro fortissimo loco totius Italiæ habetur. Ideo non frustra Florentiæ nomen ejus inditum, & hercule, flos omnium urbium Italiæ estimari posset. De hac Tacitus, Procopius, & Agathias. De eius origine variant authores. Leonar. Arent. affirmat hanc Ciuitatem fundatam à militibus Lucy Syllæ dictatoris Romæ. Raphael Volateranus, à diuersis colonis & gentibus structam affirmat, ac posita à Caio Cæsare. Marc. Ant. & Marco Lepido Coloniam Romanam factam. Sed hæc omnia latius Leander Albertus in sua Italiæ descriptione.

HÆc quod ad terrarū situm attinet, temperatissimam Orbis partem terrarum sortita est. truges, olera, fructus, præstantissimi hic sunt. Auena huius regionis cum hordeo, & hordeum cum tritico aliarum, certare potest. Herbarum medicis vtilis, omnium efficiacissima. Cælum salubre, solum non aridum, neque palustre. Sed hæc tanta munera, quibusdam etiam malis videntur mixta: nam & hic Natura, Arachneum animal gignit nocentissimum, cuius venenum, fistulis, ac tympanis pellitur. Sunt & Chersydri serpentes, & Bruchi quoque: quæ omnia taetum foedant. Huius regionis Urbes, olim fuere, Tarentum, hæc sedet superba, inter duo maria piscosissima; oblonga Insula habet formam. Urbs omnium iudicio inexpugnabilis. Callipolis urbs sita est in extremo promontorio longe in mare procurrenti, sed arctissimo Isthmo, adeo ut in aliqua parte, vix curribus peruius sit. Munita est, & rupibus septa: à continenti vnus est aditus, in quo castellum est munitissimum. Hydruntum, hæc totius peninsulae, & aliquanto amplius nomen Metropolis, suo (ut puto) merito adepta est: hæc vetustate, ac ciuium fide, atque animi magnitudine satis nobilis. Portum habet satis commodum, sed ab Aquilone, minime tutum. Brindezi urbs est nomine famosa, portum habens omnibus cognitum, quæ duabus Cathenis, & turribus clausa, exterius rupibus ac Insulis vtriusque munitur.

PATET hæc Insula in longitudine centum miliarium Germanicorum. Pro maiori parte inculta est, & montosa, præsertim versus plagam Septentrionalē; ob austera spiracula venti Circij, qui nec frutices, vt tradit Olaus, eleuari permittit. Subest regno Noruegiæ, qua ratione rex Daniæ, (qui & Noruegiæ) eo quotannis præfectum immittit, cui nunc obediunt. Tempore Hataldi Pulchricomis, sunt qui putant inhabitari cæptam: versus annum Christi millesimum. Diuiditur in quatuor distinctis partibus, secundum quatuor plagas mundi, scilicet in WESTFIORDVNG, AVSTLENDINGAFIORDVNG, NORDLENDINGAFIORDVNG, & SVNDLENDINGAFIORDVNG, quasi dicas, Occidentalis quadrans, Orientalis quadrans, Septentrionalis quadrans, & Meridionalis quadrans. Diuiditur in duos Episcopatus cathedrales, *Schalholt*, & *Holt*. Moneta carent sua, & vibibus: nam montes habent pro vrbibus, & fontes pro delicijs: Ex ossibus piscium domos extruunt, penuria lignorum. Lingua vtuntur Cimbrica, siue veteri Germanica. At graminis adeo fecundum solum ferunt, vt pecus à pabulo interdum arceatur, ab ruina ne suffocetur periculum. Mercatores annuatim hanc Insulam frequentantes, hinc deferunt pannos, *Vatman* nominatos, Sulphur, *Stocvis* (quod vulgo sic vocatur) varias carnes, boues, butyrum, sæpe vellera, ferarum pelles, vulpes, falcones albicantes, cornuos, vrsos, lepores albicantes, ac multa similia. Multa naturæ in hac Insula miracula: Inprimis est Hecla mons, semper ardens. Fons est, qui fumigantis aquæ viuo natiuam rei, cuiuslibet originem demolitur: & quidquid fumi huius exhalatione respargitur, in lapideæ naturæ, duritiem transmutatur, forma dumtaxat superfluit.

R 4

LONGITUDO huius Insulæ, ducentas leucas continet, sed latitudo huic nequaquam respondet, decem tantum alicubi patet: summum triginta non amplius. De ambitu nil dum certi proditum est. Tellus maxima ex parte niualis, ac frigida, neque admodum ferax, aier sanus cum tempore. Septembri Orizam (is cibus omnium communis) quibusdam etiam locis Maio triticum metunt: neque ex eo pane more nostro, sed genus quoddam offæ, (quod Itali potentia vocant) conficiunt. Butyrum illis incognitum. Oleo non vtuntur, sed pinguedine illa, quæ à Balenis, ad littus maris elicitur. Loco lumine fascinis, & in aliquibus locis stramine vtuntur. Corpus nattis inflatis, vt nos quod calcet vocamus, tegunt, dormiunt cum lapide vel ligno subtra caput imposito. Cænationem intrant discalceati, ne catastromata coinquinent. Tenuiores ad mare presertim victitant, herbis, Oriza, pisce. Diuites ornant splendide atque apparatus conuiuium; in singula fercula, sine linteis, aut mappis mutatur sua cuique conuiuæ mensa, è cedro pinuue, palmæ ferè altitudine. Magna habent Tempia & monasteria sumptuosa, tam virorum quam mulierum. Magistris religionum vtuntur ijs, qui Bonsijnuncupantur. Inter numina quæ suppliciter adoranda, sunt Adama, & Xaea, sic nominata. Sed habent & alia, à quibus futuræ vitæ, bona expectantur, quos Fotos vocant.

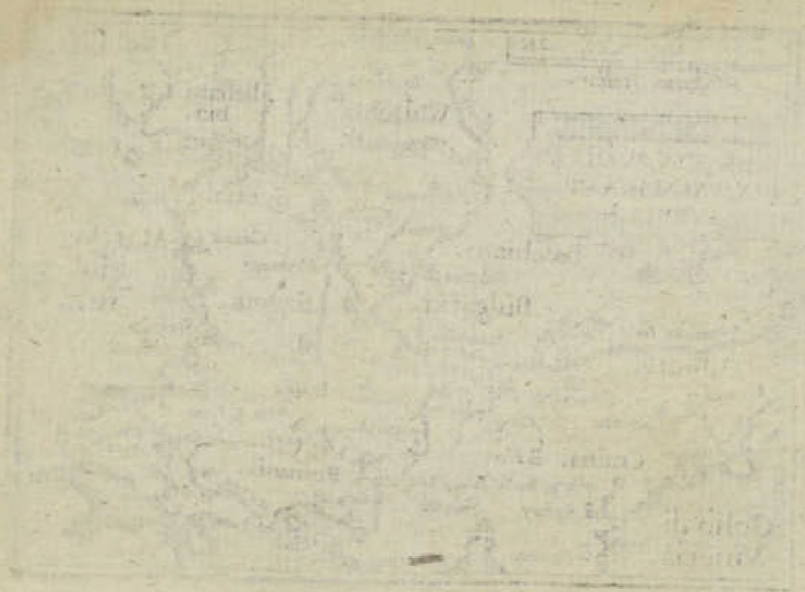

QUAM hodie Romaniam vocant, antiqui Thraciam vocauerunt. Amplissima olim fuit regio, & late patens: cui ab Oriente Pontus Euxinus, ac Propontis, à Meridie Ægæum mare, ab Occasu Macedonia Pannoniaque occurrebant, à Septentrione habet Hæmum montem, Moesiæque. Regio nec exalto lata, nec exsiccata: (& nisi qua mari propior est) infœcunda & frigida. Ptolemæus hanc in quatuordecim præfecturas diuidit: Danchleticam, Bennisicam, Bessicam, Crenicam, Cœleticam, Corpallicam, Drosicam, Medicam, Samaicam, Sapatcam, Sardicam, Selleticam, Vrbanam, & Videsicam. Posterior ætas eam in has sex prouincias diuidit, Europam, Hæmimontum, Moesiæ Secundam, (quæ est Inferior) Rhodopen, Scythiam, & Thraciam, propriè sic vocant. Deinde vno nomine Romania dicta fuit, & sic tota etiamnum hodie appellatur. Circa Byzantium tamen Galatiam à Turcis nominari intelligo, vbi & Galata vrbeula hodie, quam nostri Peram vocant, & antiquitas Cornu Byzantium. Montes in hac regione celebres sunt, Hæmus, Rhodope, Orbelus, Pangæus, aliique. Flumina, Hebrus, Nessus, Melas, & Strymon, vt placet nonnullis: sunt enim qui hunc vltimum flumini Macedoniæ attribuunt. Vrbes claræ in ea; Abdera, Apollonia, Philopolis, Philippopolis, Nicopolis vtræque, Hadrianopolis, Selybria, Debelus, Heraclea, Lydimachia, & omni tuo clarissima Byzantium, à Byza conditore sic nominata, quæ postea à Constantino Imperatore ampliata & firmata, vocata fuit Constantinopolis, & hodie corrupte & corruptè Stambol. Hæc hodie vti & olim, dignitate primum locum inter eius vrbes obtinet, secundum Hadrianopolis/Audénopoli vulgò. Post hæc Sophia, & aliz. Haber hæc regio quoque adiunctam sibi Chersonesum, siue Peninsulam, Thraciam cognominatam, Callipolis hic vrbs, & Sesus Leandri amore pernotabilis. De huius tabulæ regionibus multa in Chronico Saxonico Davidis Chitrzi.

Insulæ Thraciæ vicinæ in Ægeo mari sunt, Samothracia, quæ hodie Samandraci; & Thalasfia Ptolemæi, quæ apud alios Thassius appellatur, & hodie huius nominis vestigia conseruat: Taso enim recentiores nominant. In Propontide est Proconnesus siue Elaphonæsus, hæc etiam Neuris aliquibus dicta fuit nunc Marmora nominatur à Turcis & Græcis. Ad Bosporum sunt, Cyanex, poetis celebres, qui eas olim mobiles Argonautarum autem navigatione stabiles factas, singunt, suo more. Præter veteres Geographos Ptolemæum, Strabonem, Plinium, & Pomponium, recentiores quoque legendi de hac regione sunt, imprimis Lazij Commentaria rerum Græcarum, & Bellonius in suis Observationibus. Vrbem Constantinopolim accuratè atque diligentissime descripsit Petrus Gyllius. Fatali quodam genio quis dixerit hanc urbem ad regnorum caput natam, Romanque Nouam aliquando dictam, regionemque hodie Romaniam: ita vt non immeritò nec sine affatu fatidico, insignis ille rates Tibullus olim videatur cecidisse, ROMA TVVM NOMEN TERRIS FATALE REGENDIS, & Romuli testimonio cælestes ita velle, VT ROMA SIT CAPVT ORBIS TERRARVM, Lilius I.

INDEX TABVLARVM ADDITAMENTI.

L <i>Emouicum.</i>	1	<i>Delphinatus.</i>	8
<i>Campania.</i>	2	<i>Florentinũ Dominiũ.</i>	9
<i>Turonis.</i>	3	<i>Apulia.</i>	10
<i>Blesiense territoriũ.</i>	4	<i>Islandia.</i>	11
<i>Cenomani.</i>	5	<i>Iapponia.</i>	12
<i>Prouincia.</i>	6	<i>Romania.</i>	13
<i>Francia Insula.</i>	7		

Errata.

Corrige pag. 6. titulum & loco Prouinciæ scribe
Languedocum. Nam Prouincia extat pag. 25.

INDEX TABELARVM ADDITIONALIS

1	Declaracion	1	Declaracion
2	Procuracion	2	Procuracion
3	Procuracion	3	Procuracion
4	Procuracion	4	Procuracion
5	Procuracion	5	Procuracion
6	Procuracion	6	Procuracion
7	Procuracion	7	Procuracion

En este pago de libranza de los señores
donde se han de pagar los señores

Ayuntamiento de Madrid

3D.1200037259

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid